Încă o victimă a misterului Kennedy ?

Încă o victimă a misterului Kennedy?

Începînd din acea funestă zi de noiembrie 1963, cînd sub ochii uluiți a mii de spectatori și a milioane de telespectatori a fost asasinat în plină zi președintele John Kennedy, lista celor care și-au pierdut viața, au rămas invalizi sau au dispărut fără urmă din Statele Unite, fiindcă au avut vreo legătură cu elucidarea eventuală a „misterului secolului", s-a mărit mereu. Pe această listă sinistră și-au înscris numele avocați, magistrați, ziariști, barmani sau simpli funcționari, care fie că au furnizat o cît de mică informație venind în contradicție cu versiunea oficială a faptelor, fie că au fost interogați de vreo instanță ori o agenție de presă, chiar dacă nu au dispus de amănunte revelatorii.

În luna aprilie a anului 1968, suferea efectele unei similare curiozități primejdioase un om care părea foarte departe de intenția temerară de a cunoaște și a împărtăși și publicului larg adevărul asupra sfîrșitului dramatic al lui Kennedy: multimilionarul, proprietar al mai multor publicații licențioase de mare tiraj, fost salariat la General Motors, Larry Flynt.

În zilele cînd apar aceste rînduri nu știm încă ce urmări a avut episodul senzațional trăit de Flynt, dacă el a rămas, asemenea altor predecesori care „au vrut să știe prea mult", infirm parțial, ori dacă o gardă personală înarmată pînă în dinți încearcă să împiedice lichidarea lui de către urmăritorii din umbră care nu-l slăbesc.

Ceea ce știm, deocamdată, este că la începutul lunii iunie Larry Flynt, după ce se zbătuse timp de cîteva săptămîni între viață și moarte, rămăsese paralizat de la șold în jos, în urma rănirii grave, în abdomen, cu un glonte tras dintr-un pistol Magnum 44. Autorul atentatului, care menținea o muțenie dîrză — sau

● MISCELANEA ●

1864 ● EMBLEMA PĂSTORULUI

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza și Mihail Kogălniceanu (pe atunci ministru de interne), «văzînd chibzuirea consiliului comunei București», au semnat, la 11 decembrie 1864, decretul «asupra armelor ce se adoptă pentru capitala țării» (stema Bucureștilor). Decretul menționează, între altele, ca pe stemă să figureze și «un păstor cu un cîine, în suvenirea originei tradiționale a orașului — Bucur păstorul, fondatorul orașului», iar ca semn de oraș capitală, va fi «un herald cu armele țării sub coroana domnească».

1868 ● TARAFUL OCHI ALBI

Faimoasa orchestră a lui Ochi Albi — taraf, cum i se spunea — care cînta seară de seară, pe timpul verii, la grădina Rașca, de pe strada Academiei din București — prin anii 1868-1870. O găsim menționată, cu multe laude, de toți istoricii care s-au ocupat în scrierile lor de Bucureștii secolului trecut.

1871 ● GAZUL AERIFORM

Uzina de la Filaret a fost inaugurată la 31 octombrie 1871, cînd bucureștenii «au avut fericirea d-a asista la începerea iluminării orașului cu gaz aeriform, dîndu-se mare splendoare acestui eveniment, lucrarea fiind considerată o sărbătoare industrială». Pînă atunci iluminatul Capitalei se făcuse numai cu lămpi cu petrol; introducerea gazului aerian era deci un eveniment deosebit. La început s-au dat în exploatare «785 de lampe cu gaz aeriform», ce se aflau răspîndite pe 55 de străzi centrale — dintre care numai pe Calea Mogoșoaiei erau 192. Printre membrii fondatori ai Societății Generale de Iluminare — constructoarea uzinei — se afla și Teodor Mehedințeanu, cel care introdusese (primul din lume) și iluminatul cu petrol — tot în București, în anul 1857.

● MISCELANEA ●

1866 ● CELEBRELE MACINE

S-a ușurat munca bietelor croitorese. Un neguстor a adus la București — în noiembrie 1866 — primele mașini de cusut, și le face reclamă prin ziare: «Mare economie pentru casă; fără cea mai mică osteneală și numai după trei ore de lecțiune, pot femeile, cu această macină, a coase, a da tighele, a tivi, a broda cu o repeziciune de paisprezece ori mai mare decît a mîinii». Poftiți să vedeți «celebrele macine» — sînt expuse la «expozițiunea cu vînzare» aflată pe Podul Mogoșoaiei, 48, întîiul etagiu.

1879 ● COSTUL SĂNĂTĂȚII

Consiliul de Igienă și de Salubritate al orașului București dă publicității Tarifa pentru lucrările de mică chirurgie, care va intra în vigoare la începutul anului 1879:

«Lăsarea de sînge, la prăvălie — 1,50 lei (noaptea 2 lei); Aplicarea lipitorilor — 50 de bani, plus 30 de bani lipitoarea; Aplicarea de ventuze — 10 bani pentru 4 ventuze; Pansarea oricui fel de vulnere — 60 de bani ziua, 80 de bani noaptea; Punerea unui clistir — 1 leu; Scoaterea unui dinte, în prăvălie 1 leu, la domiciliu 2 lei; Punerea unei cataplasme — 50 de bani»

Tarifa este semnată de vicepreședintele Consiliului, doctorul I. Fiala.

1757 ● MARILE CĂLDURI

Pe ultima filă a unei cărți aflată la Mănăstirea Putna a fost identificată următoarea însemnare făcută de mîna unui călugăr: «Și au fost iarnă fără omăt. În toate zilele a ars pojar di la Noiemvrie pînă la Martie. Cald a fost și pulbere și săcetă în toate zilele. Leat 7267». Așadar iarna din 1757/1758 a fost lipsită de zăpadă, în toată Moldova domnind căldură de vară.

Încă o victimă a misterului Kennedy?

poate plătită cu aur — era un necunoscut, ivit din mulțimea pietonilor la colțul unei străzi din pașnicul orășel Lawrenceville, în Georgia.

La început, ipotezele asupra mobilului atentatului erau cu totul contradictorii. S-a crezut că este vorba de un maniac religios, asmuțit de subita și gălăgioasa convertire la evlavie a unui patron de publicații răspînditoare de ispite și păcat în multe cămine. Alți detectivi însărcinați cu acest caz foarte aparte au formulat ipoteza că un dezechilibrat mintal, unul dintre sutele de solicitanți de sume substanțiale destinate unor proiecte extravagante, fiind refuzat prea dur de nabab, a căutat să se răzbune.

Dar, în clipa cînd și-a redobîndit cunoștința, Flynt a pus chiar el punctul pe *i*, declarînd categoric: „Au încercat să mă ucidă pentru a mă împiedica să fac lumină asupra asasinării președintelui John Fitzgerald Kennedy." Dealtfel, cu cîteva zile înainte de a cădea victima atentatului, care era cît pe-aci să o lase văduvă pe frumoasa lui soție, Althea, într-una din publicațiile sale — LOS ANGELES FREE PRESS — apăruse, cu titluri groase articolul: „Asasinarea lui JFK rezolvată". Era un material documentar care justifica

„Asasinarea lui J.F.K. — rezolvată"

Încă o victimă a misterului Kennedy?

o inițiativă senzațională luată de Flynt și anume aceea de a oferi un premiu de un milion de dolari celui sau celor care vor descoperi pe „adevărații asasini" ai președintelui american.

Ce îl determina pe Flynt să respingă total versiunea acreditată de raportul comisiei Warren ?

Mai întîi, o carte apărută în 1966, care, în termeni mai potoliți, punea în dubiu relatarea oficială a faptelor și cerea să se refacă pe alte baze ancheta. Alte detalii s-au adăugat treptat, și apoi FREE PRESS a aruncat un principal atu al celor care susțineau că realitatea fusese măsluită în scopul camuflării unui odios și vast complot. Anume, a reprodus o scrisoare a lui Edgar Hoover — în momentul dramei, șef al FBI — trimisă șefului Serviciului Secret al Casei Albe, James Rowley. Scrisoarea menționa faptul că într-un raport întins pe 5 pagini dactilografiate, redactat chiar a doua zi după asasinatul de la Dallas, oamenii FBI-ului contestau autenticitatea probelor furnizate de CIA pentru a-l indica drept unic autor al crimei pe Lee Oswald. FREE PRESS mergea și mai departe cu susținerile sale. Pretindea că tot CIA i-ar fi terorizat pe opt membri ai Comisiei Warren ca nu cumva să se abată cu o iotă de la „adevărul" dictat din „rațiuni de stat."

Ce-i drept, așa cum sînt expuse de publicația lui Larry Flynt, elementele care au dus la incriminarea unică a lui Oswald nu rezistă unei analize logice stringente. De pildă, deși fotogramele trase de un spectator al crimei de la Dallas, Za-

Larry Flynt, la cîteva momente după atentat

● MISCELANEA ●

● «COADA» PĂMÎNTULUI

Analizînd informațiile furnizate de sateliți, astronomii sovietici au ajuns la constatarea că Pămîntul are o «coadă» magnetică lungă de aproape o jumătate de milion de kilometri. Această coadă este formată din particule încărcate cu electricitate, care exercită o influență permanentă asupra atmosferei din regiunile polare ale planetei noastre.

1873 ● HOTELUL DACIA

Hanul lui Manuc, pe care-l vedem și astăzi, reconstituit, s-a numit, începînd din anul 1873, HOTEL DACIA. Sub această nouă firmă s-a bucurat de o mare faimă, mai ales datorită întrunirilor pe care le găzduia în sala de la etaj. Dar HOTELUL DACIA era foarte căutat și pentru confortul oferit vizitatorilor. Un anunț, publicat în ziare, în martie 1878, comunică celor interesați: «Fiind din nou aranjat, Marele Hotel Dacia, din Piața Anton, se pune la dispoziția onor publicului și domnilor voiajori, cu mobile curate și prețuri ieftine, precum urmează: cameră cu un pat — 6 lei, un pat la tunel, în comun, 1 leu. Un pat clasa a doua — 5 lei. Prețul consumațiunii: una luminare — 60 de bani; una porție lemne — 80 bani; una dulceață — 30 bani. Anunțăm și că un distins bucătar face mîncăruri alese».

● AISBERGURILE

«Decanul» acestor periculoși ghețari plutitori s-a desprins din Antarctica acum patru ani și de atunci călătorește pe Atlantic. În luna iulie 1978 se afla dincolo de jumătatea drumului dintre Europa și America, continuînd să se topească lent. Acum mai are încă dimensiunile respectabile de 56 × 24 de kilometri: adevărată insulă plutitoare.

● MISCELANEA ●

● CEI MAI «BĂTRÎNI» MICROBI

Un cercetător francez a descoperit în țesuturile unui papirus, adus din Egipt, bacili ovoizi și micrococi, care, puși în medii prielnice de laborator, au dat semne de viață după cîteva ore. Papirusul respectiv s-a dovedit a fi de acum 2 200 de ani. S-a trecut la verificarea descoperirii, cercetîndu-se și tecile unor foi, tot așa de vechi, ale plantei din care egiptenii fabricau papirusul — și s-au găsit și acolo bacili «rude» cu cei reînviați în laborator. Se poate afirma deci, cu certitudine: cei mai «bătrîni» microbi de pe pămînt au «vîrsta» de douăzeci și două de secole.

● BILANȚ LA PENSIONARE

Cetățeanca Maria Landeres, din Gassenburg (R.F.G.), împlinind 75 de ani a declarat că se socotește ieșită la pensie și a dat publicității bilanțul activității sale de o viață, în orele libere rămase după terminarea treburilor zilnice gospodărești. În total ea a dovedit că a tricotat, cu mîna, 141 de km de lînă, din care a confecționat: 223 de pulovere, 34 de bluze-pantaloni pentru copii, 14 mantouri de damă, 100 perechi de șosete și o rochie de mireasă. Recordul pare a fi omologat definitiv.

● RECLAMĂ PERFECTĂ

Patronul unui restaurant din Los Angeles a afișat la intrare următorul anunț scris cu litere mari:

«Dacă nu vreți ca să trăiți pentru a mînca, mîncați aici, pentru a mă face pe mine să trăiesc. Dacă sînteți mulțumiți de felul cum ați fost serviți, mai reveniți; dacă nu, trimiteți aici prietenii — va fi o păcăleală bună. Și vă rog să fiți originali — nu plecați de la masă cu argintăria restaurantului. Pentru orice fel de reclamații vă rog să vă adresați barmanului: este fostul campion de box la categoria grea.»

Încă o victimă a misterului Kennedy?

prider, indicau prezența a trei gloanțe trase asupra lui Kennedy în interval de 6 secunde, în raportul final oficial s-a afirmat că *un singur* glonte l-ar fi izbit pe președinte în ceafă, apoi pe guvernatorul Connaly în spinare și în încheietura dreaptă, atingînd finalmente și gamba stîngă a celui asasinat. Traiectoria aceasta răsucită, neverosimilă, ar fi fost străbătută în 1,8 secunde, timp mult prea lung pentru un singur proiectil. Toate eforturile celor mai buni țintași ai poliției și ai FBI-ului nu au putut repeta acest traseu, rămas astfel de domeniul imaginației *necesare*, se spune, a unor forțe oculte interesate să păstreze versiunea inițială. Dar speculațiile senzaționale nu se opresc aici. Unul din reporterii lui FREE PRESS a mai procurat o mărturie convergînd în acest sens: un document semnat de un medic legist arată că ar fi dispărut pînă și un glonte extras din corpul lui Kennedy, ba pînă și creierul victimei, care era conservat în formol pentru încă o expertiză... Publicația lui Larry Flynt nu se sfiește să mai scrie că teza unui complot ale cărui fire s-ar fi aflat la mii de kilometri de Dallas, fusese pregătită de mult. Cu perfidă răbdare, CIA ar fi eșafodat versiunea proprie: că între 26 septembrie și 5 octombrie 1963, Oswald s-ar fi aflat în Mexic, unde a stat de vorbă cu diferiți „specialiști în sabotaje, care i-au dat instrucțiuni." În sprijinul acestei teze a CIA stau la dosar două piese principale: depoziția secretarei mexicane Silvia Durán și o bandă de magnetofon, pe care un glas cam *in off* rostește lent: „Sînt Lee Oswald, aveți mesaje pentru mine ?". Dar ziariștii de la FREE PRESS, în violenta lor ofensivă anti-CIA, afirmă că, pentru a se ajunge la depozițiile *cerute*, Silvia Durán fusese în prealabil arestată de 2 ori. Iar în ziua atentatului, în timpul interogatoriului, cînd a fost adusă banda cu pricina, agenții FBI-ului n-au fost deloc convinși de asemănarea dintre vocea arestatului și cea înregistrată. Mai tîrziu, David Philips, care a depus la ancheta Comisiei Warren (șeful filialei CIA din Ciudad de Mexico) a declarat că, din păcate, banda s-a distrus chiar la 23 noiembrie.

Rămîne de găsit răspunsul la două întrebări capitale: pe cine și ce scopuri a servit CIA, cînd a construit un „dublet" al lui Oswald, pe care l-a plimbat în Mexic, ca să justifice acuzația de complot internațional, impunînd apoi, din motive de „securitate națională", ideea reducerii la scară individuală a asasinatului și lăsînd deci în umbră pe complicii reali ai asasinului, care ar fi făcut parte dintr-o echipă criminală ? Și, mai ales, care e numele celor răspunzători de cea de-a patra asasinare a unui președinte al Statelor Unite ?

La aceste întrebări își propune să răspundă Larry Flynt. Pînă atunci, el completează lista și așa nu prea mică a victimelor produse de încercările de a elucida misterul Kennedy.

EUGEN MARIAN

CHARLOT a murit de două ori

Se împlinește un an de cînd „omulețul" a murit. S-a stins la Ban, lîngă Vevey, în ajunul sărbătorilor, avînd în preajmă pe Oona, soția lui, și pe toți copiii și nepoții săi, în afară de fiica mai mare, Geraldina, reținută la Madrid de turnarea unui film. Avea 88 de ani și de un an nu mai putea merge și nu mai auzea aproape deloc.

În realitate, Charlot nu mai exista de mult. După „Timpuri noi", în 1937, Chaplin declarase: „Ceea ce e sigur, e că niciodată nu voi mai fi Charlot, niciodată nu voi mai fi micul vagabond". Și Charlot fusese trimis în depozitele de recuzită ale studiourilor americane. Acest vagabond al lumii, acest ștrengar al mahalalelor londoneze, cu copilăria lui atît de amărîtă, desprinsă parcă din romanele lui Dickens, devenise unul din miturile omenirii contemporane. Creatorul său avea să ajungă bogat și celebru, aplaudat pretutindeni, înnobilat de regina Angliei și comparat cu Shakespeare și Molière; dar și pe culmile cele mai înalte ale triumfurilor, el nu va înceta să-și păstreze candoarea unui suflet de copil. Fiu al unor actori înfometați și ghinioniști, el cutreierase o Londră ostilă, învățase de mic să „șterpelească" pentru a trăi, să se culce sub cerul liber și să cînte pe străzi ca să stîrnească mila trecătorilor. La 12 ani debutează într-un music-hol, la 15 visează America, dar abia în 1912, cînd avea 23 de ani, se îmbarcă pe „Olympic" spre lumea nouă, cu tovarășii săi de cabaret. Deși nu-l citise pe Balzac, are o reacție demnă de Rastignac în fața statuii libertății: „Americă, ține-te bine — strigă el cu emfază — am venit să te cuceresc"

În timp ce joacă cu trupa la Los Angeles, regizorul Mark Sennett îl vede și descoperă în el pe viitoarea vedetă a comediilor „Keystone". Charles Chaplin nu crede prea mult în cinema, dar salariul oferit de Sennett este enorm, iar publicitatea pe care avea să i-o facă noua artă îi dă speranța că va putea să revină ca vedetă pe scena music-holului englez. Se înșeală însă, fiindcă „a șaptea artă" și-l va păstra, făcînd din el „profetul" ei. De la al doilea film — nu jucase decît într-o istorioară, înseilată la repezeală, intitulată „Cursă de automobile pentru copii" — el pune la punct înfățișarea personajului care-l va face nemuritor: un pantalon foarte larg, împrumutat de la partenerii săi, un veston prea scurt, niște pantofi prea largi încălțați pe dos (stîngul în piciorul drept și invers) și, pe deasupra, un melon, o mustață ca o perie de dinți și bastonașul acela subțire ca o nuia, despre care a spus mereu că a fost cea mai grozavă „inspirație" a lui. Adoptînd mersul de rață, își lansează micul vagabond pe drumul gloriei.

Între 1914 și 1917, inventează și interpretează zeci și zeci de istorii, din care izbucnesc deopotrivă geniul său comic și poezia sa delirantă. În trei ani de zile, Charlot a devenit una din cele mai mari și mai bine plătite glorii ale Hollywoodului. Construiește un studio propriu și fondează împreună cu Mary Pickford, Douglas Fairbanks și regizorul William Griffith, compania „Artiștii asociați". Reușita sa începe să stîrnească multe invidii, dar el nu șovăie să se angajeze cu toată averea și cu tot entuziasmul în realizarea primului său lung metraj: „Puștiul". Succesul e fantastic. Chaplin a pus în film multe din amintirile copilăriei și tinereții lui atît de aspre.

Între „Pelerin" (1923) și „Timpuri noi" (1936), alte filme splendide: „Drumul către aur" (1925), „Circul" (1928), „Luminile orașului" (1931), filme care îi marchează cariera. Dar se ivește filmul vorbitor și Chaplin întrerupe de două ori turnarea la „Luminile orașului", torturat de întrebarea: să-l facă sau nu „vorbit"? ! Răspunsul va fi nu și, cinci ani mai tîrziu, Chaplin va prezenta încă pe ecrane acest film, în care imaginea singură vorbește. Filmul următor e „Dictatorul" (1940). Casceta cu zvastica agresivă va înlocui vechiul melon blajin al lui Charlot, și cei care văzuseră în el numai un sentimental naiv vor afla acum că este un om de mare curaj. Singurul care a îndrăznit să-l atace pe Hitler în America, și încă magistral, în clipa în care bombardierele germane amenințau să nimicească Londra. La sfîrșitul filmului, Chaplin lansează un apel patetic oamenilor, sub forma unui discurs de șase

dar CHARLOT continuă să trăiască!

minute in care stăpineşte el singur ecranul. In 1941, la o serată oficială dată cu ocazia realegerii lui Roosevelt, el citeşte in public discursul final din „Dictatorul". Citeva luni după Pearl Harbour, Comitetul american de ajutor de război il solicită să ia cuvintul la San Francisco, in locul unui ambasador bolnav. Chaplin acceptă şi, in faţa a 10 000 de persoane, el, prinţul filmului mut, vorbeşte in favoarea deschiderii celui de al doilea front. Succesele lui măresc frontul duşmanilor de tot felul: i se inscenează fel de fel de intrigi amoroase, politice etc. Timp de zece ani, Charlie Chaplin face faţă atacurilor celor mai josnice. Dar incepe să nu mai fie singur in faţa lor. La sfirşitul anului 1942, in sufletul şi in viaţa lui intră Oona. Ea nu are decit 18 ani cind il intilneşte prima dată, iar tatăl ei, cunoscutul dramaturg Eugène O'Neill, nu vede căsătoria lor cu ochi buni. Charlot are 54 de ani şi Oona este de virsta fiilor lui; dar ea are un curaj de neinfrint şi e deosebit de inteligentă. Il va ajuta pe Charlot să lupte impotriva duşmanilor săi, ce nu dezarmează insă nici ei prea uşor, faţă de acest „englez" care a avut indrăzneala să reuşească in America, fără ca măcar să se fi naturalizat. Charlie Chaplin e chemat in faţa faimoasei Comisii pentru cercetarea activităţilor antiamericane. El refuză să se prezinte şi trimite o telegramă prin care declară: „Eu sint aţiţător la pace". Şi drept răzbunare pregăteşte noul său succes cinematografic: „Domnul Verdoux", o critică acerbă adusă societăţii capitaliste. Cum era de aşteptat, noul film e rău primit de presa şi o parte a publicului american, dar Europa ii deschide braţele şi artistul se gindeşte din ce in ce mai serios să se intoarcă in Europa, cu cei patru copii născuţi din căsătoria cu Oona: Géraldine (1944), Michael (1946), Joséphine (1949) şi Victoria (1951). Va mai turna totuşi in vechiul său studio de la Hollywood, filmul „Luminile rampei", in care joacă rolul unui clown bătrin indrăgostit de o tinără balerină. Premiera are loc in oraşul natal, Londra. El se imbarcă pe vasul „Queen Elizabeth" şi pe drum află că ministrul de justiţie american a deschis o anchetă care să hotărască dacă „turpitudinea sa morală şi afinităţile sale politice permit lui Chaplin să se reintoarcă in America". Un val de indignare se ridică in lumea intreagă şi chiar in Statele Unite. Oona socoteşte că acum e prea de tot: deşi americană, ea cere şi obţine naţionalitatea engleză.

Sosirea in Europa e triumfală şi abia pe bătrinul continent incep ani de fericire pentru cel care dăruise lumii intregi bucurie. Primirea in Anglia e un delir. Poporul il aclamă şi regina il face Cavaler. La Paris i se acordă „Legiunea de onoare" şi, invitat la o reprezentaţie de gală cu „Don Juan", i se oferă la „Comedia Franceză" fotoliul lui Molière. E fericit. Se hotărăşte să se stabilească in Elveţia, la Ban, aproape de Vevey, cu Oona şi copiii. Acolo se vor naşte şi cei din urmă: Eugène (1953), Cécile (1957), Annètte (1960), Cristopher (1962). Tot acolo işi va scrie scenariile ultimelor sale două filme: „Un rege la New-York" şi „Contesa de Hong-Kong". Acolo va trăi Charles Chaplin cea mai fericită perioadă din viaţă, pină in dimineaţa de 25 decembrie 1977, cind marele artist se stingea, lăsindu-ne insă pe ...nemuritorul Charlot, cu sufletul lui de copil, cu naivităţile şi indrăznelile lui, cu omenia lui, de care lumea nu se va lepăda niciodată.

MIORIŢA MUŞAT

Din culisele istoriei

Furtul planului debarcării aliaților

S-au scris numeroase pagini, se cunosc bine multe fapte și episoade ale istoriei celui de al doilea război mondial, dar, spun specialiștii, nu se știe că, de pildă, debarcarea aliaților, de la 6 iunie 1944, putea fi compromisă din cauza unei spioane. Colonelul P.W.R. (fiind încă în viață a dorit ca numele să nu-i fie cunoscut), care, în al doilea război mondial, era atașat serviciilor secrete americane, a povestit (în fine !) acest curios episod lui **Michel Glaxner** care, la rîndul său, l-a scris în revista **„Historia"**.

Încă de la 27 mai 1944, era sîmbăta, știam că debarcarea urma să aibă loc în următoarele zece zile. **Dar unde exact ? Și în cîte locuri deodată ? Avea loc debarcarea principală și mai erau și debarcări cu caracter de diversiune ? Erau tot atîtea întrebări de care depindea sfîrșitul războiului.**

Plicurile secrete, pe care comandanții celor trei arme urmau să le deschidă la ora H, nu conțineau decît instrucțiuni limitate. Numărul persoanelor militare și civile ce erau la curent cu planurile de ansamblu nu depășea 15 (în Anglia). Mai erau circa alte zece în S.U.A. și Canada. De prisos să mai adaug că toate persoanele dețineau funcții de mare răspundere, fiind secondate de cițiva colaboratori și cîteva colaboratoare de cea mai mare încredere. Totuși, la 29 mai — era luni seara — am aflat

Cine a fost căpitanul Horn?

În seara zilei de 10 mai 1941, soldații de la bateria antiaeriană britanică au observat zburînd un avion german izolat, în direcția Scoției. Avioanele de vînătoare, care au decolat pentru a-l obliga să aterizeze, nu au ajuns să acționeze. Avionul ME 110 se prăbușea arzînd. Sărind cu parașuta, pilotul a reușit să aterizeze nevătămat nu departe de reședința de vară a lordului Hamilton. După cum s-a constatat ulterior, alegerea locului accidentului nu a fost întîmplătoare. În scurtă vreme, pilotul a fost înconjurat de cîțiva săteni curioși. Intr-o engleză aproape perfectă el s-a prezentat ca fiind căpitanul Horn și a cerut să fie dus imediat în fața lordului Hamilton, pentru care, susținea, are o misivă deosebit de importantă. Ajunși la locul accidentului, ostașii bateriei antiaeriene l-au reținut pe misteriosul căpitan Horn.

● CINE ESTE CĂPITANUL HORN?

Nimeni nu bănuia atunci că această întîmplare va răscoli opinia publică mondială și, în primul rînd, pe cea din Germania hitleristă. «Căpitanul Horn» nu era altcineva decît unul din cei doi succesori ai lui Hitler, și anume Rudolf Hess.

Începînd din anul 1923, Hess a fost credinciosul și chiar fanaticul discipol al lui Adolf Hitler. Lui i-a dictat Hitler în închisoarea de la München «opera» sa de tristă amintire

Un rol ingrat care n-a putut fi șters din memorie

Cînd a izbucnit cel de al doilea război mondial, actorul englez, Clifton James, avea în urma sa o carieră teatrală de 25 ani. Era un artist devotat profesiunii lui, un artist pentru care cel mai drag lucru pe lume era teatrul. În memorabilele zile ale lui septembrie 1939, el, totuși, a dat întîietate armatei, înaintea serviciilor aduse Thaliei. Nu a așteptat ordinul de mobilizare, ci s-a prezentat voluntar. Spre marea lui părere de rău a fost repartizat la partea sedentară a unei unități militare din Leicester. Acolo, la o depărtare considerabilă de inamic, în afară de zborurile avioanelor nu se întîmpla nimic deosebit, astfel că încetul cu încetul și-a dat seama că aportul său în războiul antihitlerist se va rezuma la simple lucrări de birou. Din această muncă monotonă, într-o zi din primăvara anului 1944 a fost smuls de o neașteptată convorbire telefonică. Era chemat de colonelul David Niven de la centrul cinematografic al armatei britanice, și altfel cunoscut actor de film englez, cu care James a și filmat odată împreună. Niven a oferit colegului său cîteva roluri în filme cu subiecte militare. Fără a sta pe gînduri James a primit bucuros oferta. Au căzut de acord, James urmînd a solicita un concediu pentru a veni neîntîrziat la Londra. Totul a decurs cît se poate de simplu și chiar a

că s-a produs o sustragere extrem de importantă.

O observaţie de ultimă oră asupra Operaţiei, sosită de la Pentagon, fusese dactilografiată, în momentul transmisiei, într-un exemplar în plus, care nu trebuia, şi acest ultim exemplar dispăruse. Altfel spus, planul Operaţiei şi ultimele observaţii ale preşedintelui Roosevelt şi ale colaboratorilor săi militari (de care generalul Eisenhower trebuia să ţină seama) fuseseră furate pur şi simplu !

Faptul fiind descoperit la mai puţin de patruzeci de minute după ce documentul fusese bătut la maşină, noi am putut regăsi copia dispărută înainte de a fi fost prea tîrziu.

• INDIGOUL ÎN PLUS

Pentru ca exemplarele-copii să fie perfect clare, secretarele cartierului general nu puteau să utilizeze, în cazul anumitor documente foarte importante, decît indigouri noi. În realitate, măsura avea două scopuri : se putea controla oricînd dacă numărul copiilor era conform instrucţiunilor şi dacă ele erau toate la fel (Erau interzise corecturile făcute fără folosirea indigoului). Coşurile de hîrtii în care se aruncau indigourile folosite erau golite din sfert în sfert de oră şi conţinutul verificat imediat. Aşa s-a găsit, în unul dintre ele, un indigou în plus. Cum numărul indigourilor ce serviseră la dactilografierea documentului era superior cifrei necesare şi întrucît indigoul suplimentar se afla în coşul de hîrtii se putea crede în buna credinţă a celei ce trebuia să copieze textul. Altfel n-ar fi procedat aşa încît să facă să dispară indigoul în plus ?

Lucru tulburător, cifra cinci părea a fi scrisă — cel puţin la prima vedere — de mîna generalului X..., unul dintre cei mai apropiaţi colaboratori ai generalului Eisenhower. Evident, acest scris — dacă se poate vorbi de scris

«Mein Kampf». Hess a fost ministru fără portofoliu, membru al Consiliului Secret şi al Consiliului de Apărare a Statului. El a crescut în cartierul englez al oraşului egiptean Alexandria, stăpînea bine limba engleză şi cunoştea mentalitatea cetăţeanului britanic.

După mai bine de 30 de ani, multe împrejurări şi amănunte legate de «cazul Hess» rămîn încă acoperite de negură, ca şi gîndurile acestei căpetenii naziste care-şi ispăşeşte, în continuare, pedeapsa în fortăreaţa Spandau, al cărui unic pensionar a rămas. Este însă evident faptul că acţiunea respectivă nu a fost fapta necugetată a unui dement, cum a explicat-o propaganda nazistă (care a transformat-o mai tîrziu în schizofrenie latentă), ci o faptă lucidă, o acţiune îndelung şi în amănunt pregătită de un om care era convins că divergentele dintre Germania şi Anglia pot fi rezolvate pe calea tratativelor. Încă de la jumătatea anului 1940, deci pe vremea cînd lupta naziştilor contra Angliei prezenta unele perspective de izbîndă, Hess a căutat să intre în legătură cu cercurile politicienilor britanici şi cu alte persoane influente pentru a tatona dacă cercurile oficiale şi chiar opinia publică ar fi dispuse să ducă tratative concrete cu Germania. De la începutul războiului, şi apoi în perioada celor mai vehemente atacuri aeriene asupra insulei britanice şi accentuării războiului maritim, Hess a căutat, prin ţări neutre, să menţină legături favorabile lichidării conflictului existent.

Hess a devenit tot mai activ cu cît se apropia termenul atacului asupra Uniunii Sovietice. El era convins de pericolul prezentat de deschiderea a două fronturi şi tocmai de aceea a încercat să obţină cel puţin un armistiţiu în apus dacă nu i-ar fi reuşit antrenarea politicienilor britanici într-o luptă comună împotriva Uniunii Sovietice. Începînd din septembrie 1940

doua zi James s-a şi prezentat în Curzon Street din Londra, la colonelul Niven. Acesta l-a primit deosebit de cordial şi l-a prezentat unui civil, cu care apoi l-a lăsat singur.

Civilul s-a prezentat drept colonelul Lester din secţia ML 5 a Armatei secrete şi a deschis discuţia : „Mă tem că acum o să vă speriaţi niţel. Nu v-am invitat pentru filmat, ci ca să jucaţi, respectiv să fiţi dublura generalului Montgomery".

Că semăna cu Montgomery, James o ştia mai de mult. I-au spus-o nu o dată prietenii şi o dată chiar „New Cronicle" i-a publicat portretul, avînd subtitlul : „Vă înşelaţi — acesta e Clifton James".

A semăna cu o personalitate cunoscută de o lume întreagă, şi-a zis, în gînd, plin de surprindere — este cu totul altceva decît a prezenta această personalitate în public.

Colonelul Lester nu l-a lăsat însă să reflecteze prea mult. El i-a făcut cunoscut lui Clifton tot ce era în legătură cu marea sa sarcină, toate acţiunile preconizate, al căror actor principal urma să fie tocmai James.

„Operaţiunea Overlord", cum era denumită invazia, respectiv debarcarea aliaţilor pe coasta europeană, era pregătită în toate amănuntele ei, comandantul suprem, Eisenhower, şi cel mai apropiat colaborator al său,

Clifton James sau mareşalul Montgomery ? De data aceasta adevăratul „Monty"

atunci cînd nu e decît o singură cifră — fusese imitat. Nu era, deci, o neînțelegere sau o eroare tehnică. De la generalul X..., la ofițerul desemnat să-l dactilografieze, documentul, introdus într-un plic, trebuia examinat de patru sau cinci persoane. (Acestea erau, chiar și în plin război, exigențele birocrației). Se înțelege că acești oameni făceau parte din anturajul generalului și că, prin urmare, nimeni nu-i putea bănui măcar o clipă.

Mai întîi trebuia stabilită ora exactă a „delictului" :

19h50 : generalul X semnează nota de serviciu pentru ca documentul să fie bătut la mașină în patru exemplare ; 20h5 : secretarul de stat major începe să bată la mașină ; 20h55 : documentul (cinci pagini) este bătut și triat ; 21h5 : generalul X, plecat să ia masa, revine și primește cele patru exemplare ale documentului ; 21h35 : serviciile noastre semnalează existența exemplarului suplimentar.

Generalul Eisenhower în civil

Ceea ce ne complica sarcina era faptul că „incidentul" avusese loc la ora mesei. Știam, de asemenea, că ofițerii sau secretarele din alte servicii veneau frecvent să-și caute colegii pentru a merge să ia masa împreună. S-a stabilit, astfel, că, în

el a căutat să se împrietenească cu familia cunoscutului politician german, Karl Haushoffer (fiul acestuia, dr. Adalbert Haushoffer, a fost asasinat de Gestapo în primăvara lui 1945) care era în bune relații cu lordul Hamilton. Familia Haushoffer i-a propus lui Hess să intre în tratative cu lordul Hamilton pe care acesta îl cunoscuse dealtfel în anul 1936 cu ocazia Jocurilor Olimpice de la Berlin. Întrucît încercarea de a lua legătura cu Hamilton prin Lisabona dăduse greș, Hess s-a decis să trateze personal și direct. Cum de obicei zbura singur pe un avion de vînătoare pe care-l pilota, a efectuat cîteva zboruri de orientare în orele de seară și de noapte și a riscat chiar un zbor periculos peste canal, trecînd peste puternica apărare a coastelor engleze. Prima încercare din decembrie 1940 eșuează din cauza condițiilor atmosferice, total necorespunzătoare, a unui vînt puternic care-l obligă să renunțe, ca și alte două încercări făcute la începutul anului 1941.

În seara zilei de 10 mai 1941, la orele 18, Hess a decolat cu avionul său ME 110, fără să destăinuie cuiva ținta călătoriei sale. Atenția apărării antiaeriene engleze era concentrată asupra formației aeriene inamice care bombarda Londra, astfel că Hess a putut pătrunde adînc în spațiul aerian al Angliei, pînă deasupra reședinței lui Hamilton.

Cînd formațiile Home-Guard-ului l-au condus la Lanarkshir a recunoscut că a venit din Germania pentru a-l căuta pe lordul Hamilton și a cerut celor prezenți ca lordul să fie anunțat că «a sosit Alfred Horn». Comportarea necunoscutului era atît de suspectă încît chiar în acea noapte a fost condus în cazarma din Maryhill de lîngă Glasgow și predat autorităților militare. Abia aici «Horn» și-a schimbat tactica declarînd că este Rudolf Hess și «a venit ca să salveze omenirea»

Montgomery, aveau la dispoziția lor 3 milioane de soldați și ofițeri, circa 20 mii avioane, 6482 vapoare de transport, 23 de crucișetoare, 104 torpedouri, 50 mii autocamioane și cele mai moderne mijloace de luptă, precum și provizii într-o imensă cantitate. Nimeni nu se îndoia de faptul că aceste pregătiri în perspectivă nu au scăpat atenției serviciului de spionaj nazist și că generalii naziști au întreprins toate posibilitățile de contracarare. Se urmărea, ca atare, în această situație momentul-surpriză, aceasta atît în ceea ce privea ziua cît și locul debarcării. Acest lucru trebuia realizat cu o manevră de acoperire, idee dată de unul dintre ofițerii superiori britanici care cunoșteau faptul că James semăna enorm de mult cu Montgomery. După o scurtă pregătire, Montgomery-James urma să zboare în Gibraltar și în Africa de Nord. Acest lucru trebuia să-i inducă în eroare pe germani și încă de două ori : lipsa lui Monty din Marea Britanie, țara unde se concentra armata de invazie, precum și impresia unei temporizări a debarcării în preajma Mării Mediterane, ideea debarcării în sudul Franței, în acea vreme mai puțin apărată de germani.

James a înregistrat totul și în sinea sa era copleșit de o serie de întrebări. El n-a întrebat, totuși, nimic. La fel ca și Lester a considerat întreaga poveste ca o înscenare teatrală în care el juca rolul principal, deși în cazul de față era vorba, cum am văzut, de un public puțin obișnuit. Cînd, în zilele următoare, a început să studieze fotografiile și jurnalele de film în care era prezentat generalul, a fost cuprins brusc de o senzație de trac, o senzație puțin obișnuită pentru un actor experimentat. În primul război mondial, cît și în cel de al doilea, el era un simplu soldat, neavînd nici

afară de șapte persoane care lucrau în cele trei birouri unde se desfășuraseră diversele „operațiuni" (biroul generalului X, cel al adjunctului său și al secretarului), alți 11 se aflaseră aici între 19h50 și 21h5, unii cîteva minute doar, alții mai multe. Dacă opt din aceștia din urmă trebuiau eliminați imediat, fiind „în afara oricărei bănuieli, nici măcar teoretice", mai rămîneau încă trei : un ofițer canadian, al cărui nume avea rezonanță germanică și al cărui dosar secret comporta o călătorie în Germania, în 1938, și două femei, amîndouă americane.

● O MIGRENĂ SUSPECTĂ

Bănuielile mele personale mă îndreptară mai întîi către H, secretara și prietena unui personaj important, cu un fizic oarecare, dar deosebit de inteligentă. Ceea ce o făcea foarte suspectă în ochii mei era, mai ales, curiozitatea ei. O interesa totul : părerile noastre politice, sănătatea lui Eisenhower și a colaboratorilor săi, conținutul scrisorilor unor ostași pe care cenzura le reținuse ca fiind „periculoase pentru moralul populației civile americane". Se trăgea, totuși, dintr-o excelentă familie californiană și americană foarte veche ; doi dintre frații săi luptau încă, iar tatăl era un veteran cu experiență, care fusese decorat în timpul războiului din 1918.

Dar, pentru ce H și-ar fi trădat patria tocmai în momentul cînd ne pregăteam să dăm lovitura de grație inamicilor ? Nu era nici o îndoială că avea stofă de „agentă secretă" abilă și experimentată, dar, totuși, lipsea motivul. D, foarte frumoasă, brună, cu o figură puțin austeră, era un alt gen de femeie. De origine sud-ame-

● SÎNT RUDOLF HESS

Lordul Hamilton, care fusese chemat să îndeplinească funcția de comandant al forțelor aeriene — Royal Air Force — din partea de răsărit a Scoției a venit urgent la Maryhill, dar întîlnirea lui cu Hess a prezentat o primă surpriză. Hamilton l-a privit cu multă curiozitate și după puțin timp a declarat că nu-și poate aminti că l-ar fi văzut pe acest om vreodată. Hess, foarte agitat, a căutat să explice lui Hamilton natura misiunii sale și a apelat la sprijinul lui. De la Londra, unde deja oficialitățile erau informate despre zborul lui Hess, este delegat să plece la fața locului în Scoția, I. Kirckpatrick, unul din cei mai capabili spioni britanici (încă din primul război mondial) pentru a elucida misterul.

Hess deschide zăgazul elocinței sale. El prezintă, pînă în cele mai mici amănunte, posibilitățile și condițiile încheierii unui armistițiu între Anglia și Germania. Vorbește pătimaș și foarte repede. Stenograma întocmită atunci cuprinde cîteva caiete întregi. Omul care se considera un profund cunoscător al mentalității britanice se dovedește un politician și diplomat diletant. El învinuiește Anglia ca fiind singura vinovată de izbucnirea celui de al doilea război mondial și încearcă să convingă auditorii că Germania a cîștigat deja războiul și că numai datorită «generozității» lui Hitler nu a fost încă distrusă de bombardamentele aviației germane. Subliniază că de partea cea-

Rudolf Hess, numărul 2, pe banca acuzării în procesul de la Nürnberg

un grad militar. Obișnuit cu această situație, avea un respect deosebit în special pentru ofițeri cu grade superioare. În acest fel i s-a părut deosebit de comic, că acum el însuși, un simplu soldat, va prezenta, nu pe scenă, figura generalului Montgomery.

Timpul nu-i permitea însă să întîrzie prea mult asupra acestor senzații și sentimente intime. Lester și alți cîțiva ofițeri îi umpleau capul cu diferite amănunte despre Monty, obiceiurile acestuia, felul de exprimare, interesul manifestat față de unele lucruri, obiecte etc. Mereu i se atrăgea atenția de a păstra o discreție absolută și aceasta nu numai față de persoanele străine, ci chiar față de soția sa. James era atît de consecvent încît în acele vremuri a încetat să se mai întîlnească cu cineva.

Ca să-l poată urmări cît mai de aproape pe Monty, a fost repartizat ca sergent al serviciului de informații. Adevărata sa misiune era cunoscută doar de doi ofițeri ai statului major. Aceștia au avut grijă ca James să se poată mișca nestingherit în imediata apropiere a generalului, astfel el avînd posibilitatea să ia parte la una din principalele probe-examen ale debarcării. Din jeep-ul care mergea în urma mașinii lui Monty, James urmărea fiecare mișcare, fiecare gest al acestuia. El urmărea și reținea, în special, gesturile și obiceiurile ce se repetau și care erau caracteristice generalului, de exemplu, interesantul lui dublu salut, sau faptul că în plimbările sale, chiar de cîțiva pași numai, acesta își ținea miinile la spate, cum plin de gînduri își ștergea fața cu mîna, sau cum întindea mîna înainte, cînd prin argumentele sale voia să-și convingă interlocutorul. În mod succesiv el a mai aflat încă multe amănunte demne de reținut pentru a putea bine studia rolul generalului. Monty nu era fumător, și avea o mare grijă ca să-și păstreze condiția fizică. La masă, el niciodată nu vorbea despre război, ci, în

→

ricană (născută însă în S.U.A.) era căsătorită cu un inginer care lucra într-un atelier de construcții navale. Soțul său, un tehnician remarcabil, se născuse în Polonia, dar venise în Statele Unite de mic copil, împreună cu părinții. Mai puțin curioasă și vorbăreață, mai puțin exuberantă decît H, D se inflăcăra doar cînd era vorba de Germania pe care o ura din motive ideologice, mai întîi, și apoi personale — naziștii, spunea ea, masacraseră toată familia soțului său. O cunoșteam foarte bine și dacă, înainte de 29 mai 1944, cineva ar fi pus în fața mea la îndoială patriotismul său, l-aș fi culcat la podea cu miinile mele. Dar, cînd am aflat că în acea zi fatidică, între 8 și 9 seara, și ea se afla în birourile incriminate — pentru a căuta pe una din prietenele cu care urma să ia masa — a trebuit să examinez și cazul ei. Or, din cele 8 persoane „teoretic a fi bănuite", ea era singura absentă în momentul în care am început investigațiile.

— A plecat acum o jumătate de oră în misiune la Th... cu căpitanul G. — mi-a spus o prietenă — se va întoarce abia miine.

• DOMNIȘOARA D... A DISPARUT

Acest fapt, care era exact, ar fi pus-o probabil pe D... dacă nu în afară de orice bănuială, cel puțin în afara cîmpului nostru de acțiune (pînă a doua zi măcar) dacă generalul A..., care semnase ordinul de misiune nu ar fi adăugat, pe un ton neutru dealtfel și administrativ : — Ia te uită ! Deci au plecat abia seara ? Trebuiau să fi plecat după-amiază. — Cred — a spus atunci prietena — că plecarea a fost aminată la cererea domnișoarei D... care toată ziua a avut migrenă.

Apoi, în fața expresiei nemulțumite a generalului (pentru o simplă migrenă nu se

lalță a oceanului, SUA abia așteaptă dezmembrarea Imperiului britanic pentru a putea îngloba Canada în rîndul statelor sale. Se comportă tot timpul ca un învingător care în mod mărinimos întinde o mînă de ajutor dușmanului învins. Din tot acest puhoi de vorbe se putea reține, în esență, că Hitler ar fi fost dispus să termine ostilitățile în Apus, dar există niște... condiții: Germania va trebui să capete mînă liberă în Europa. În schimb ea este dispusă să-i dea Angliei mînă liberă în țările din confederația britanică. Fostele colonii germane vor trebui înapoiate acesteia. Germania va părăsi întregul teritoriu al Franței, cu excepția Alsaciei și Lorenei. Va păstra Luxemburgul, dar va elibera Belgia, Olanda, Norvegia și Danemarca. Führerul este dispus să părăsească Iugoslavia, Grecia, regiunea Mării Mediterane și să mijlocească o convorbire între reprezentanții Angliei și Italiei. Drept contraserviciu, el cere Angliei neutralitate absolută față de politica Germaniei în Europa răsăriteană. În legătură cu această ultimă pretenție, Hess nu a ascuns faptul că naziștii au anumite «cereri» față de Uniunea Sovietică și că aceste pretenții trebuie satisfăcute prin mijloace pașnice sau prin război. A arătat că Anglia și Franța vor trebui să joace rolul unui arsenal al Germaniei în lupta împotriva comunismului. Germania va prelua întreaga producție de război a aliaților, pînă ce se va trece din nou la producția de pace.

Prezentarea propunerilor făcute de Hess a durat două zile. Nu odată, el a subliniat că führer-ul nu va fi meschin. Anglia va putea singură să-și fixeze condițiile de pace. Hitler vrea să termine cu acest «război ilogic» cu un popor frate și vrea să aibă spatele asigurat pentru a putea acționa liniștit în răsărit.

Cu cît discuțiile se prelungeau și cu cît nu exista nici cel mai mic semn de acceptare a acestor propuneri de către partea engleză, Hess vorbea mai puțin controlat. Multe din afirmațiile sale demon-

mod special, deschidea discuția despre frumusețile naturii. Studiul a culminat cu o întrevedere personală cu generalul. În primul moment cei doi se uitau unul la celălalt, parcă se vedeau în oglindă. James, atent la fața lui Monty, în „mod profesional" a tras concluzia că deși există o deosebire de vîrstă, nu vor fi necesare niciun fel de machiaje, nefiind de asemenea necesare nici un fel de artificii. Apoi, emoția inițială a actorului a pierit treptat în fața convorbirii binevoitoare și atrăgătoare a generalului. În acest timp, James n-a uitat nici o clipă obiectul principal al întrevederii cu generalul și a înregistrat în memoria sa, în afară de volumul și coloratura vocii acestuia și cele mai curente expresii, precum și modul său de exprimare.

După numai cîteva zile, James a fost chemat la Ministerul de Război, unde a fost anunțat de Lester că „spectacolul" va începe a doua zi. La orele 18,30, actorul James Clifton se va transforma în generalul Bernard Law Montgomery. Va pleca la aeroport, de unde, în fața publicului, va decola cu avionul lui Churchill, zburînd la Gibraltar. Încă înaintea acestui zbor, în Africa de Nord, s-a răspîndit vestea sosirii lui Montgomery, el urmînd să pregătească invazia armatelor aliate în Franța de sud. Prezența lui James-Montgomery trebuia să întărească acest lucru.

S-a prevăzut că acest drum a lui „Montgomery" pe malurile Mării Mediterane va fi urmărit cu multă atenție de agenții hitleriști, care, prin cunoscutele lor canale informative, vor face cunoscut neintîrziat centralei din Berlin plecarea acestuia. Lester i-a mai dat lui James cîteva îndrumări de ultimă oră și

amina o misiune care putea fi urgentă), ea a adăugat puțin jenată : — Se pare că D... suferea de două zile. — A ! bine, a răspuns generalul, pe care acest motiv l-a liniștit definitiv. Pe general l-a liniștit, dar nu și pe mine și nici pe cei doi colegi ai mei. Războiul ne-a mărit imaginația și aceste coincidențe ne-au părut singulare. Am început prin a supune prietena domnișoarei D... la un sever interogatoriu : — D... avea obiceiul să vină să vă caute în birou ? — Da, în fiecare zi ; uneori la prînz și seara. — Se interesa de documentele care puteau trece prin miinile dumitale sau de evenimentele de care superiorii vorbeau în prezența dumitale ? — Evident că vorbeam de evenimentele zilei. — Citea documentele importante care se aflau pe biroul dumitale ? — Uneori mai arunca o privire. — În seara aceea, la 19h55, se afla în apropierea dumitale în timp ce înregistrai nota de serviciu a generalului X... înainte de a transmite dosarul locotenentului B... care urma să-l bată la mașină ? — Probabil că da. Ea știa că urmam să plec de la serviciu la ora 20. A venit să mă ia cu cîteva minute mai devreme. — Colegul dumitale H... afirmă că în acea seară ea a venit mai devreme, la 7 și jumătate. — Cred că este exact. Cum urma să plece cu căpitanul G..., a fost liberă mai devreme. — În timp ce era acolo, dumneata ai lipsit din birou ? — Da, ca să mă spăl pe miini, înainte de a pleca. — Era înainte sau după ce ai primit și înregistrat dosarul respectiv ?

Cum părea că ezită, m-am apropiat de ea și i-am spus cam așa : — Domnișoară, depoziția dumitale poate avea o importanță capitală. Te rog să-mi spui adevărul.

În sfîrșit, a recunoscut cu o voce tremurătoare : — D... mi-a spus : Du-te și te spală pe miini, am să le pun eu pe biroul lui B...

strau complete sa necunoașterea a situației, fie că era vorba de potențialul de război al Angliei, de capacitatea industriei sale de război — în special a celei de avioane — fie de posibilitățile Statelor Unite. În final, Hess a trecut la amenințări cu distrugerea totală și ocuparea pe o perioadă mai lungă a Angliei.

Diletantismul acestui emisar al naziștilor a fost subliniat, în afară de alte afirmații, și de faptul că propunerile sale ar fi fost, chipurile, condiționate de demisia imediată a guvernului Churchill, »fiind

Rudolf Hess (sus — actualmente pensionarul închisorii din Spandau), primul succesor al lui Adolf Hitler (fotografie din anul 1915)

i-a atras atenția în mod deosebit asupra faptului că de-acum are în subordine și ofițeri superiori.

Reprezentația a început. A doua zi James și-a îmbrăcat uniforma de general, cu toate decorațiile lui Montgomery, și-a pus pe cap basca cunoscută a lui Monty și însoțit de aghiotanții : generalii Heywood și Moor a părăsit clădirea. La manifestația zgomotoasă a londonezilor a răspuns prin gesturile caracteristice ale lui Monty și a plecat spre aeroport. Aici totul s-a repetat : publicul însă era altul — armata. Nimeni, nici căpitanul Slee, pilotul avionului cu care James a schimbat cîteva cuvinte, nici colaboratorii apropiați din marele stat major al generalului n-au observat „schimbul".

Avionul a aterizat a doua zi dimineața pe aeroportul din Gibraltar. Și era plin de „spectatori". James, și de data aceasta, și-a jucat rolul fără trac. După terminarea primirilor protocolare, a urmat intîlnirea cu guvernatorul Gibraltarului, un vechi prieten a lui Montgomery, generalul Sir Ralf Eastwood, care l-a primit cu urarea „Halo Monty !, mă bucur că te văd din nou !"

După cum a arătat James în memoriile sale, pentru această intîlnire a fost cît se poate de bine pregătit, fiind în prealabil în mod special avertizat de prietenia care-i lega pe cei doi generali. Știa, de exemplu, că Monty, ca primă replică la aceste intîlniri, folosea următoarea frază :" Cum îți mai merge Rusty ? "; așa că s-a conformat, adăugind : „Arăți admirabil !". Cînd apoi, au rămas numai în doi, guvernatorul, care era informat de această dublare, a recunoscut că în primul moment a crezut că s-au modificat ultimele dispozițiuni și că Montgomery a venit personal.

Mai tîrziu, în timp ce James își lua micul dejun

După o percheziție rapidă în camera domnișoarei D... care nu a dat, dealtfel, nici un rezultat, am telefonat imediat la Th... (unde mașina lui D... și a căpitanului G... urma să sosească abia spre miezul nopții), precum și în trei localități de pe parcurs, pentru ca mașina să fie oprită și ocupanții ei percheziționați și reținuți pînă la noi ordine.

La 11h20 bănuielile noastre pînă atunci serioase luară o turnură tragică. Postul de la W... situat la jumătatea drumului spre Th... ne semnala sosirea căpitanului G... singur, care declara că în jurul orei 10,50 însoțitoarea îi ceruse să oprească în plină pădure pentru o nevoie urgentă. Imediat după aceea, D... a dispărut. Cu toate apelurile și căutările sale, căpitanul G... nu a reușit s-o mai găsească. Din acel moment nu mai era nici o îndoială. Toată regiunea a fost alertată pentru ca D... să fie arestată înainte de a încerca să se îmbarce pe o navă care, mai mult ca sigur, o aștepta. Ne temeam ca documentul ultraconfidențial să nu fi căzut deja în mîinile unora care, printr-un emițător clandestin, să-l fi transmis inamicului.

Spre ora 1 și un sfert dimineața, un jeep a fost oprit pe un drumeag, la 15 kilometri de Th... Tînăra femeie care-l conducea a arătat ordinul de misiune: — Am greșit drumul, a declarat ea, și l-am pierdut pe căpitan. Fără îndoială că-l voi găsi la Th...

Generalul Marshall, șeful statului major al armatei americane

vorba de oameni cu care führer-ul nu era dispus să trateze».

Înainte ca guvernul britanic să treacă «cazul Hess» ad acta, lordul Simon, membru al cabinetului, a fost delegat să discute în continuare cu el. Hess s-a comportat față de el de o manieră care a permis ca discuțiile stenografice din arhiva secretă a guvernului britanic să fie trecute și în actul de acuzare al procesului intentat împotriva criminalilor de război.

● UNA DIN CELE MAI MARI SENZAȚII ALE CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Adolf Hitler a aflat de fuga credinciosului său colaborator de-abia din emisiunile engleze de radio. Știrea, cu mai multe sau mai puține amănunte, a fost difuzată mai tîrziu de toate posturile de radio din lume.

După discuții furtunoase, maeștrii propagandelor false au reacționat printr-un comunicat, după unii redactat chiar de Hitler, dar mai degrabă cu aportul lui Göbels.

«Parteigenosse Hess — se spunea în comunicat — căruia führer-ul, pentru o gravă boală cronică i-a interzis în modul cel mai categoric, în interesul sănătății sale, zborul singuratic, în ultimul timp, contrar acestei opreliști a făcut din nou încercări să zboare. În ziua de 10 mai a decolat din Augsburg și din zborul său pînă în ziua de azi nu s-a întors. Conținutul scrisorii lăsate de el ne dă certitudinea stării sale sufletești precare și trebuie să ne temem că Hess va deveni victima acceselor sale maladive. Führer-ul a luat imediat măsuri ca aghiotanții lui Hess, care cunoșteau zborurile sale, să fie reținuți, întrucît știau de ordinele führer-ului și totuși nu au anunțat zborul său și nici nu l-au împiedicat. În aceste împrejurări, mișcarea național-socialistă va trebui să se aștepte,

în camera sa, a observat, uitîndu-se pe geam, că de pe acoperișul unei case nu prea îndepărtate este urmărit de cineva cu ajutorul unui binoclu de tip militar. Era, după cum s-a verificat ulterior, unul din spionii germani.

Încă în aceeași zi, potrivit programului întocmit de guvernatorul sir Ralf, acesta s-a plimbat cu musafirul său în parcul reședinței sale, urmînd să primească doi „bancheri spanioli", despre care englezii deja știau că în realitate sînt agenți ai spionajului german. Sir Ralf a organizat această întîlnire ca un adevărat regizor de teatru. James și-a „trăit" din plin rolul, așa că cei doi n-au sesizat „schimbul". Contraspionajul britanic a constatat că agenții germani au lucrat foarte operativ. După numai două ore legăturile cu Madridul aveau relații amănunțite privind sosirea lui „Montgomery" în Gibraltar și despre drumurile lui în perspectivă prin Marea Mediterană. Au sosit și dispozițiuni noi din partea surprinsului comandament german de spionaj, cerîndu-se în continuare o strictă urmărire a evenimentelor și a eventualelor acțiuni ce ar avea vreo contingență cu invazia.

Potrivit planului, drumul lui „Montgomery" ducea în Alger. Pe aeroport, guvernatorul a făcut cu „Monty" cîțiva pași în așa fel ca să se apropie cît mai mult de agentul german, ca acesta să poată auzi fragmente din secretele privind „operațiunea 303", cum era denumită inițial invazia, și sub care denumire era cunoscută și de hitleriști.

În Alger „generalul" a fost întîmpinat de încă și mai multă lume. Între ei, agenți germani, doi italieni și un anumit maior francez, despre care aliații știau că colaborează cu germanii. Acestuia i s-a facilitat să-i fie prezentat lui „Monty". Cît de prevăzător a fost Lester se vede din aceea că el a avut grijă

Generalul Patton, „asul de treflă" al armatei americane

Șeful de post, care formase barajul, ignora motivul pentru care cei doi fugari erau căutați, dar remarcă nervozitatea tinerei. — Căpitanul G... îngrijorat de dispariția dumneavoastră, vă așteaptă la W... Am ordin să vă însoțesc.

Fără să mai aștepte răspuns, el s-a așezat la volan comițînd însă grava imprudență de a nu lua pe nimeni pentru a supraveghea pasagera. După cîteva minute, din nou în plină pădure, D... scoase un țipăt, ca și cînd i-ar fi fost rău. Înainte ca mașina să fi oprit, D... deschise portiera, coborî și dispăru în pădure.

Fără să-și piardă sîngele rece, subofițerul porni în căutarea ei. — Oprește sau trag ! strigă el. Tînăra se întoarse și trase două focuri de revolver. Acesta ripostă și doborî imediat spioana. Asupra ei fu găsit documentul furat.

Ce o făcuse pe această femeie să devină spioană ? Cum putuseră serviciile secrete aliate s-o lase să ajungă pînă la marele cartier general ?

Istoria masacrului familiei soțului era perfect autentică și cînd D... sosise în Anglia era încă demnă de toată încrederea. Abia la Londra ea a intrat în legătură cu un individ, spaniol sau hispano-american, care, promițîndu-i niște sume fantastice, a reușit s-o convingă să lucreze pentru inamic. Un detaliu destul de ambiguu : Acesta

din păcate, la situația că membrul partidului nostru, Rudolf Hess, s-a prăbușit undeva cu avionul său.

Această știre a fost difuzată în Germania abia după ce întreaga lume a fost informată în mod amănunțit de zborul lui Hess, de sosirea lui în Scoția și de propunerile făcute guvernului englez. Și cu această ocazie, după cum a arătat la Nürnberg generalul Jodl, Hitler a avut un nou acces de isterie. El a dat ordin ca în eventualitatea unei reîntoarceri a lui Hess, acesta să fie imediat executat.

Cînd pentru englezi a devenit limpede că Hess a spus tot ce a vrut să spună și tot ce a știut și că nu vor mai putea obține nici un fel de date folositoare, i-au anunțat că guvernul britanic respinge propunerile sale întrucît a încheiat o alianță cu Uniunea Sovietică în lupta sa împotriva nazismului. Surprins și decepționat, Hess s-a prăbușit nervos. O bună bucată de vreme a prezentat simptomele unui om bolnav sufletește, ca și cum ar fi vrut să confirme comunicatul nazist despre boala sa. Știrea despre distrugerea vasului de luptă „Bismarck", mîndria flotei germane, l-a afectat într-o asa măsură încît a plîns o zi întreagă. După cîteva săptămîni, cînd s-a mai liniștit, a cerut să i se permită plecarea în Germania căci a venit ca sol și deci întoarcerea sa trebuia asigurată. Guvernul englez a decis însă altfel. În toată perioada războiului el a locuit la o proprietate a unui nobil, desigur, bine păzit, avînd însă posibilitatea unei relative libertăți. Nu a fost vorba de o închisoare, ci mai degrabă de o formă blîndă de internare. În noiembrie 1945 a fost adus la Nürnberg, unde, împreună cu alți 20 de criminali de război naziști, a fost tradus în fața tribunalului internațional.

● SENZAȚIE LA NÜRNBERG

La începutul procesului Hess a dat o adevărată reprezentație

de cele mai mici și neînsemnate amănunte, de exemplu, monogramele B.L.M. pe batiste.

Drumul lui James, nu odată, s-a găsit în situații dramatice și neprevăzute. În Alger exista teama unui eventual atentat, din această cauză automobilul de la aeroport și pînă la sediul generalului Wilson a mers cu maximum de viteză. Ca unii din ofițeri să nu observe lipsa de cunoștințe în domeniul militar al lui James, „Monty" lua masa de obicei singur. Peste tot, la plecările, sosirile de pe aeroport, pretutindeni, printre cei prezenți, existau și agenți inamici. Adjutantul Heywood, cîndva membru al MI. 5, aranja anumite „întîlniri". Astfel i-a prezentat „generalului" pe un anumit profesor italian de arheologie „prieten al aliaților" căruia apoi James, conform indicațiilor primite, i-a destăinuit cîteva „secrete".

După o săptămînă, James s-a reintors, rolul lui s-a terminat. La reședința lui Wilson și-a schimbat îmbrăcămintea, apoi printr-o ieșire secretă a părăsit clădirea și a zburat la Cairo, unde dublura lui Montgomery era mai dificil de găsit de spioni.

Multă vreme James n-a știut în ce măsură „misiunea africană" a adus vreun folos aliaților. Abia după război a aflat că naziștii s-au lăsat înșelați ; astfel că „rolul jucat" a contribuit din plin la reușita invaziei.

James a mai aflat în ce pericol se găsea. Cînd naziștii au fost informați de zborul ce urma să-l facă Montgomery în Africa au dat ordin ca avionul să fie reperat și doborît sau, dacă aceasta n-ar reuși, generalul urma să fie lichidat undeva în timpul șederii sale în Africa. Acest ordin, din fericire, a fost contramandat, Hitler vrînd în prealabil să afle locul și data certă a debarcării.

îi spunea, drept argument suprem, că Germania pierduse oricum războiul și că trădarea ei nu va schimba cu nimic cursul evenimentelor, dar îi va permite ei și soțului ei să trăiască fără grijă pînă la sfîrșitul vieții.

D... calculase totul cu singe rece și cu o inteligență cu adevărat diabolică. Ea știa că se aștepta documentul respectiv de la Washington și ce anume conținea el.

Inițial se gîndise să ia cunoștință de conținutul lui și să-i ofere rezumatul complicelui însărcinat cu transmiterea prin radio. Văzînd că documentul încă nu venise la cartierul general, după dejun, D... a revenit pentru prima oară (ceea ce prietena sa nu îndrăznise să mărturisească) către ora 17, apoi la ora 19,30. În acel moment ea a avut ideea îndrăzneață de a da la bătut (transformînd cifra 4 în 5) un exemplar în plus pe care a reușit să pună mîna o jumătate de oră mai tîrziu. În momentul în care jeepul era oprit, spioana se găsea la aproximativ o oră distanță de locul întîlnirii. Complicele ei ar fi trebuit, la rîndul său, să facă un drum de două ore (cu acte în regulă) pînă la locul unde se afla emițătorul clandestin.

Astfel, după trei ore, Germania nazistă ar fi putut intra în posesia unor informații de o importanță deosebită: locul detaliat al debarcării, importanța forțelor, variante și eventuale replieri. Dacă am fi ajuns prea tîrziu, generalul Eisenhower ar fi fost obligat să modifice planurile, ceea ce ar fi necesitat cîteva săptămîni în cel mai bun caz.

Dimpotrivă, dacă n-am fi descoperit nimic insolit în dactilografierea acestor documente, după ce ar fi inventat o minciună care să justifice căpitanului G... absența ei de cîteva ore, D... ar fi revenit a doua zi din „misiune" ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Generalul ar fi menținut planurile operațiunii și aceasta ar fi eșuat tragic.

zentație de teatru. El s-a prezentat în fața instanței ca unul care și-a pierdut complet memoria; nu știa nici cum îl cheamă! I s-a dat crezare și s-a socotit că este cazul de a fi scos din cauză ca iresponsabil. Dar, mai tîrziu, în cursul procesului, Hess a cerut cuvîntul și a anunțat că și-a recăpătat memoria și că a simulat o pierdere temporară a memoriei doar din considerațiuni tactice.

Declarația lui Hess a constituit una dintre cele mai mari senzații ale procesului de la Nürnberg. În următoarele zile el a demonstrat că are o bună memorie; își amintea evenimente mai vechi sau mai noi, dar amănuntele îi scăpau. În general se prezenta ca un om care nu este complet normal, atitudine care i-a salvat viața.

Tribunalul de la Nürnberg a condamnat 11 dintre acuzați la moarte prin spînzurătoare, 3 au fost achitați iar 7 au fost condamnați la închisoare de la 15 ani și pe viață. Hermann Göring, condamnat la moarte, s-a sinucis în închisoare, înainte de execuție. Nici astăzi nu se poate afirma cu certitudine dacă Hess este într-adevăr bolnav sufletește sau este un mare maestru al simulărilor.

În marea fortăreață din Spandau există un singur pensionar: Rudolf Hess. Ținînd seama de cheltuielile afectate pentru pază și întreținere el este astăzi, și nu numai astăzi, cel mai scump deținut al secolului.

(După P.A.S.)

Winston Churchill, adversarul neîmpăcat al nazismului

A aflat-o cu „nițică întîrziere" – 6 iunie 1944.

Înainte, și după aceea, James a jucat sute de roluri. A creat atîtea personaje pozitive cît și negative. După ce cortina cădea și James se demachia, el își ștergea din memorie, la fel ca fiecare actor, viața lui Romeo, a lui Hamlet sau Lear și a sutelor de personaje din creațiile sale. În mod excepțional cu rolul lui Montgomery s-a întîmplat altfel. Rolul nu numai că a intrat în istorie, dar a contribuit la un final trist. Creierul actorului, cu o funcționalitate perfectă, nu a putut să șteargă din memorie rolul pe care l-a jucat o singură dată.

După cîțiva ani, poate și datorită faptului că oglinda îi reamintea mereu figura lui Montgomery, James a început să simtă că el însuși e generalul. Aceasta a rămas ideea sa fixă, care, după puțină vreme, a devenit atît de obsesivă încît a dus la internarea sa într-un sanatoriu de bolnavi mintali. Acolo, poate în sinea lui fericit, el a jucat pe generalul său și pînă la ultimele zile ale vieții sale a trăit ca fiind „gloriosul și celebrul Monty".

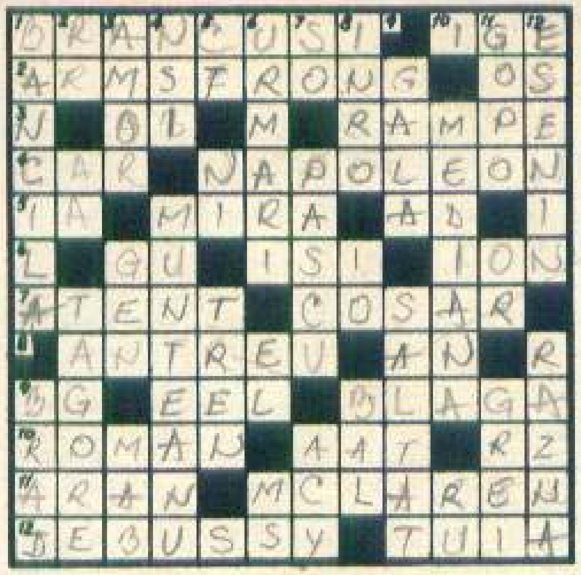

PAŞI

ORIZONTAL : 1) Genialul sculptor român care, printre numeroasele sale capodopere, are şi una intitulată „Primul pas" (Constantin) — Oraş în Spania. 2) Cosmonautul american (n. 1930), care, păşind pe solul lunar, a spus : „E un pas mic pentru om, dar gigantic pentru omenire" — Din schelet. 3) Merg una după alta — Estradă de dans (pl.). 4) Merge cu patru roţi... la pas ! — Autor al celebrelor cuvinte spuse după dezastrul de la Berezina : „De la sublim la ridicol nu-i decît un pas". 5) Pune mîna — La televizor — Adrian. 6) George Ulmeni — Pronume reflexiv — Roman de Liviu Rebreanu. 7) Păşeşte cu grijă — Negru de fum ! 8) Anticamera în care se lasă de obicei galoşii — Singur. 9) Boris Godunov — Localitate în Olanda — Mare poet român dintre ale cărui volume amintim pe cel intitulat „Paşii profetului" (Lucian). 10) Compozitor român contemporan, autor al cîntecului „Tovarăşe, grăbeşte pasul" (n. 1905) — Comună în Belgia (Hainaut) — Radu Zaharescu. 11) Rîu în Franţa — Cineast canadian care a revoluţionat tehnica filmului de animaţie, autor, printre altele, al unui celebru „Pas de deux" pe muzică populară românească. 12) Compozitor aparţinînd şcolii franceze moderne, autorul preludiului simfonic „Paşi pe zăpadă" (Claude) — Iuţeşte... paşii calului !

VERTICAL : 1) Pictor clasic român (1877—1944), autor al tabloului „Primii paşi" — Poet contemporan care semnează poezia, de asemenea intitulată „Primii paşi" (Ion). 2) Repere ! — Asia ! — Celebru poet, prozator şi dramaturg indian (1861—1941), autor al maximei „Ierburi gingaşe, paşii voştri sînt mici, dar pămîntul întreg se întinde la picioarele voastre" (Rabindranath). 3) Zeul cu arcul — Fel — Personaj din feeria engleză. 4) Rîu în Coasta de Fildeş — Scriitor, scenarist şi regizor de film român, autor al peliculei „La patru paşi de infinit" (Francisc). 5) Cete ! — Nichel — Vehicul modern. 6) A se ţine după cineva pas cu pas — Dînsul — Mese ! 7) Primele la sosire ! — Scriitor român care şi-a semnat opera cu pseudonimul Ion Pas — Localitate în Franţa. 8) Cutiuţă ornamentală japoneză — Eu din cronici — Petrecere în paşi de dans. 9) Spectacol pugilistic cu joc de picioare — Paşi înainte (od.). 10) De mijloc (fem.) — Careu ! 11) Regizor român de film de notorietate internaţională, autorul unui celebru Omuleţ, dar şi al peliculei intitulate „Paşi spre lună" (Ion Popescu) — Ore ! — Cu paşi înceţi (pl.). 12) Poetul rus, autor al poeziei „Pe-ntîia zăpadă păşesc în neştire" (Serghei) — A te purta paşii... fără adresă.

Dicţionar : IGE, EEL, AAT, ARAN, MAB, NSI, ACY, INRO.

Gh. DOBRESCU jr. — Pucioasa, Dîmboviţa

UMOR

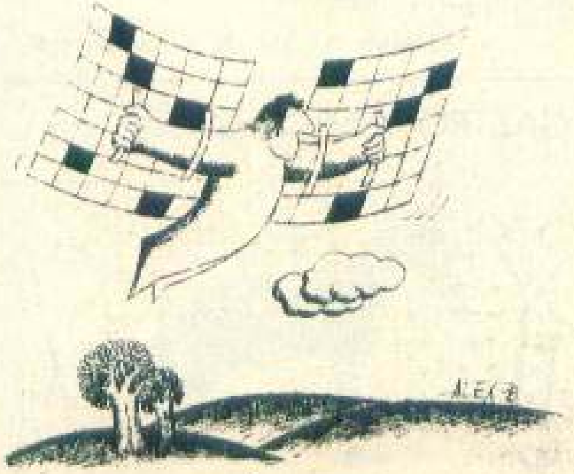

Ştefan ALEXANDRESCU — Bucureşti

MINERALOGICĂ

(Scari anagramat : xxxxx xxxxU)

Bejan TEODOR — Galaţi

ROȘU...

ORIZONTAL : 1) Caracterizarea dată de Ochilă vicleneі fete a împăratului Roș, care, ca să ciștige întrecerea, s-a transformat într-o păsărică și s-a ascuns după Lună. **2)** Navigator normand (c. 940 — c. 1010), supranumit și „cel Roșu", care a descoperit și a explorat o parte a Groenlandei, „țara cea verde" — Revoluționarii francezi de la 1789 care purtau o bonetă roșie de tip frigian ca pe un simbol al libertății (sing.). **3)** Poet român contemporan, autor al poeziei „Mărul roșu" (Aurel) — „Macul Roșu" de compozitorul sovietic R.M. Glier — Unde! **4)** Ion Gheorghe — Din loc în loc (fem. pl.) — Porecla lui Esau, din cauza părului său roșu, legenda spunînd că și Marea Roșie a luat denumirea de la el. **5)** Roșu din județele Iași și Suceava — În filon **6)** Abreviație latină — Capitala Imperiului Roman unde Antoniu a înălțat, pe cîmpul lui Marte, în amintirea fiilor săi, o coloană monolit din granit roșu. **7)** Stradă (abr.) — Penurie. **8)** Vești — Ecleziast englez din secolul al XIII-lea supranumit și „doctorul admirabil". **9)** Revoluționar italian (1819—1858), membru al asociației „Tînăra Italie" — Localitate în S.U.A. **10)** Foarte plin — Cărți de joc cu cîte un semn roșu sau negru — 4/7 surogat ! **11)** Politician englez (1784—1849) — Pictor clasic român, autor al tabloului „Pepene roșu" (Theodor) — Tîrg (abr.). **12)** Către — Corp de oaste din care odinioară făcea parte și o brigadă de elită numită „roșiori".

VERTICAL : 1) Care are în compoziția sa un oxid trivalent (pigmentat roșu) de fier (fem.) — Eroul principal al romanului „Roșu și negru" de Stendhal. **2)** Celebru fizician francez (1786—1853), cel care, vorbind despre daltoniști, a spus că „pentru ei cireșile nu sînt niciodată coapte" — Dumbrava Roșie... din București, de exemplu. **3)** ...Roșu, afluent al fluviului Mississippi (neart.) — Cunoscut pictor francez (1874—1932), autor al tablourilor „Peștii roșii" și „Nud pe fond roșu". **4)** Metru cub — Personajul central al romanului „Lupul roșu" de Morris West, scriitor cunoscut la noi prin traducerea romanului „A doua victorie" — Încă la mijloc ! **5)** Snoavă modernă — Diminutiv feminin. **6)** Steagul roșu, Drapeau rouge ș.a. — Părintele edomiților (leg.). **7)** Produse ale ceramicii românești, cum sînt cele din Vama (Maramureș), a căror culoare caracteristică a ornamentelor este roșul — Altă formă pentru Raab — A păta (reg.). **8)** Bolduri — Celenterat care trăiește în colonii cu schelet calcaros de culoare roșie sau albă — Aluminiu. **9)** Sînt trecute uneori și cu creionul roșu — Floare roșie — Nouă în Vechiul Egipt. **10)** Primele în clasa întîi — Tînăr actor român de teatru și film (Mircea), interpret al unui rol de medic din pelicula „Mere roșii". **11)** Chip cioplit — Imobili, de piatră. **12)** Floarea preferată a pictorului Tonitza, care, dacă este de culoare roșie, are semnificația simbolică în limbajul florilor de „am încredere în dragostea mea" — Demnitari italieni din Veneția care se îmbrăcau în purpură.

Dicționar : ILO, AAC, NED, SURO, EDEN, ISAV, SNE.

Nicolae ARAGON — București

ÎN CONSTRUCȚII

(Rebo eliptic anagramat : 5 + (4) = 8)

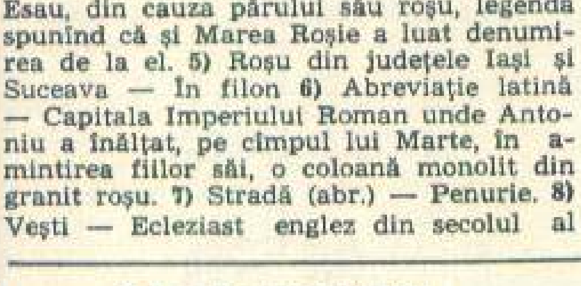

Nicolae POSTA — Pietroșița, Dîmbovița

GASTRONOMICĂ (Rebus : 1, 5, 6)

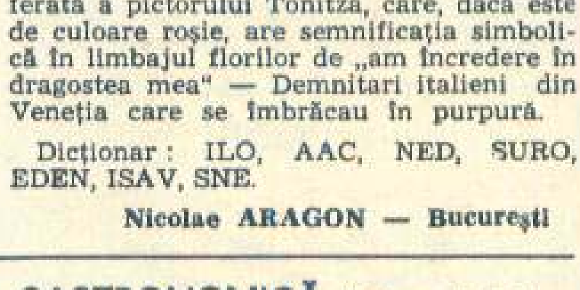

Culiță BRAN — Nereju, Vrancea

...ŞI ALBASTRU

ORIZONTAL: 1) Străvechi oraş în URSS, capitala RSS Uzbekă, unde se află ruinele moscheei Bibi Hanim despre care se spune că are o cupolă albastră (contemporanii afirmau că ar fi unică dacă bolta cerească nu ar fi, prin repetare, o reprezentare a sa) — Notă muzicală. 2) Numele unui vapor din SUA care, în 1851, a reuşit să obţină „Panglica albastră" bătînd recordul cu 13,02 noduri pe oră — Pictor şi grafician român (1881—1958), autor al tabloului „Tătăroaică în albastru". 3) Poet român contemporan (Grigore), autorul volumului de poezii „De dragoste de ţară" — Oraş şi port în R.P. Chineză prin care trece „Fluviul albastru". 4) Patria vestitelor covoare orientale, unde culoarea albastră este nelipsită — Celebră staţiune balneoclimaterică din Franţa, situată pe Coasta de Azur — Costin Zaharia. 5) Cap în Franţa — Afirmaţie — Articol scurt! 6) Celebru pachebot englez supranumit şi „zgîrie norul plutitor", scufundat în 1912, ocazie cu care a fost dus în adîncuri şi faimosul diamant albastru care aparţinuse odinioară lui Ludovic al XIV-lea — Cîntec de slavă. 7) Lac în Africa din care izvorăşte Nilul Albastru — Actual, de acum (inv). 8) Bold — Soartă. 9) Rîu în Bavaria — Egali ai lui Pallas Athena, numită şi „cea cu ochii de peruzea" — Numele ştiinţific al arţarului. 10) Atribut pentru britanii care odinioară îşi dădeau pe faţă cu vopsea albastră — Cută! — Vulcan în Japonia. 11) 1000 kg. — Compozitor austriac de origine maghiară (1870—1948), autor al operetei „Mazurca albastră". 12) Masiv muntos din America de Nord care cuprinde şi Munţii Albaştri — Stea din constelaţia Lira care are o culoare albăstruie, vizibilă prin lunetă.

VERTICAL: 1) Scriitor român progresist care a editat publicaţiile „Veac nou" şi „Bluze albastre" (1908—1937) — Poet român contemporan, autor al poemului „Risipitoarea" din care cităm: „Ce albastră este marea / Pe sub bolţi de peruzea / Ia, din cer, risipitoarea / Mii de tone de vopsea" (Ion). 2) Are inimă... albastră! — Actriţă franceză de film (1922—1967), interpretă a rolului principal în producţia „Donjuanii de pe Coasta de Azur". 3) Blocuri mari de piatră de culoare albastră, cum sînt cele de la Stonehenge (Anglia), care, zice-se, ar fi rămăşiţe ale unui observator astronomic primitiv (sing.) — Corect. 4) Arbore de pe malul rîurilor de munte — Amuletă egipteană — Arbust din Maroc. 5) Se numeşte Lachlan şi izvorăşte din Munţii Albaştri ai Australiei — Popor nordic la care a domnit în secolul al X-lea regele Harald Blatand, supranumit „cel cu dintele albastru" (pl.). 6) Karel Capek — Naşe — Penel! 7) Mic fluviu în Liban — Uneori, plutind pe apă, are irizări în albastru-verzui. 8) Compozitoare română (1789—1877), soţie a unui mare cărturar al secolului trecut, autoare a corului „Între văile înflorite" — Exclamaţie. 9) Monedă iugoslavă — Personaj feminin din povestea „Barbă albastră" de Perrault, sora ultimei soţii a eroului — Avocat (abr.). 10) Sonia Herescu — Fata „cu privirea albastră ca marea" din poezia „Nu" de George Călinescu — Vehicule ale unor antice întreceri pe hipodrom, unde una din tabere era „albastră", iar alta „verde". 11) Să vă fie de bine! — Prozator şi dramaturg de expresie maghiară (Gyorgy, n. 1916), autor al volumului „Cei cu bluzele albastre". 12) Numele unui vas american care în 1879, traversînd Oceanul Atlantic în şapte zile şi 16 ore, a obţinut „Panglica albastră" — Personaj feminin principal din romanul „Profesorul Unrat" de Heinrich Mann, actriţă la cabaretul „Îngerul albastru", rol interpretat în film de Marlene Dietrich.

Dicţionar: AIL, NAB, ACER, ASO, TAD, TAG, AASI.

Nicolae ARAGON — Bucureşti

CU CĂLDURĂ

(Metagramă anagramată: xxOxxxxx — xAxxxxxx)

Cornel PROCA — Bucureşti

LA MULȚI ANI!

ORIZONTAL: 1) Sute și sute de ani! — Scriitor român contemporan, autor al volumului „Eroul timpurilor noastre în proza din ultimii ani" (Savin). 2) La mulți ani! (pl.) — Peninsulă a cărei populație a adoptat calendarul pe baza mișcării de rotație a Lunii, astfel că anul avea 12 luni, iar luna era de 29—31 de zile. 3) Oferit celui drag cu prilejul Anului Nou — Scriitor român contemporan, autor al poeziei „Acum un an la Barcelona" (Petre). 4) Capriciu — Poetă de o sensibilitate aparte, autoare a poeziilor „Fata de cinsprezece ani" și „Aștept Anul unu" (Magda). 5) Răspîntie de vremuri în care anul cel vechi predă ștafeta celui întîmpinat cu cîntec, joc și voie bună — Astfel. 6) Prima femeie iubită — Cusătură pentru costumele celor ce merg cu vicleimul. 7) Anul Nou începe cu „zero" — Conducător al unor triburi scitice stabilite în Dobrogea, care la 339 î.e.n. se bate cu regele Macedoniei, Filip al II-lea — Companie (abr.). 8) Regretat poet român, autor al poeziei „Început de an" (1935—1956) — Întîmpină Anul Nou în vacanța sa de iarnă. 9) Marș — Braț încărcat cu steluțe argintii în noaptea de Anul Nou — „Cheia de boltă a edificiului național", eveniment de însemnătate istorică în viața poporului nostru înfăptuit la 24 Ianuarie 1859. 10) Informație — Mamă (arh.). 11) Pronume demonstrativ — Poet român contemporan, autor al poeziei „16 Februarie 1933" (Tiberiu) — Ene! 12) Vechii locuitori ai Greciei, care sărbătoreau Anul Nou la răsăritul primei luni după solstițiul de vară — În toi de picnic! — Avantaj la joc.

VERTICAL: 1) Stat african unde Anul Nou este considerat de către băștinași ziuă a cîntecelor, a dansurilor și a glumelor — Vestesc sosirea Anului Nou. 2) Mulți, mulți ani! — Comună în Suedia — Indicatoare de ani în pomicultură (sing.). 3) Petrecere strict tinerească din noaptea Anului Nou — Final de comedie! 4) Primele ore ale orașului! — Conținutul ulcioarelor pe care locuitorii Havanei îl deșeartă în întîmpinarea Anului Nou, cînd ceasul bate ora 24, căruia îi urează un drum bun și luminos — Ins dintr-un popor indo-european. 5) Pianist, compozitor și pedagog maghiar (1811—1886), autor al ciclului „Ani de pelerinaj" — Numărătoare. 6) Poet și dramaturg român, semnatar al poeziilor „An Nou" și „A doua zi de Anul Nou" (Victor). 7) Nume turcesc — Cuprinsul unei piese! — Organizația tineretului revoluționar din țara noastră (abr.). 8) Carte mai mică — 1978—1979 (sing.). 9) Cadru pentru secvențe de peste ani — Poet sovietic rus (1895—1925), autor al poeziei „Anii mei cei tineri" (Serghei). 10) Primește tot timpul anului publicațiile la domiciliu — Limită (abr. uz.). 11) Pămînt al toamnelor ploioase — Scriitor român contemporan, autor al microromanului „Bărbatul la 30 de ani" (Laurențiu). 12) În mijloc de ianuarie! — Marele nostru povestitor, un adevărat Ceahlău al prozei românești, autorul volumului de povestiri „Ani de ucenicie".

Dicționar: IMNA, OER, IES, LIM.

Th. Sandu CIOBĂNCAN — Craiova

SPORTIVĂ

(Metagramă anagramată: xxxxxCxx — xxxxxxAx)

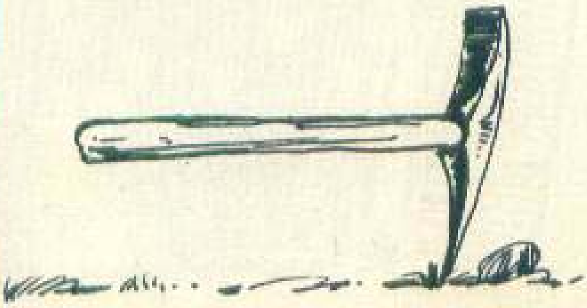

Florea ZILLI — Tr. Măgurele

DE COLECTAT

(Metagramă anagramată: xxxxxxxxA — xxxTxxxxx)

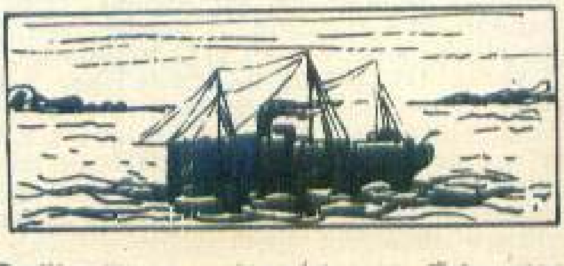

Emilian Bunea — Storobăneasa, Teleorman
Florea ZILLI — Tr. Măgurele
Paul COJOACĂ — Tr. Măgurele

A RUGINIT FRUNZA DIN VII

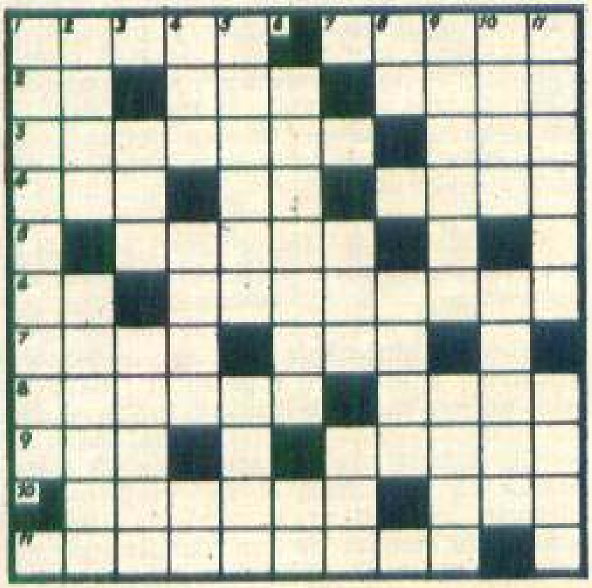

ORIZONTAL: 1) Renumită podgorie bănățeană — Presă cu care se strivesc strugurii. 2) La gura ulcicăi! — Cîntec de leagăn — Puternică întreprindere din Satu Mare. 3) Una din specialitățile podgoriilor de pe Tîrnave — Fir la fasole. 4) Tafta de mătase naturală — La intrarea în Huși! — Cultivator de in. 5) O varietate de struguri cam vinetii. 6) Țese! — Soi de viță de vie și numele unui cunoscut vin de Cotnari. 7) Comună în URSS — Coapsa calului. 8) Teascul, de exemplu — Susține vița de vie. 9) Respirație caracteristică — A însufleți. 10) Important centru viticol de pe valea Sușiței — Insulă engleză. 11) Varietate de stuguri foarte aromați.

VERTICAL: 1) Vestită podgorie dobrogeană. 2) Localitate hunedoreană — Organ de reducere a curgerii unui fluid. 3) Briceag — Preparat din carne. 4) Fiu al lui Enea — Personaj legendar — La stînga de Nicorești! 5) Forță dezlănțuită a naturii — În acest loc. 6) Înștiințat — Eu din cronici. 7) E curat în deal la vie — Varietate de struguri. 8) Subsemnatul — Pictor clasic român, autorul pînzei „După culesul viei". 9) O altă foarte cunoscută varietate de struguri — Clopoțel poetic. 10) Folosită la strecuratul mustului obținut la tescuit — Locul unde se tescuiesc strugurii și se pregătește vinul. 11) Soi de viță de vie autohton — Vas pentru vinul nou.

Dicționar: FAI, LUSE, ARM, MAN, IUL, EFER.

Bică PISOSCHI — Craiova

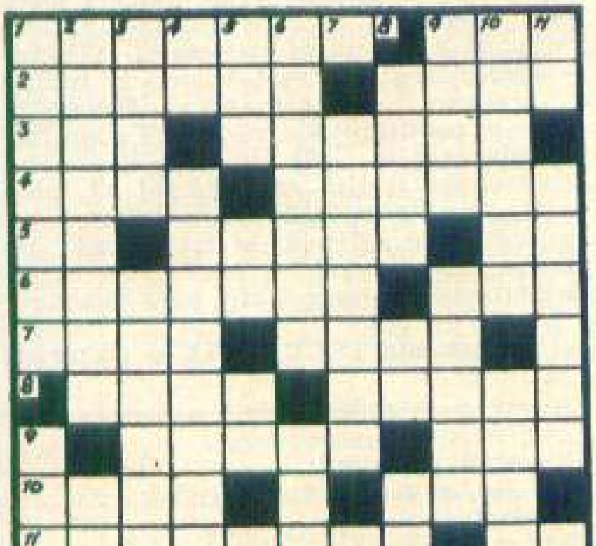

CATALOG FILATELIC

ORIZONTAL: 1) „Ciuperci comestibile" (pl.) — Serii din emisiunea „Nicolae Bălcescu". 2) Marcă din seria „Auto" ce urmează a fi pusă în circulație — Apar cu erori. 3) Fondul specific seriei „Costume naționale" — Mijloace filatelice de... retuș. 4) Centrul de difuzare a emisiunilor „Apollo" (abr.) — Un fel de... obliterare. 5) „Vostok-3" și „Vostok-4"! — Valoarea inițială a unei emisiuni (pl.) — Tudor George. 6) Marcă ... pentru emisiuni speciale — „Fructele, izvor de sănătate" (sing.). 7) Prezente în catalog (sing.) — La seria „Spic de grîu". 8) Dețin valori din „Arta populară românească" — Maximă. 9) „Mijloace de transport" (sing.) — Emise cu eroare! 10) Expune valori din „Ceramica românească" — „Insecte dăunătoare" (sing.). 11) Sînt cu lipici — Tele! 12) La ștampilă (pl.) — Figurează în seria „Păsări migratoare".

VERTICAL: 1) Ștampilă ocazională — „Dansuri populare" (sing.). 2) Mărci din seria „Păsări" — Ilustrate cu „Flori de cîmp" (sing.). 3) Marcă uzuală — „Costume naționale" (dim.). 4) Etc! — Pasionați (fig.). 5) „Pui de animale sălbatice" — Merg la Roma — Dînsa — Nota scriitorului. 6) Marcă cu un anumit prilej — „Construcții ale socialismului" (sing.). 7) Marcă dintr-o emisiune străină — La mijloc în clasoare! 8) Piesă din „Tezaurul de la Pietroasa" (pl.) — Juni! — Apariția emisiunii „Circul"! 9) Redă imaginea de ansamblu a unei emisiuni — Marcă din seria „Auto". 10) Nu se poate pune în circulație (fem.) — Are flux în... circulație! 11) Alte piese din seria „Costume naționale" — ... și una singură din „Fauna din Delta Dunării" — „Perle"!

Marcel I. NICOLIN — Craiova
Cercul rebusist „Feroviarul"

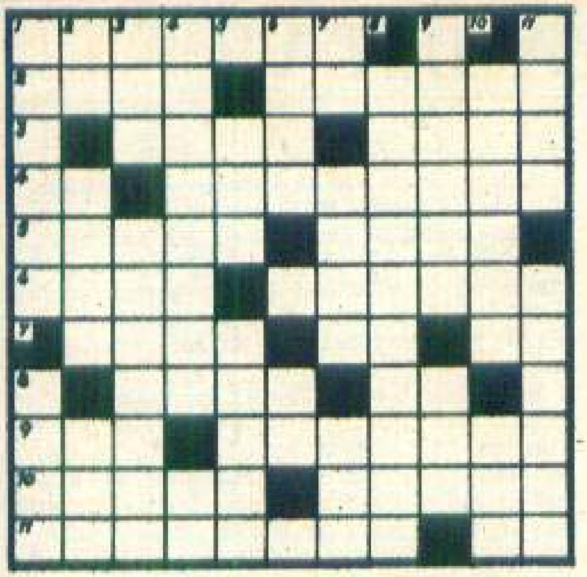

IMNURILE MUNCII

ORIZONTAL: 1) Brățara de aur sau... ramură a muncii. 2) Poezie de Ion Vinea în care primul om se răzvrătește împotriva „primului patron" — Pusă alături de ciocan ca simbol al înfrățirii dintre muncitori și țărani. 3) Sora lui Nicolae Bălcescu — Loc de muncă al cooperatorilor. 4) Otilia Cazimir (autoare a poeziei „Cîntec de mină") — Poet român al proletariatului revoluționar (1859—1904), care în poezia „Cor de robi" întrevede societatea socialistă ca pe un liman al dreptății și frăției (Theodor). 5) Școală medie cu profil, care pregătește viitoarele cadre de specialitate în diverse domenii — În această poezie poetul Zaharia Stancu face o patriotică declarație, din care cităm: „Te-am iubit întotdeauna / Chiar atunci cînd ghimpii tăi îmi înțepau picioarele". 6) Pus în circulație — Așezare în aer liber pentru petrecerea vacanțelor tinerilor studioși. 7) Puțină... muzică — Număr abreviat (od.) — Primele din ultimele! 8) Dragoste adîncă față de muncă — Soarele felahilor. 9) Prenumele tinerei poete Blandiana, autoare a poeziei „Baladă pentru ingineri" — Mine... de aur! 10) Poezia lui Aron Cotruș dedicată muncitorilor din subteran (neart.) — Arie la treierat. 11) Locuri de muncă în marile întreprinderi industriale — Pe cal.

VERTICAL: 1) Meșter zidar, legendarul erou al capodoperei folclorului literar românesc — „... țară", poezie de Tudor Arghezi, care începe cu versurile: „Maică, mulți te-au dușmănit / Că ești neam blagoslovit / Unde sapă sapa locul / Sare din pămînt norocul". 2) Editură (abr.) — Loc de muncă într-o expresie contemporană — Cui special de la cazangerie. 3) Țărănimea cu specificul ei de viață — „Au cîntecul lor sub vrajă turnat", potrivit unui vers semnat de Ion Th. Ilea și cuprins în poemul „Simfonia uzinei". 4) În poemul „Împărat și proletar", a zugrăvit într-o imagine nepieritoare proletariatul revoluționar și Comuna din Paris — Dînsul 5) Riglă de desen — Poezie de Virgil Carianopol din care cităm: „Din lutul care-l calcă în picioare / Ei scot lumină și fac chipuri noi" (neart.). 6) Poet clujean (1889—1954), autorul poeziilor „Sirena fabricii" și „Muncitoare" — Dumneata. 7) Pare! — Poet contemporan, autor al poeziei „Mîndrie" în care întîlnim versul „Mîndria e a celui ce muncește" (Tiberiu) — Excepțional. 8) Participarea la munca în colectiv. 9) Alexandru Popescu..., autor al poeziilor „Zidarii" și „Tipograful" — Șold cabalin. 10) Numele ucenicului erou Vasile Roaită ca personaj al unui poem de Miron Radu Paraschivescu — Întreprindere agricolă de stat (abr.) 11) Din primăvară pînă-n toamnă — Model de hărnicie într-un colectiv bine organizat.

Constantin TUCULEASA — București

ANTOLOGIE REBUSISTĂ

DOUĂ ORĂTĂNII

O găină
Cam haină,
A intrat iar în grădină
Cîriind, printre uluci...
Iar o curcă: — Un-te duci?
— Să mă plimb printre lăptuci!
— Nu crezi că te spun stăpînii?
— Ba să taci, mînca-te-ar cîinii,
Cum să-i spui, nu ți-o fi lene?
Că mă-ntorc și-ți rup din pene!

Biata curcă
Nu se-ncurcă
În discuții c-o găină.
— Las c-o să vezi tu, haină,
Cu stăpîna
O să ai de furcă,
Nu c-o biată curcă!
Prea te lăfăi în salată...
Să vezi c-o să iasă lată!

...Și plecînd cu-amaru-n circă
Biata curcă
Spre deal urcă,
Pieunînd, bătrînă,
Pe lîngă uluci,
C-un gînd la stăpînă
Și-altul la... lăptuci!

Mircea IORDACHE — București

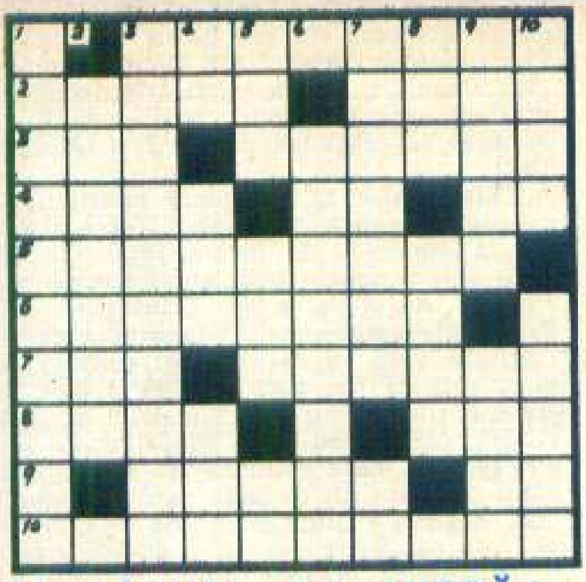

ȘI TOTUȘI, SE MIȘCĂ!

ORIZONTAL: 1) Mersul omului pe trepte (pl.). 2) Facilitează trecerea — A acționa cu... reținere! 3) Se duce venind — Parcurs în timp. 4) Cărările mișcărilor de voie — P! — Călător pe deasupra Nilului! 5) Sînt tot un fel de du-te-vino! 6) Mașini și oameni la un loc. 7) Margine a bordurii! — Lăsat să tot vină. 8) Schimbă tura de sărbători! — Căi încurcate! 9) Tip al mișcărilor viguroase — La capătul culuarului. 10) Aripi de mașină.

VERTICAL: 1) Rezultat al unor mișcări cu schimbări repetate de poziție. 2) Își vede de drum. 3) Băgată în viteză. 4) Venit înainte! — Rîu în țara Marelui Zid — Sportul puștilor. 5) Unul de prin apropiere — La ieșirea din „Oltenia! — Colț din natură! 6) Rămas pe poziție, cu toate că a fost mișcat. 7) Se bat cu picioarele — Începe rondul! 8) Execută mișcări elastice — Trag la un pol. 9) Mișcătoarele cărări — Agent de mișcare (pe două cărări!). 10) Îți atrage privirea (spus de altul!) — Nici o mișcare sau.. un moment al mișcării.

Aurel BOBOC — Craiova
Cercul rebusist „Feroviarul

CU PRINCIPII

(Scart anagramat: xxxxIxxxx)

Bela SCHUCHTER — Beiuș

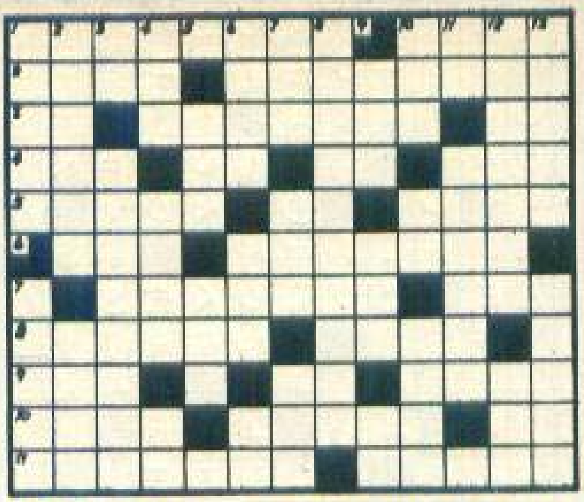

UN JOC... CU GREUTATE!

ORIZONTAL: 1) Se lasă cu toată greutatea — Atîrnă greu. 2) Greutăți mari — O împrejurare grea. 3) Elev! — Născută dintr-o atmosferă grea! — Apelativ. 4) Un ceas... rămas în urmă! — Soare antic — Cute! — Lucru mecanic. 5) Muncă grea — Servește! — Grea de cap (fig.). 6) Grea... la chimie — Merge foarte greu (fem.). 7) Se face greu — ...și se descurcă foarte greu! 8) Suferință grea — Stă pe acoperiș. 9) Rîu în URSS — Cu greutate în sport — ...și greutatea respectivă! 10) Creează o atmosferă grea — Nu-s greoi în mișcări — Greu de dus (fem.). 11) Unul mic campion la ridicatul greutăților (pl.) — Cu minus în greutate (fem. pl.).

VERTICAL: 1) Un om cu greutate (între alții) — Somn greu. 2) O sarcină grea — ... și alta deosebit de grea (masc.). 3) O bucată de vreme — Inimă grea (pl.). 4) Un om cu sarcini — Depozite dominate de macarale — Spaima buturugilor. 5) Îți face inimă rea — Atîta amar de vreme. 6) Surplus de greutate — A apare — Măsură luată pe teren. 7) Organizator de excursii (abr.) — Mică planetă — Vechi polițai turci. 8) Spun vorbe grele (cu ușurință). 9) Nord-nord-est — Rîu în Canada — Culese! 10) Rîu în URSS — Negație — Greu de dus. 11) Exclamație de ușurare — Masivi, cu greutate (fig.). 12) Greu de cap — Atîrnă la ureche... 13) ...și la cingătoarea cavaleristului — Apasă greu pe umerii unora.

Dicționar: ISA, OT, INO, AGI, EEL, MGA.

Marian FIRIMIȚĂ — București

PENTRU „CRAVATELE ROȘII"

(Biverb: 3, 7)

Lidia și Traian IVANA — Slatina

DE LA BUN ÎNCEPUT

ORIZONTAL : 1) „...românesc", primul periodic din Ţara Românească, prin care, la 8 aprilie 1829, scriitorul I. H. Rădulescu a pus temeliile ziaristicii noastre — Lună a anului 1866 în care a apărut la Bucureşti revista „Mama şi copilul", prima publicaţie care s-a ocupat exclusiv de probleme privind creşterea copiilor. 2) „Gazeta de...", titlu sub care a apărut, între anii 1850-1858, periodicul „Albina românească", ziar prin care cărturarul Gh. Asachi a marcat începuturile presei în limba română în Moldova — Cupru. 3) „Cantor de avis şi...", prima gazetă comercială care a apărut în Capitală la 24 aprilie 1837 şi care la 13 februarie 1843, sub titlul „Vestitorul românesc", a introdus la noi mica şi marea publicitate — „Foaia sătească a prinţipatului Moldovei", a fost prima publicaţie care se adresa în mod special acestei categorii sociale (sing.). 4) „Ultima...", piesă de Mihail Sebastian a cărei intrigă porneşte dintr-o redacţie a vremii — Categorie de ţărani din evul mediu. 5) Nota autorului — Rîu în U.R.S.S. 6) Limba paralelă în care erau scrise textele din „Eco muzicale di Romania", prima publicaţie muzicală care a apărut la Bucureşti între 4 octombrie 1869 şi 11 martie 1871. — Sînt... scoase din revistă ! 7) „Gazeta... Transilvania", primul ziar politic informativ al românilor din Transilvania, care a apărut la 12 martie 1838, la Braşov, sub conducerea lui George Bariţiu — Oraşul în care apărea „Tipograful român", între anii 1865-1867, prima noastră publicaţie muncitorească, sub conducerea lui P. Ispirescu şi a lui S. Walter. 8) Şi o altă localitate în care a apărut prima publicaţie teoretică socialistă din România în aprilie 1884 sub denumirea de „Revista socială" — Deplasare în virtutea vitezei dobîndite (fiz.). 9) Scăzut în intensitate — Lac în Danemarca. 10) Număr (abr.) — 1832 este cel care marchează apariţia în prima sa formă a „Buletinului oficial", organ care este astăzi „decanul de vîrstă" al publicaţiilor româneşti (are 146 ani de la apariţie) — Document — Caiete ! 11) Metal scump — „Monitorul...", prima publicaţie oficioasă militară care a apărut simultan la Bucureşti şi la Iaşi, începînd cu 6 februarie 1860.

VERTICAL : 1) În genul apariţiei organului de presă „România", care a apărut la Bucureşti în format mic (21 × 29 cm), la 1 ianuarie 1838, sub redacţia lui Florian Aaron şi a lui Gheorghe Hill. 2) Ironiile ascunse sub o aparenţă de seriozitate, care au caracterizat primele reviste satirice din ţara noastră (1859), începutul fiind făcut cu „Ţînţarul" şi „Spiriduş", continuînd apoi cu faimosul „Nichipercea", toate conduse de N. T. Orăşanu — Instituţii de artă care au beneficiat de întîia publicaţie de specialitate apărută sub îngrijirea lui I. H. Rădulescu, la Bucureşti, la 1 noiembrie 1833 (sing.). 3) „Medicul...", prima revistă de specialitate în domeniul ocrotirii sociale şi asistenţei medicale, care mai tîrziu a devenit primul oficios din domeniu sub titlul „Monitorul medical" (fem.) — Case ! 4) Lac în Canada — „...românească", publicaţie care a marcat începuturile presei în limba noastră (editată la Iaşi de către Gh. Asachi începînd cu anul 1829). 5) Oraş în S.U.A. — Chiot de veselie — Mamifer african. 6) Şters — „... literară", cea dintîi revistă în care literatura autohtonă şi-a găsit o tribună în adevăratul înţeles al cuvîntului (a apărut începînd cu anul 1840 în redacţia lui M. Kogălniceanu). 7) Udrea Valentin — Vornicel. 8) Problemele tratate în mod frecvent (aproape în exclusivitate) în publicaţia „Alăuta românească", supliment al „Albinei româneşti" — Cete ! 9) Lac în Danemarca — Greşeli de tipar la sfîrşit de carte (pl.). 10) „Ilustraţiunea jurnal universal", primul periodic ilustrat editat de Carol Popp de Szathmary şi de D. A. Zane la Bucureşti, începînd cu 18 septembrie 1860. 11) Lucrător feroviar — Conţinute de către „Foaia oficială pentru anunţuri", supliment al „Gazetei de Moldavia". 12) Luna apariţiei primului număr al periodicului „Albina românească" (1829) — Aceşti (reg.).

Dicţionar : ROV, AARS, ILE, EDRI, UNO, AALO.

Mircea MĂRDĂRESCU
Mun. Gheorghe Gheorghiu-Dej

CU CĂLDURĂ

(Metagramă anagramată : xxxxxxxEx — xxxxxxAxx)

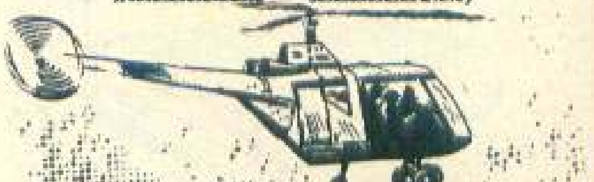

Giuseppe ISPAS — Piatra Neamţ

BADEA CÎRȚAN

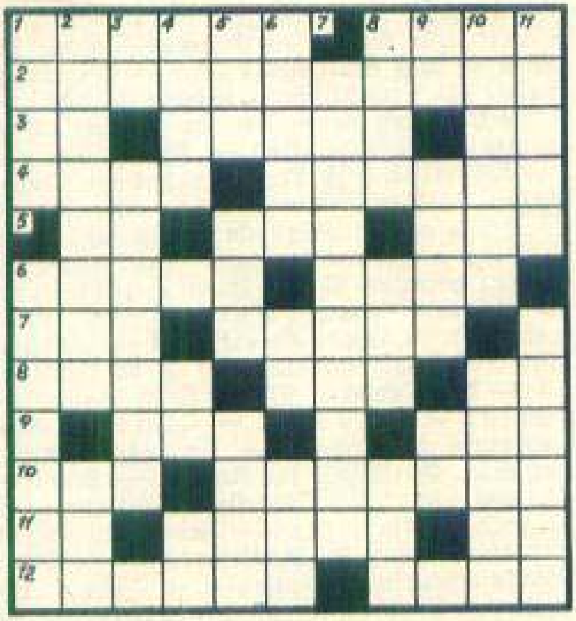

ORIZONTAL : 1) Cărturar ardelean a cărui „Cronică", procurată de Badea Cîrțan de la un anticariat din Viena și citită la stînă, a avut o influență covîrșitoare asupra sa, trezindu-i astfel conștiința originii și unității poporului român — „Maica" lui Badea Cîrțan, vizitată prima dată în 1895, vizită despre care Duiliu Zamfirescu scria : „Cine nu cunoaște astăzi pe Badea Cîrțan ! Trebuie să fii un cetățean foarte obscur ca să nu fi avut cinstea măcar o dată în viață, să fi fost cercetat de acest bun patriot". 2) Loc de trecere pentru Badea Cîrțan, în drumul spre Cetatea Eternă, într-o denumire plină de farmec, dovadă a istețimii omului din popor (2 cuv.). 3) Iele ! — Altă mare capitală europeană vizitată de Badea Cîrțan cu întoarcere prin Elveția și Germania — Traian Sever. 4) Pietre — Împărat roman care împreună cu Mihai Viteazul l-au fascinat pe Badea Cîrțan. 5) Primele momente ! — Tot așa și pe dincolo ! — Lecții didactice. 6) A înregistra scene pe peliculă — Zîne rele (pop.). 7) Carte mare — Se ocupă cu difuzarea unor cărți speciale. 8) Scara muzicală — O nimica toată — Vîrf de opincă ! 9) Badea... de la țară — La Paris, în centru ! 10) Rouă (pop.) — Marea cîmpie românească bătută ani de-a rîndul de cei doi ciobani, Ion Cotigă și Gheorghe Cîrțan, cu dublu scop : de a-și paște oile și de a scăpa de cătănie sub steag străin. 11) Mică armă în colonii — Voievodul care a unit cele trei țări române, despre care Badea Cîrțan auzise încă din pruncie, pentru că viteazul domnitor poposise două zile chiar în satul lui, Cîrțișoara — Sec ! 12) Satul baciului Ion Cotigă, cioban cu care Badea Cîrțan a pornit pe Valea Bîrsei, trecînd munții și coborînd în Bărăgan — Drumuri printre flori.

VERTICAL : 1) Onomatopee în zbor — Pitoreasca „țară" a lui Badea Cîrțan și Ion Codru Drăgușanu. 2) Județ în care tînărul cioban Gheorghe Cîrțan a poposit, în transhumanță, cu baciul Ion Cotigă din Săcele — Măsură de pe vremea lui Cîrțan. 3) Nicolae Marin — Monumentul lui Traian din Roma, la care Badea Cîrțan a depus o coroană din bronz cu prilejul Congresului orientaliștilor din 1899. 4) Conducători — E citit în latinește — Mihai Eminescu. 5) ...de Barbu, cîntăreață română de operă — „Poiana...", localitate pe Valea Prahovei unde inima legendarului patriot Badea Cîrțan a încetat să mai bată (7. aug. 1911 ; neart.) — Isteț. 6) Locuință din Asia centrală — „Averea" lui Badea Cîrțan — Afluent al Emsului. 7) Localitate în Transilvania în care Gheorghe Cîrțan a văzut lumina zilei în anul 1849. 8) Slavă — Numărătoare abreviată — Aceea. 9) Vas de... lapte — Ambarcație sportivă — Argint. 10) Transhumanță — Roma, Paris, Viena, sînt numai cîteva din itinerarul lui Badea Cîrțan. 11) Rîu în Franța — Încălțămintea îngurzită a lui Badea Cîrțan, înlocuită la Roma cu cizmele care „îi făceau greutăți în mișcare".

Dicționar : ROA, SVIR, ACA, AHE, AISNE.

Constantin TUCULEASA
București

ÎN TRADUCERE... ENIGMISTĂ !

AB IRATO = Aberație.
ARS AMANDI = L-a ars mandea !
BENEDICTINA = Bine i-a zis-o Tina !
E PUR SI MUOVE = Iepurași mov !
EST MODUS IN REBUS — Este la modă în „Rebus".
GLOBE TROTTER = E ca o gloabă pe trotuar.
IPSO FACTO = Făcută din ipsos.
LES EXTREMES SE TOUCHENT = Extremele stau pe tușă !
TABULA RASA = L-am „ras" la table.

PARADOXURI

- Să-l întrebi pe anticar : „Ce noutăți mai aveți ?"
- Să-i spui orbului : „Să ne vedem cu bine !"
- Să fii bețiv notoriu, iar lumea să spună că ești „Papă-lapte"
- Să te chinui toată noaptea pentru... un vers alb.
- Să fii pompier iar soția să fie deșteaptă... foc !
- Să descui un lacăt cu cheia franceză.

Dan PRECUP — București

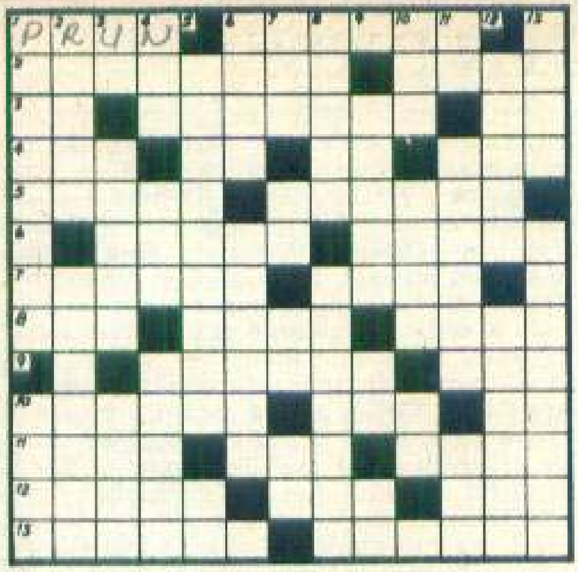

COȘ CU FRUCTE

ORIZONTAL : 1) Arborele de... țuică — Obezii din alaiul toamnei. 2) Mere de soie — Un fel de rudă... fructiferă. 3) De peste cap ! — Pară (pl.) — Subsol ! 4) Vechea Romă — Mei ! — Unguient moldovenesc — Iuțeală. 5) Fel de a fi (pl.) — Fruct cu cîntec. 6) Și alt fruct cărnos — Pomul lui iunie. 7) Din fructele pămîntului — Copilandru (fam.). 8) Acela — Aureole reprobabile ale suficienței — Localitate în Africa centrală. 9) Pregătirea tematică pentru consum hibernal — Roșii la fiert (sing.). 10) Cățel dar nu de usturoi — Fructe din Gabon — Nicolae Haidu. 11) Pară — Mai mult decît copt — Căciuli de paie ! 12) Fructul unui arbore de apă — Fructifer sau nu — Lac în Suedia. 13) A scoate... peri albi (fig.) — Rod.

VERTICAL : 1) Fruct în puf — Colindător de peste ocean. 2) A dat... fructe — Mari consumatori de alune. 3) Fără pereche — Carne moale — Din portul nostru popular. 4) Alt fruct al pămîntului — Livada transilvăneanului — Foarte caldă. 5) Varietate de struguri — Un inel din trunchiul copacului. 6) A se îngălbeni — E de zahăr. 7) Oraș în Italia — Apare ! — Soare antic — Carp ! 8) Altă varietate de struguri — Un măr pentru cei mici. 9) Cîrjele lui Bachus — Ene ! — Un om sucit ! 10) Colecție de fluiere — E în toamna vieții (fig.) — Ecou fără ecou ! 11) Insulă-port în Mediterana — Rudă foarte apropiată a caisului — Mare. 12) Aere — Fruct tropical. 13) Cultivator de floare albastră — Arbori exotici cu fructe cărnoase.

Dicționar : SABO, INE, ANN, RAT, ENA.

Toma MICHINICI — București

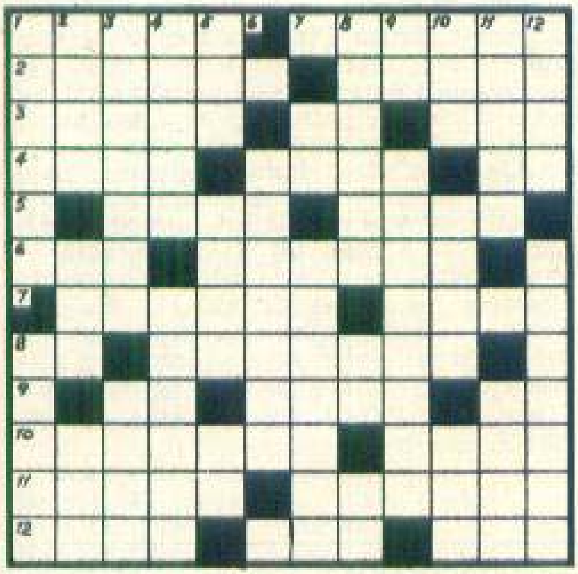

SOMNUL

ORIZONTAL : 1) Autorul pînzei „Savoiardul" care înfățișează un copil dormitînd pe trotuar — Trezit din somn. 2) Poetă română din a cărei lirică amintim „Cîntarea adormiților" (Magda) — A se cufunda în somn. 3) Dormitorul păsărilor — Cuprins de somn ! — În miez de iarnă ! 4) Registru (înv.) — Autorul poeziei „Vis nocturn" (Ion Th.) — Ion Creangă. 5) A scris poezia „Dormi, copac umblător" (Tiberiu) — Ceață și fum la Londra. 6) Abreviație medicală — Timp de odihnă. 7) Doarme cu ochii deschiși — Prinde un pui de somn ! 8) Alifie — A debutat, în 1908, cu volumul de versuri „Măștile somnului". 9) Ore ! — Persoane — Eugen Barbu. 10) Pui de somn — Pronume posesiv. 11) Odinioară — Nu mai doarme. 12) La nas — Trage la somn — Semnul vieții la vechii egipteni.

VERTICAL : 1) A dormita — A adormit împreună cu o parte din echipaj în drumul spre căutarea „lînii de aur". 2) Autorul fabulei „Cîinele adormit și lupul" — Sportul cu arma — Poezia de slavă. 3) „Somnul... naște monștri", celebră pictură de Goya (nom.) — Poet persan care a scris „Visat-am un înțelept care-mi spunea : de ce-ți irosești viața în somn ? Poate somnul să înflorească trandafirii plăcerii ?" 4) Cinstit — A fi toropit de somn. 5) Sufragiu — Orășel în U.R.S.S. — Toropită în cele din urmă. 6) Repaos (fig.). 7) Vas — Favorizează un somn ușor (dim.). 8) Prezent atît în schimbul de zi cît și în cel de noapte (reg.) — Campion — Curte ! 9) Caut ! — Adormite (fig.). 10) Diminutiv feminin — Axă — Scriitor spaniol (1851—1912). 11) Neadormit (fig.) — Autorul volumului de versuri „Treaz între două cadrane". 12) Adoarme legănat — Eroul titular al unei tragedii de Shakespeare, care a „ucis" somnul și nu a mai putut dormi niciodată.

Dicționar : SMOG, ITN, TALE, ANH, ARUS, AZA.

Serghei COLOȘENCO — Bîrlad

CLIPE DE VIAȚĂ

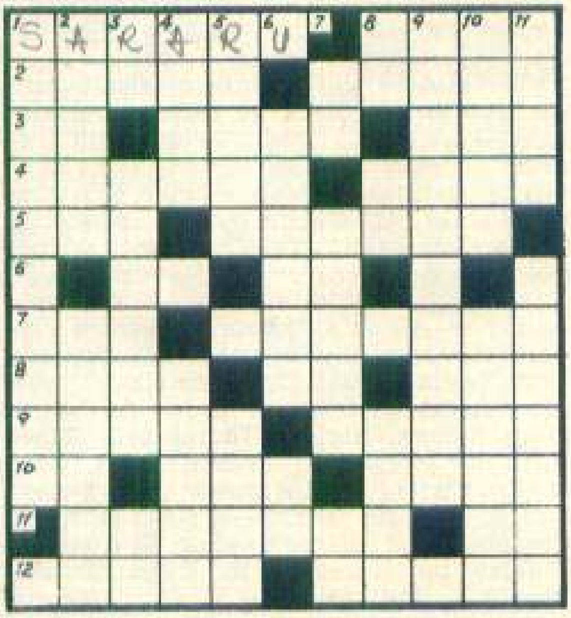

ORIZONTAL: 1) Autorul romanului „Clipa", un omagiu adus activiștilor de partid prezenți în actualitatea fierbinte a anilor '50 (Dinu) — „Anii tăi se par ca clipe, / Clipe dulci se par ca...", versuri din poezia „O, rămîi" de M. Eminescu (sing.). 2) „Clipită dezleagă-ți...", poezie din creația Magdei Isanos (sing. neart.) — Eroina de o puritate agresivă din piesa „Clipe de viață" de William Saroyan. 3) Directivă — Noianul clipelor ce vin și trec — Un itinerar istoric. 4) Într-o clipă — Țară asiatică. 5) Localitate în Suedia — „Acele clipe-n care m-am...", titlul unei poezii de Rodica Mihăilă (vol. „Inefabila poartă"). 6) Introduși — Ușile! 7) Sfîrșește enumerarea (abr.) — Creatoarea nuvelei „Clipa de neuitat" (Corina). 8) Munte în Egipt — Ape! — Agricultură (abr.). 9) De statură mare (fem.) — Unul din giganți (mit.). 10) Aici jocul... a reușit! — Marea cu sarea! — Localitate în U.R.S.S. 11) Rărunchi — Ieșire din anonimat! 12) „...o clipă", poezie de Nichita Stănescu (vol. „Clar de inimă") — „...clipei de demult", nuvelă de Ion Istrati.

VERTICAL: 1) Pictor român contemporan care a transpus pe pînză imaginea unor „Clipe de odihnă" (Ion). 2) Poet maghiar (1817—1882), din a cărui creație face parte și poezia „Clipa inspirației" (János) — Cadru propice pentru „Clipe de viață" (W. Saroyan) în... „Travesti" (A. Baranga). 3) Rizic! — „Pe cînd luna strălucește peste-a tomurilor bacuri, / Într-o clipă-l poartă gîndul îndărăt cu mii de veacuri" (M. Eminescu: „Scrisoarea I") — Împotrivit! 4) E în stare (fem.) — Eroina nuvelei „Taina clipei de demult" de Ion Istrati. 5) O scurtă vizită — „Clipele și...", poezie de Ion Rahoveanu (vol. „Cerul dintre noi"). 6) „... pentru o clipă", volum de versuri semnat de Mihail Bărbulescu — Boldici! 7) Cap! — O clipă, doar o clipă... — Iaht! 8) Primele semne de viață! — Stadiu final! — Vargă. 9) „... de-o clipă", volum de versuri de Ion Pillat. 10) Apropiat la sine — Care se referă la popoarele din jurul Mării Egee (sing.). 11) Prefix indicînd prezența cyanogenului — „...fapt și clipa trecătoare", titlul unei poezii de Nicolae Țațomir (fem. neart.).

Dicționar: SYA, AEAS, UIEN, CYAN.

Adam STOICA — București

ETNICĂ

(Rebo eliptic anagramat: (5)+2+3=9)

Maria DRĂGUȚ — Oțelu Roșu

TEHNICĂ

(Rebo eliptic anagramat: (5)+4=8)

Nicolae POSTA — Pietroșița, Dîmbovița

CÎNTECELE TINEREȚII

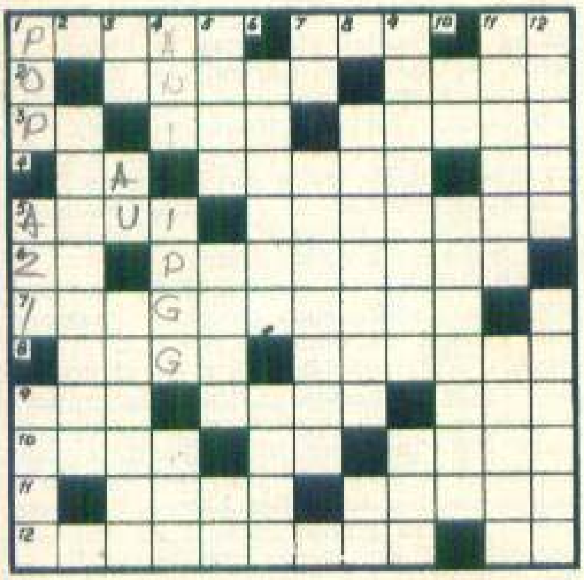

ORIZONTAL : 1) „Tineret, gînd...", cîntec revoluționar de Constantin Romașcanu pe versuri de Stelian Filip — „Tinerețe, inimă de...", alt cîntec revoluționar pentru tineret compus de Gheorghe Bazavan pe un text semnat de Alexandru Andrițoiu — Cotă mare. 2) „...de lumină", piesă corală cu caracter patriotic, mobilizator, semnată de Mircea Neagu — Joc popular și cîntecul după care se execută. 3) Eră — Mamă (arh.) — Instituție din rețeaua de învățămînt. 4) Natriu — Aprilie în popor — Începutul studenției ! 5) Localitate în India — Cunoscut poet contemporan pe ale cărui texte compozitorul Florin Bogardo a compus mai multe melodii (Marin). 6) Zero avocalic ! — Alt cunoscut poet contemporan, cosemnatar al versurilor cîntecului „Frumoasă țară, dulcea Românie" (muzica : Ioan D. Chirescu). 7) A scris împreună cu Angel Grigoriu versurile pentru cîntecele patriotice „Ani frumoși de aur" și „Porțile tinereții" (Romeo). 8) Localitate în Japonia — Are certificat medical (fig.). 9) Rezultatul împărțirii — Diminutiv masculin — Insulă pe coasta Norvegiei. 10) Muncitor feroviar — Dumneata — A-i merge bine. 11) Trandafir — Autor al textului cîntecului de mase „Utecistii" (muzica : Vasile Timiș). 12) „Noi... României" și „Sîntem... României noi", două cîntece revoluționare dedicate tinerilor din învățămîntul superior —Antene !

VERTICAL : 1) Formație muzicală care are repertoriu cîntece de mase, revoluționare — „Uteciștii de..., comuniștii de mîine", cunoscut cîntec revoluționar semnat de Temistocle Popa — Pom fructifer. 2) Autor al mai multor cîntece patriotice dedicate tineretului revoluționar : „Tinerețe, cîntec drag", „Făclia tinereții", „Tinerețe, ești mîndria mea" ș.a. 3) Carei ! — Aur — Autor al versurilor pentru cîntecele : „Marșul tinereții noastre" (muzica : V. V. Vasilache) și „Cîntec de slavă" (muzica : Aurel Giroveanu). 4) „... de aur", (Dinu Stelian, Nicolae Tăutu) sau „Tinerețe,... de frumusețe" (Vasile Timiș, Constantin Cîrjan) — Institutul de petrol, gaze și geologie (abr.) — Fruct. 5) „Noi vom preface...", cîntec tineresc de Adalbert Winkler, pe versurile lui Eugen Rotaru (neart.) — Vuit (reg.) — Z. 6) „...tinereții noastre", cunoscut cîntec mobilizator a cărui muzică aparține lui Vasile V. Vasilache (versuri : Eugen Rotaru) — Poet român contemporan care a scris versurile pentru cîntecul „Mîndră zi a libertății", de Radu Paladi. 7) A exista — Printre creațiile sale se numără și cîntecele „Vom răspunde prezent" și „Deschisă-i zarea dimineții". 8) Un alt compozitor contemporan, frecvent inspirat de vîrsta de aur și de realizările ei („Imnul tinereții", „Cutezînd în viitor", „Cu inima de flăcări plină" ș.a.) — Dan Ionescu. 9) Încă un compozitor de cîntece de mase, revoluționare, din creația căruia desprindem pe cele intitulate „Sub flamura luminii" și „Frumoasă țară, dulce Românie" (Ioan D.) — Micuți (fig.). 10) Octavia Costache — „Pavăza vieții" din titlul unui cîntec de Radu Paladi, pe versuri de Vlaicu Bârna (pl.). 11) Semnează alături de Nicolae Nasta cîntecul „Patria mea, frumoasă Românie" (Lulu) — Din portul popular (pl.). 12) Poetul care semnează versurile cîntecelor „Ani de aur" de Dinu Stelian și „Anii comuniști" de Gh. Dumitrescu — Și încă un poet comunist, autor al versurilor pentru cîntecul lui M. Constantin „Tineri ni-s anii" (Nicolae).

Dicționar : IMA, ADUI, NOGI, ULO, AUIT.

Toma MICHINICI — București

CARTEA DE VIZITĂ (Rebus : 5, 5 ; 7 ; 4)

de Marian FIRIMIȚĂ — București

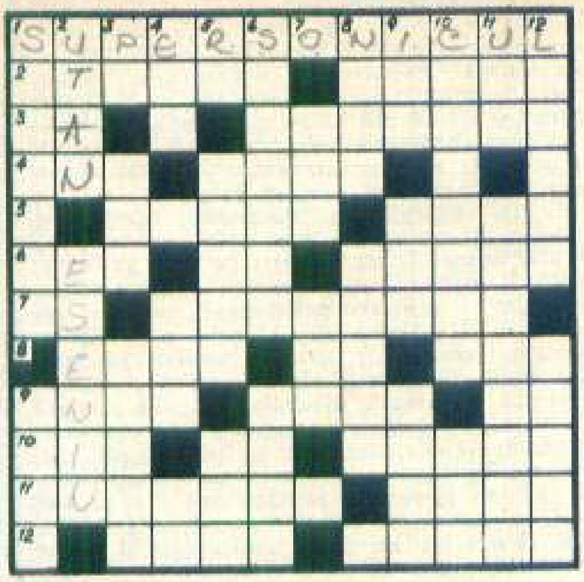

ZORILE

ORIZONTAL: 1) „...01 decolează în zori", titlul unui roman de aventuri semnat de H. Zincă. 2) Țărancă din romanul „Zorii robilor" de V. Em. Galan — Personaj din creația lui Ion Creangă, despre care acesta spunea: „cînd se trezește... în zori de ziuă, se sperie ce vede! Totul era mîntuit. În locul grîului de pe cîmp, vede cum o cireadă mare și două mai mici, așezate pe culmea dealului..." 3) Ofertă simplă — Autorul piesei „Zorile la patru cincizeci patru" (Ionel). 4) Monedă grecească de argint — Maestru al artei din țara noastră, creatorul tabloului „În zori" (Corneliu). 5) Eroina nuvelei „Zori de zi" de Nicolae Velea — „Zori asupra...", tablou aparținînd pictorului belgian Paul Delvaux (nom.). 6) Haină — Fieste — A avea întîietate. 7) Marius! — Sînt mereu zoriți să facă o nouă cucerire. 8) Hidrocarbură — Sînt înăuntru! — Fata iubită de Filaret Barbu. 9) Personaj legendar — Autorul dramei „Speranța nu moare în zori" (Romulus) — Trai! 10) Noroi — Prima secundă! — A asculta o prelegere. 11) „...de revărsatul zorilor", piesă într-un act de D. Moțoc — Mal. 12) „...zorilor", basm de Ion Slavici — Prietena Paulei din nuvela „Zori de zi" de Nicolae Velea.

VERTICAL: 1) Dramaturg român care în piesa „Zorile Parisului" a evocat evenimentele Comunei din Paris (Tudor) — Medicul din nuvela „Cînd se ivesc zorile" de Ion Istrati. 2) Autorul poeziei „Zorile, verile, soarele, cerul" (Tiberiu) — Poet sovietic din a cărui creație amintim poemul „Scoală-mă în zori de dimineață"... 3) Toate pînzele sus! — Roua-zorilor, în definitiv — Poet român (1898—1973) din a cărui bibliografie extragem volumul „Armonii în zori" (George). 4) Dînsele — Alt poet român (1916—1972), autorul poeziei „Zorile pe mare" din volumul „Corabia cu cincizeci de catarge" (George) — Cămăși țărănești. 5) Scrieri! — „Cîntecul din zori de zi al...", piesă simfonică din creația lui Ravel (nom.) — Lac în Suedia. 6) Insulă în Orientul îndepărtat, unde se petrece acțiunea romanului „La noi au și venit zorile", de scriitorul sovietic M. Slonimski — Terminat. 7) Curbă! — Afluent al Dunării. 8) Rîu în U.R.S.S. — Săculeț. 9) Oraș în Austria — O clipă de veșnicie — Rîu în R.F. Germania. 10) Soția strungarului Joldea din nuvela „Cînd se ivesc zorile" de Ștefan Bănulescu — Cadou. 11) Ușițe! — „...din zori de zi", volum de versuri aparținînd poetului Létay Lajos. 12) O palmă (pop.) — Autorul poeziei „Noaptea ascunde zorile" (Horia).

Dicționar: ENAN; ANN; NIIA; AUTA; UTE.

Adam STOICA — București

POȘTALĂ (Anagramă: 5 litere)

Se răspîndesc încă din zori
Cu trenuri, avioane și vapoare,
Grămezi de publicații și scrisori
Cu știri ce bucură pe fiecare.

Corneliu VASILE — Caracal

CROMATICĂ

(Șaradă: 3+5)

Culoarea inocenței
Ce-o are această stea
Transformă-se-n azurul
Imens, de peruzea.

SPRE LIBERTATE

(Frazifon: 11, 8)

— *Prepoziție;*
— *Gen de dans;*
— *125 ocale (inv.);*
— *Încă o dată (arh.);*
— *Cel mai prețios capital;*
— *365 de zile (pl.);*
— *Dînșii.*

Dezlegarea oferă denumirea primului episod din serialul românesc „Războiul independenței", transmis de către TVR în ultimul trimestru al anului 1977.

Nelu OLTEANU — Iași

Regimul de ocupație horthystă asupra nordului Transilvaniei 1940—1944

Expansiunea Germaniei naziste în sud-estul Europei, politica de revizuiri teritoriale promovată de către aceasta și sateliții săi, au vizat nemijlocit independența, suveranitatea și integritatea teritorială ale României, situație care s-a agravat spre mijlocul anului 1940, cînd, izolată pe plan internațional, țara noastră a fost dezmembrată teritorial și împinsă în mecanismul economico-politic și militar al celui de al treilea Reich. La 30 august 1940, în urma Dictatului de la Viena, impus României de către Germania și Italia, o parte din trupul țării — nordul Transilvaniei — a fost cotropit de către Ungaria horthystă.

Perioada celor patru ani de ocupație horthystă a acestui milenar teritoriu românesc, parte a străvechii vetre în care s-a aflat dintotdeauna poporul român, a însemnat cel mai greu și negru capitol din istoria Transilvaniei, a populației românești majoritare de aici, supusă unor nemaiîntîlnite încercări ca urmare a regimului de cruntă teroare dezlănțuit de ocupanți împotriva sa.

După dictatul de la Viena, Ungaria horthystă a instaurat în Transilvania de nord un regim de ocupație imperialistă de tip fascist, menit să consolideze pozițiile claselor dominante din Ungaria prin intensificarea exploatării maselor largi muncitoare, indiferent de naționalitate, prin amplificarea politicii șovine, teroriste împotriva populației românești și a altor populații oprimate și schimbarea raportului demografic dintre aceste populații și cea maghiară, în favoarea ultimeia, cu scopul strategic fundamental de a asigura, permanentiza sau extinde regimul de ocupație asupra întregului teritoriu românesc din interiorul arcului carpatic.

Pentru exercitarea ocupației teritoriului cotropit și terorizării populației românești și de alte naționalități asuprite de aici, guvernul horthyst a creat un mecanism politico-administrativ și militaro-polițienesc, partide, organizații și diferite formațiuni paramilitare fasciste, teroriste *), care a desfășurat, imediat după 30 august 1940, o vastă campanie teroristă, criminală, diversionistă, revizionistă, cu deosebire împotriva populației românești.

Principalele metode și mijloace prin care regimul horthyst a încercat să etxermine și să elimine populația românească din această parte a României aflată vremelnic sub ocupația Ungariei au fost: maltratări și crime, individuale sau în masă; expulzări și dislocări, în majoritatea cazurilor, a unor comunități compacte sau a unor grupuri de români din localități urbane și rurale, din județe etc.; împiedicarea participării reprezentanților populației românești la viața politică și de

*) Avem în vedere Partidul Ardelenesc Maghiar; Partidul Crucile cu Săgeți; Partidul Reînnoirii Maghiare; Vînătorii Tiraniei, Asociația Tiraliorilor Unguri; Garda zdrențăroșilor; Uniunea Asociațiilor Camaraderești (TURUL); Divizia secuiască de frontieră; Organizația „Levente"; Organe specializate ale Ministerului de Interne — Poliția Politică, jandarmeria; organe specializate ale M. St. M. — Biroul 2 cu subsecțiile „Koffa" și „D.E.F."; Armata de ocupație.

MOMENTE NEFASTE DIN

Legionarismul, un reacționarism extrem

Toate dicționarele consacră termenii de „Legiune", „legionar" ca fiind de origine romană, desemnînd o unitate militară și membrii acesteia, permanentă, organizată și disciplinată destinată a îndeplini misiuni de luptă sau a funcționa ca auxiliar în exercitarea actului de ocupație într-o anume zonă anexată de Imperiul roman. Într-un sens mai larg unii înțeleg prin acest termen o mulțime organizată. Francezii au înnobilat termenul în cel mai înalt ordin ce se acordă pentru fapte deosebite în timp de pace ori de război. Colonialiștii francezi și spanioli au folosit termenul pentru definirea corpurilor de mercenari destinate asigurării regimului de ocupație din colonii. Independent de modul concret în care a fost utilizat, termenul indică un grup de oameni organizat, disciplinat, destinat înfăptuirii unor anume scopuri prin excelență cu caracter militar. Tradiția istorică a transmis, în cei peste două mii de ani, prin termenul de legionar — membru al unei legiuni — imaginea luptătorului curajos, ordonat, militarul destoinic și viguros, uneori nobil și nu neapărat sîngeros, violent, haotic ori despotic.

Cu termeni de legiune și legionar s-au onorat și prizonierii români din armata austro-ungară din Rusia care, la Darnița, lîngă Kiev, s-au organizat și pregătit, în anul 1918, să lupte pentru eliberarea românilor de sub dominația imperiului habsburgic și pentru unirea Transilvaniei cu România. Pentru popoarele latine termenul consacră demnitate, onoare, curaj, organizare, disciplină, inclusiv noblețe — luînd în calcul, desigur excepțiile.

Acestea să fi fost rațiunile care au condus pe viitoarea căpetenie a Gărzii de fier — Codreanu — să-și denumească aderenții cu termenul de legionar iar organizația, în prima fază de existență — „Legiune", la propriu, iar apoi la figurat cu același termen. Evident nu! Nimic din trăsăturile legionarului roman nu le întruchipa nici întemeietorul Gărzii de fier și nici adepții lui autointitulați, jignitor la adresa memoriei acestora — legionari.

În România interbelică no-

stat ; internări în lagăre de concentrare, trimiteri în detașamente de muncă și la muncă forțată în Germania ; deposedări de bunuri materiale și alte forme de asuprire economică ; deznaționalizarea și maghiarizarea forțată a românilor etc.

Strategia regimului de ocupație horthyst față de populația română din nordul Transilvaniei a fost cel mai clar sintetizată de baronul Aczél Ede, șeful Circumscripției regionale a X-a Cluj a organizației paramilitare horthyste a Tiraliorilor, într-o cuvîntare rostită la Șimleu Silvaniei. Cu acest prilej, el afirma : „Pe acești valahi opincari trebuie să-i extirpăm, să-i ucidem ca pe dușmanii noștri (...). Preoții predică iubirea poporului, dar aceasta este numai o momeală fiindcă Dumnezeu nu ajută decît forța brută și această forță brută noi cu toții trebuie s-o întrebuințăm pentru a ucide și extermina pe acești valahi. Religia, prin cele zece porunci ale ei spune : nu ucide, nu fura, nu dori femeia altuia pentru că acestea sînt păcate. Aceasta este păcat ? Nu este păcat! Păcat va fi cu adevărat dacă nu vom extermina această bandă (...) de valahi opincari (...). Vom organiza și o noapte a Sfîntului Bartolomeu și vom ucide și copiii în pîntecele mamelor lor".

Într-adevăr, perioada ce a urmat Dictatului de la Viena a adus pentru românii din teritoriul ocupat de Ungaria horthystă momente dintre cele mai dramatice, nemaiîntîlnite. În primele săptămîni ale ocupației, guvernanții horthyști, în chip premeditat, au dat „mînă liberă" armatei horthyste de ocupație, care a acționat după bunul plac. Pentru ocupanți exista o singură lege : legea forței, a „focului și sabiei", legea pustiirii, a alungării, a nimicirii. În acest mediu elementele fasciste, nyilasiste, șoviniste din cadrul armatei horthyste sau a organizațiilor paramilitare, diversioniste, au dat frîu liber instinctelor primare semănînd moarte, chinuri și fărădelegi nemaiîntîlnite.

Șirul lung, dureros, al atrocităților, crimelor, masacrelor, bătăilor, schingiuirilor, maltratărilor împotriva populației române a început încă din primele ore ale trecerii graniței de către trupele horthyste.

Edificatoare pentru situația tragică în care s-au aflat românii din teritoriul cotropit de horthyști este telegrama adresată autorităților de stat românești și unor personalități politice din România (Nicolae Iorga, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voievod, C. Argetoianu, Dinu Brătianu etc.), la 22 octombrie 1940 de către primele grupuri de intelectuali români expulzați din cele 11 județe ale nordului Transilvaniei. „Intelectualii Ardealului ocupat de unguri, expulzați de pe pămîntul strămoșesc prin (...) verdictul de la Viena, despuiați de toată averea, ridicați cu întreaga familie din locuințele lor, îmbarcați în vagoane de vite și tratați ca animale, după trei zile de privațiuni și torturi ce întrec orice închipuire, au ajuns pe pămîntul țării prin punctul de frontieră Curtici. Am lăsat întreg pămîntul Ardealului în sînge, sub domnia tiranică și abuzivă a administrației militare maghiare cu drepturi statariene. Din prima zi de ocupație ungurească, românii au fost omorîți, închiși, bătuți, arestați, opriți să vorbească pe stradă românește sub sancțiunea retorsiunilor pe loc, opriți de la exercitarea profesiunii lor intelectuale, comerciale sau industriale, iar funcționarii români, în majo-

țiunile de legionarism, legionar, Legiune, circumscriu o mișcare social-politică fascistă, varianta românească a fascismului. Denumirea mișcării provine de la organizația „Legiunea Arhanghelul Mihail", creată în anul 1927 în urma ruperii din Liga Apărării Național Creștine, condusă de A. C. Cuza, a unui grup cu tendințe violente, agresive, criminale raliat în jurul lui C. Z. Codreanu. În anul 1930 aceasta se transformă în „Garda de fier" iar între anii 1935—1937 a purtat titulatura de partidul „Totul pentru țară". Încă de la apariția ei în viața politică a României, „Garda de fier" a fost o organizație teroristă de tip fascist, pusă în slujba celor mai reacționare cercuri ale oligarhiei române, agentura hitlerismului în România, a cărei politică, profund antinațională, a adus grave prejudicii poporului român. Factorii de bază care au contribuit la apariția și apoi escaladarea vieții politice de către această organizație a fost sprijinul politic, diplomatic și financiar al fascismului german, al Germaniei naziste, precum și al unor cercuri ultrareacționare din interior. Garda de fier s-a manifestat pînă la sfîrșit ca o mișcare social-politică de diversiune în rîndurile maselor populare cu scopul strategic fundamental de a apăra rînduielile social-politice bazate pe proprietatea privat-capitalistă și moșierească asupra mijloacelor de producție, orînduirea socială și de stat burgheză. Ea a constituit o reacție a celor mai reacționare cercuri ale regimului burghezo-moșieresc față de mișcarea muncitorească și comunistă în continuă dezvoltare, anticomunismul constituind dominanta întregii conduite politice, ideologice și tactice a acestei mișcări. „Legionarul — se arată în așa-numita Cărticică a șefului de cuib — este împotriva comunistului și va lupta din toate puterile lui pentru ca, oriunde se va afla acest comunist, să fie demascat și răpus". De asemenea, Garda de fier s-a declarat ca cel mai ireductibil dușman al democrației, chiar al democrației burgheze, a principiilor parlamentare de exercitare a puterii de stat, promovînd statul totalitar, dictatorial.

„Mișcarea legionară — spune Lucrețiu Pătrășcanu — a fost creată de la început (...) pentru ca să servească ca instrument reacționar al intereselor marelui capital și a marii proprietăți împotriva muncitorimii, împotriva țărănimii, împotriva democrației burgheze. Datorită compoziției sociale a cadrelor mișcării, celor de sus, mijlocii și chiar de jos, legionarismul s-a pretat foarte bine — ca și nazismul, ca și fascismul dealtfel — la îndeplinirea unui asemenea rol".

ritatea lor, lăsaţi fără posturi. Oraşele şi satele noastre au îmbrăcat haina morţii şi a prigonirilor pînă la exterminare.

Toată suflarea românească, de la cel mai umil ţăran, pînă la vlădicii noştri, este ţinută sub o teroare barbară prin valul morţii, al arestărilor, al percheziţiilor în miez de noapte, cu ridicarea familiilor, prin acţiunea bandelor organizate de leventişti, de gărzi cetăţeneşti şi gărzile foştilor luptători, ce ziua şi noaptea, prin omoruri, bătăi, spargeri de geamuri şi percheziţiile ce le execută, răspîndesc groaza, provoacă victime omeneşti, deteriorează bunurile româneşti, toate acţionînd după programul şi cu ajutorul făţiş al armatei, poliţiei şi al jandarmeriei maghiare (...)". Descriind tragedia unor români expulzaţi, ziarul „România Nouă" publica la începutul lunii decembrie următoarele: „Un lung tren de marfă a sosit în Turda, venind din Ardealul robit de Ungaria şi aducînd peste o sută de familii de moţi, foşti colonişti în jurul Careilor şi Sătmarului. Un adevărat tren al groazei, mizeriei şi al nenorocirii. Bieţii oameni nu erau numai despuiaţi de tot avutul lor agonisit în douăzeci de ani de muncă cinstită, ci autorităţile maghiare i-au încărcat în vagoane de vite aşa cum se găseau în momentul arestării lor, unii pe jumătate goi, flămînzi, bolnavi şi însetaţi. În vagoane se aflau şi doi morţi, doi copii care au sucombat pe drum din cauza mizeriilor îndurate, căci de la locul de îmbarcare şi pînă la graniţa românească au venit zile întregi, multe şi friguroase, fără să li se permită a părăsi măcar pentru un moment vagoanele în care au fost încuiaţi. Aspectul ce-l ofereau aceşti nenorociţi la sosirea în staţia Turda era înfiorător, neimaginabil...". Potrivit datelor de care dispunem, pînă la 23 august 1944, peste 500 000 persoane din teritoriul cotropit de Ungaria horthystă s-au stabilit în România. De remarcat că regimul horthyst a expulzat şi numeroase familii, persoane, de naţionalitate maghiară, dintre acelea care-şi manifestau solidaritatea cu populaţia românească oprimată, realizaseră căsătorii mixte etc.

Pe lîngă aceste acţiuni teroriste, întreprinse de trupele horthyste şi de diverse organizaţii fasciste paramilitare, horthyştii — de la trupele de ocupaţie la bande teroriste alcătuite din delincvenţi de drept comun — s-au dedat la acte mult mai grave: crime şi asasinate în masă, de o monstruozitate fără seamăn. Asasinatele în masă de la Trăznea, Ip, Camăr, Păuşa, Ciumărna, Şimleu Silvaniei, CoznicIul de Jos (jud. Sălaj), Mureşenii de cîmpie, Huedin (Cluj) etc., vor rămîne pentru totdeauna ca acte de gravă acuzaţie la adresa horthysmului, a fascismului. Numai în primii doi ani de ocupaţie horthystă în acest teritoriu au fost comise peste 7 000 crime, maltratări şi schingiuiri cu consecinţe foarte grave. Pe lîngă aceste forme de reprimare, regimul horthyst a întreprins numeroase măsuri pentru a exclude populaţia românească din viaţa politică şi administrativă, de a o priva de orice posibilităţi de a-şi exprima şi apăra interesele sale fundamentale. Reprezentanţii românilor au fost aproape cu totul excluşi din organele administrative (comunale, orăşeneşti, de plasă şi judeţ). Dealtminteri, românii nu au avut o organizaţie de apărare a intereselor lor politice şi naţionale recunoscută de guvernul horthyst.

MOMENTE NEFASTE DIN

Baza socială a mişcării legionare a constituit-o elementele cele mai declasate din toate clasele şi straturile sociale existente în România situate la periferia acestora, ponderea hotărîtoare revenind micii burghezii pauperizate precum şi unor elemente, de asemenea pauperizate, din rîndurile intelectualităţii, ţărănimii, burgheziei, moşierimii şi proletariatului. Dintre categoriile sociale muncitoare locul cel mai important îl ocupau cei necalificaţi, fără nici o profesie „masa declasaţilor" — după cum remarca Pătrăşcanu.

Concepţiile ideologice, politice şi metodele tactice ale „Gărzii de fier" proveneau din arsenalul fascismului italian şi al nazismului german, îmbinate cu unele trăsături specifice ale cercurilor ultrareacţionare ale claselor exploatatoare româneşti. Ideologia mişcării legionare a constituit un conglomerat de concepţii confuze şi contradictorii, negative şi retrograde, un amestec de primitivism şi obscurantism, de idei iraţionale, mistico-religioase, dominate de un exacerbat naţionalism, şovinism, antisemitism, rasism. Ideologia legionară era tot atît de pestriţă cît de pestriţă era alcătuirea socială a „Gărzii de fier". Pentru a-şi cîştiga aderenţi, în activitatea lor politică legionarii au răspîndit o seamă de idei eclectice, confuze, îmbinate cu o nemaicunoscută demagogie privind satisfacerea unor revendicări social-economice în care erau interesate unele categorii sociale — „omul şi pogonul" pentru ţărani, „asigurarea existenţei muncitorului" etc. Propaganda legionară era dominată de un puternic înveliş mistico-religios, concomitent cu promovarea cultului morţii, a morţii ca scop suprem al vieţii. Ei porneau de la concepţia bolnăvicioasă că omul, evident omul muncii, neputînd învinge în viaţă, va „învinge murind".

Promovînd primatul morţii asupra vieţii, unul din ideologii legionari scria în anul 1933: „A trăi fără sentimentul morţii înseamnă a trăi dulcea inconştienţă a omului comun, care se comportă ca şi cum moartea n-ar constitui o prezenţă veşnică şi tulburătoare. Ea este una din iluziile cele mai mari ale omului normal în a crede în definitivatul vieţii şi în a fi dincolo de sentimentul prizonieratului vieţii în moarte". De aici se ajunge la maxima legionară potrivit căreia „cel mai frumos aspect al vieţii legionare este moartea, înfrăţirea cu lutul" — suprema ţintă pentru ei.

Pentru asigurarea stăpînirii nordului Transilvaniei și jefuirii bogățiilor solului și subsolului în interesul claselor dominante ungare, regimul de ocupație horthystă a luat o serie de măsuri pentru diminuarea potențialului economic al populației românești și a altor populații oprimate, slăbirea, prin aceasta, a posibilităților lor de rezistență antihorthystă.

În aplicarea politicii sale de distrugere a independenței economice românești din nordul Transilvaniei, guvernul horthyst a luat cele mai necruțătoare măsuri împotriva reformei agrare din 1921, prin care fuseseră împroprietăriți 388 717 de țărani români, maghiari și de alte naționalități care nu avuseseră pînă atunci pămînt. Politicii agrare promovată de către regimul de ocupație horthystă împotriva reformei agrare românești, i s-a imprimat un caracter șovin, rasist, diversionist, urmărind în primul rînd limitarea posibilităților de existență ale țărănimii române și totodată restaurarea dominației economico-politice a baronilor, grofilor, reînvierea într-o manta nouă a feudalismului de tristă amintire istorică.

Politica economică și socială a regimului horthyst de ocupație a dus la cele mai grave consecințe asupra maselor muncitoare, indiferent de naționalitate, supunîndu-le unei vieți grele, nesigure, pline de privațiuni.

Situația socială a muncitorimii — români, maghiari, germani și de alte naționalități — a fost mult agravată de un șomaj acut și permanent. Șomajul a fost folosit de guvernanții horthyști în scopurile lor naționaliste. Urmărind să învrăjbească și să spargă unitatea de acțiune a muncitorilor români, maghiari, germani, concediind muncitori români sau evrei, pentru a putea angaja în locul lor șomeri de naționalitate maghiară. Concedierea muncitorilor români a dus, încă din toamna anului 1940, la adîncirea pauperizării lor, la slăbirea puterii lor economice. Pînă în 1944 nu a rămas întreprindere în care să se găsească mai mult de 1—2% muncitori de origine română.

Viața economico-socială în partea de nord a Transilvaniei din timpul ocupației horthyste se caracteriza prin adîncirea mizeriei maselor, indiferent de naționalitate, șomaj, inflație, înflorirea speculei, limitarea și slăbirea pozițiilor economice ale maselor muncitoare românești.

Sistemul taberelor și lagărelor de muncă, al lagărelor de concentrare, al celor de exterminare hitleriste, a companiilor de pedeapsă etc., a fost larg folosit de regimul horthyst pentru terorizarea, alungarea în ghearele morții, a oricărui adversar: comuniști, antifasciști, oameni cu convingeri democrate, progresiste, a celor de altă naționalitate decît maghiară ori germană, români evrei, sîrbi, țigani etc. Odată cu ocuparea părții de nord a Transilvaniei acest mecanism fascisto-horthyst, terorist de oprimare violentă, fizico-morală, cu efect direct, distrugător, a fost utilizat cu predilecție împotriva românilor și a altor populații asuprite din acest teritoriu.

Mai trebuie avut în vedere că în componența unităților militare ungare trimise pe frontul antisovietic, românii, cărora nu li s-au recunoscut gradele obținute în armata română, reprezentau pînă la 50%. În cursul

ISTORIA POPORULUI ROMÂN

Concomitent „Garda de fier" a fost principalul apologet al războiului, evident al unui război de agresiune, de expansiune. Doctrinar, legionarismul pornea de la punctul de vedere că nu există nici posibilitatea și nici utilitatea unei „păci perpetue" de unde părerea morbidă că „atîta timp cît un popor n-a purtat un război de agresiune el nu există ca factor activ al istoriei". Legionarii încercau să acrediteze ideea, evident falsă, că tendințele agresive, războinice, fac parte din firea omului care prin excelență este „o ființă războinică", adept al forței și dornic de forță; „Dorința de forță face istoria (...) forța (...) definește omul; lupta e eternă, războiul se va transforma dar nu va dispare niciodată" prorocea un fruntaș legionar în noiembrie 1938, elogiind escaladarea războiului și subjugarea unor popoare ale Europei de către cel de-al treilea Reich. În strînsă relație cu aceasta legionarii chemau oamenii, în condițiile cînd vîlvătăile celui de-al doilea război mondial cuprinseseră Europa, să accepte suferința, sacrificiul, moartea, să meargă spre suferință și moarte. În noiembrie 1939 legionarii insistau să se înțeleagă de către cei condamnați a deveni carne de tun pentru interesele expansioniste ale fascismului că „în spiritualitatea nouă moartea trebuie privită senin, fără îngrijorare și cu atît mai mult fără groază" că „prin sacrificii omul nou cere moartea, merge spre ea, o caută sau mai corect prin acceptarea morții omul nou caută mîntuirea...". Și toate acestea sînt subsumate războiului, războiului început la 1 septembrie 1939 de către Germania nazistă împotriva Poloniei, război „necesar ca mijloc de a satisface ambiții de mărire, exigențe de justiție, reparații de onoare națională (...). Războiul — se glăsuiește grotesc mai departe — e supremul refugiu al rațiunii omenești (...)".

În strînsă relație cu aceasta „Garda de fier" a acționat ca o agentură a nazismului în România, pentru angajarea țării în sfera de interese a celui de-al treilea Reich, împotriva politicii externe tradiționale a României. Definind strategia politicii externe legionare, C. Z. Codreanu, declara, la 30 noiembrie 1937: „Eu sînt contra marilor democrații ale Occidentului, eu sînt contra Micii Înțelegeri, eu sînt contra Înțelegerii Balcanice și n-am nici un atașament pentru Societatea Națiunilor, în care nu cred. Eu sînt pentru o politică externă a României alături de Roma și Berlin (...). În 48 de ore după biruința mișcării legionare, România va avea o alianță cu Roma și Berlinul". Acestui

anilor 1941 şi 1942, aproximativ 100 000 de români au fost trimişi drept carne de tun pe frontul de est, mulţi dintre aceştia au căzut victime ale acestui război nedrept.

Mii de români au fost, de asemenea, trimişi la muncă forţată în Germania. Numai la 2 iunie 1942 au fost trimişi la lucru în Germania 5 000 de muncitori agricoli şi forestieri din nordul Transilvaniei, în exclusivitate din rîndul românilor şi slavilor. În primăvara anului 1945, numai din judeţul Maramureş lipseau peste 10 000 de ţărani români duşi la munci forţate în Ungaria şi Germania. Cei mai mulţi dintre aceşti muncitori şi ţărani duşi la muncă în Ungaria horthystă şi Germania hitleristă au avut o soartă grea, murind în timpul bombardamentelor sau ale operaţiunilor militare de la sfîrşitul războiului, alţii au dezertat şi au luptat cu arma în mînă în mişcările de rezistenţă antifascistă din diferite ţări europene. Cei care au scăpat cu viaţă, au ajuns acasă la sfîrşitul războiului, trecînd prin numeroase momente dramatice.

După ocuparea Ungariei, la 19 martie 1944, de către armatele hitleriste, situaţia din acest teritoriu românesc cotropit a devenit mai grea, teroarea mai feroce, fascismul, horthysmul extinzîndu-şi aria de acţiune şi reprimare violentă a oricărui adversar, comiţînd noi acte criminale, masacre, violenţe împotriva tuturor forţelor antihorthyste, antihitleriste, antifasciste, antirăzboinice, indiferent de naţionalitate. Populaţia românească şi celelalte populaţii oprimate, îndeosebi evrei, au fost supuse unor măsuri de un tragism deosebit, comiţîndu-se crime deosebit de grave la adresa omenirii, a umanităţii. După un plan conceput în amănunt în cancelaria hitleristă şi însuşit după 19 martie 1944 şi de către organele represive horthyste, încă de la începutul lunii aprilie 1944 a început acţiunea de exterminare a evreilor atît din Ungaria cît şi din partea nord-estică a Transilvaniei.

După datele statistice incomplete, în acţiunea fascistă din primăvara şi vara anului 1944, din partea de nord a Transilvaniei au fost deportaţi 148 288 de evrei, prunci, femei, bărbaţi, fără deosebire de sex şi vîrstă, în lagărele hitleriste ale morţii, dintre aceştia fiind exterminaţi peste 100 000.

Concomitent cu deportările evreilor din partea nordică a Transilvaniei, s-a desfăşurat o nouă acţiune de ridicare cu forţa a românilor, care au fost duşi, în număr mare, la muncă în Germania, Ungaria sau la munci militare defensive. După 15 iunie 1944 a început o vastă acţiune de arestări şi execuţii în masă a tuturor patrioţilor care nu se supuneau ordinelor de chemare, refuzau să plece pe front sau în detaşamentele de muncă, ajutau pe partizani sau luptau în formaţiunile de partizani ce se înmulţesc tot mai mult în partea de nord a Transilvaniei începînd cu primăvara anului 1944. Spre pildă, în vara anului 1944, la marginea comunei Apa din judeţul Satu Mare, au fost împuşcaţi 12 tineri români şi maghiari care nu s-au prezentat la concentrare ; lîngă satul Moisei au fost executaţi 8 tineri români, iar la Săbişa au fost omorîţi 9 români, care au fugit din detaşamentele horthyste de muncă forţată, nemaiputînd suporta tratamentul de acolo.

În mai multe localităţi din judeţele Satu Mare şi Maramureş, unde acţionau detaşa-

MOMENTE NEFASTE DIN

crez i-a rămas fidelă „Garda de fier" tot timpul existenţei sale în configuraţia vieţii politice româneşti. Dealtminteri, preluarea puterii în stat, în septembrie 1940, de către gardişti, împreună cu generalul Antonescu, a fost rezultatul presiunilor exercitate de Germania nazistă în acest sens, iar legionarii nu erau decît mandatarii acesteia în România, strecuraţi la putere. „Încredinţarea puterii mişcării legionare — remarcă cu temei Lucreţiu Pătrăşcanu — a avut loc sub controlul Germaniei şi din iniţiativa conducerii hitleriste în exclusivul folos al maşinii de război naziste, pentru scopurile urmărite în Răsărit şi în sud-estul Europei de cel de-al III-lea Reich".

În ceea ce priveşte tactica de luptă a legionarilor împotriva adversarului şi pentru afirmarea în viaţa politică, teroarea a ocupat locul central, fundamental. Legionarii au comis nenumărate acte teroriste, crime, jafuri, căzîndu-le victime o seamă de personalităţi ale vieţii politice româneşti. După asasinarea de către Codreanu a prefectului de Iaşi, Manciu, în anul 1925, în decembrie 1933 legionarii asasinează bestial, pe peronul gării din Sinaia, pe primul ministru I. G. Duca, urmat de răpunerea lui Armand Călinescu, de asemenea, prim-ministru, în septembrie 1939. În noiembrie 1940 au fost ucişi Nicolae Iorga şi Virgil Madgearu etc. Suita acestor acte a culminat cu asasinatele de la închisoarea Jilava din noiembrie 1940, unde au curmat viaţa a 63 de oameni.

La 6 septembrie 1940 împreună cu gruparea militară fascistă în frunte cu generalul Ion Antonescu, legionarii au pus bazele regimului de dictatură fascistă, regim care a dăinuit pînă la rebeliunea legionară din ianuarie 1941, după care puterea a fost preluată de gruparea militară antonesciană. În timp ce au fost la putere, legionarii şi-au intensificat la extrem activitatea de teroare şi asasinat împotriva a tot ceea ce era patriot, democrat, antifascist. Lichidarea mişcării revoluţionare, comuniste, a constituit principalul obiectiv al terorismului legionar. În lunile septembrie—decembrie 1940, în afara asasinatelor monstruoase comise prin uciderea lui Iorga şi Madgearu precum şi a celor de la Jilava, legionarii au dezlănţuit o vastă campanie teroristă, de jaf, în întreaga ţară în scop de înavuţire, prin deposedarea de bunuri materiale a unui număr extrem

mente de partizani, au fost executați zeci și zeci de patrioți care s-au ridicat la luptă împotriva cotropitorilor horthyști și hitleriști.

După declanșarea insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste din august 1944 din România, ieșirea României din războiul hitlerist și alăturarea ei cu toate forțele umane și materiale coaliției antihitleriste, pentru eliberarea întregului teritoriu al țării și zdrobirea definitivă a celui de al treilea Reich, partea de nord a Transilvaniei a fost declarată teatru de război. Autoritățile horthyste și hitleriste au întreprins noi acțiuni pentru arestarea și întemnițarea a sute și mii de oameni, îndeosebi din rîndul populației românești. Ocupanții horthyști și naziști au săvîrșit noi asasinate de masă. Printre acestea, o tristă notorietate a căpătat cel de la Moisei, unde faptele odioase s-au petrecut asemănător celor de la Oradour (Franța) și Lidice (Cehoslovacia).

Politica regimului horthyst pentru terorizarea și exterminarea fizică, expulzarea, pauperizarea economică a românilor și a altor naționalități oprimate, din nordul Transilvaniei, a fost completată cu o vastă acțiune de deznaționalizare și maghiarizare forțată a românilor, acțiune care era dealtminteri, o continuare a politicii cercurilor conducătoare ale claselor exploatatoare ungare, din anii dualismului austro-ungar (1867—1918), ridicată însă la cote superioare față de trecut. Deznaționalizarea populației românești a devenit o dominantă a politicii naționalist-șovine a regimului horthyst de ocupație, cu scopul schimbării aspectului etnic majoritar românesc al acestei zone a României, politică aplicată, de această dată, cu mijloace brutale, tipic fasciste, astfel încît deznaționalizarea nedisimulată a populației românești a devenit un act notoriu în toate sectoarele vieții economice, sociale, politice, confesionale, culturale, artistice. Această politică s-a manifestat în cele mai diverse modalități, de la teroare și maltratări sub diferite forme, pînă la maghiarizarea forțată a numelor și numirilor românești, a bisericii, a cultului, interzicerea folosirii limbii materne în administrație, justiție, armată etc.

Împotriva acestui regim, a gravelor lui consecințe s-au ridicat cu cea mai fermă hotărîre întregul popor român, forțele înaintate progresiste antifasciste din rîndul populației maghiare, germane, toți aceia cărora le era scumpă libertatea, dreptatea, umanitatea, cauza păcii și progresului. Dezmembrarea teritorială a României nu a împiedicat lupta unită a întregii noastre națiuni pentru înfăptuirea înaltelor sale idealuri de libertate națională și progres social-economic, pentru restabilirea independenței și suveranității depline de stat a României. Eliberarea nordului Transilvaniei de sub dominația horthystă prin lupta eroică a armatei române, cot la cot cu cea sovietică, puternic sprijinite de populația locală, revenirea acestui teritoriu în granițele sfinte ale patriei a constituit un act de dreptate istorică, înscriindu-se organic în noul curs inaugurat în istoria României de victoria insurecției naționale armate, antifasciste și antiimperialiste din august 1944 organizată și condusă de către Partidul Comunist Român.

de mare de cetățeni. Concomitent se ascut contradicțiile dintre ei și generalul Antonescu pentru primordialitate în exercitarea puterii de stat, contradicții care au răbufnit în ianuarie 1941 în cursul rebeliunii dezlănțuite de legionari. În timpul acesteia legionarii produc noi schingiuiri, devastări, agresiuni. Monstruozitățile din abatoarele Capitalei, din pădurea Jilava unde oameni nevinovați au fost tratați mai barbar decît animalele de pradă, au dezvăluit în toată amploarea hidoșenia spirituală a legionarismului, gradul inimaginabil de periculozitate pentru poporul român al acestei mișcări. Că aceste monstruozități erau socotite de legionari doar ca un început al unui uriaș val de decapitări, o recunoaște însăși căpetenia legionară Horia Sima, după război, cînd afirmă că ceea ce s-a petrecut la Jilava, împotriva lui Iorga și Madgearu etc. avea doar o „semnificație simbolică" pentru că „Adevărata pedeapsă urma după aceea, revărsîndu-se asupra prigonitorilor morții (sic !) într-un mod pe care nu și l-au închipuit vreodată".

Caracterul fascist antinațional, antipopular, terorist al mișcării legionare a dus la înlăturarea „Gărzii de fier" din viața politică a țării, la repudierea acesteia de către poporul român, dintotdeauna adversar al fascismului. Realitatea istorică atestă că legionarismul, ca dealtfel și alte curente de extremă dreaptă, nu a găsit adeziune în opinia publică românească, românilor fiindu-le caracteristice umanismul, generozitatea. După victoria insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste din august 1944, rămășițele „Gărzii de fier" au constituit principalul pericol intern pentru procesul de renaștere democratică, de înfăptuire a transformărilor revoluționare cerute de necesitățile obiective ale dezvoltării României spre socialism. Împotriva Gărzii de Fier s-au ridicat, de la început, forțele cele mai înaintate ale națiunii noastre: clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, păturile sociale mijlocii de la orașe, comuniștii, socialiștii, elemente înaintate din rîndurile partidelor burgheze. Rolul hotărîtor în lupta împotriva pericolului legionar l-a avut partidul comunist care a chemat toate forțele naționale să se unească într-un larg front popular pentru a bara ascensiunea fascismului spre putere, pentru apărarea independenței și suveranității naționale, a cuceririlor democratice ale națiunii.

Conf. univ. dr.
MIHAI FĂTU ■

Cum ați debutat în teatru?

Gheorghe Trestian

„Toată viața am avut un singur susținător: PUBLICUL"

Ideea de a mă adresa lui Gheorghe Trestian nu mi-a aparținut. Un fost coleg de-al său, alături de care a jucat pe scenă, mi-a sugerat-o. La telefon l-am găsit destul de greu, pentru că de fapt pe Trestian îl cheamă Stănescu. A fost surprins de apelul telefonic socotindu-se un om „uitat". Apoi a ezitat să accepte vizita, nu dintr-un spirit de frondă, ci pentru că de puțină vreme a coborît din pat, după un infarct făcut acum, la 76 de ani.

Este marcat de boală. Dialoghează cînd culcat, cînd la masă, cînd plimbîndu-se de-a lungul ori de-a latul camerei. Privindu-l din colțul în care mă așezasem am avut pentru cîteva clipe impresia unui spectacol al cărui protagonist era Trestian. În definitiv în piesa „O zi de odihnă" nu era cînd în pat, cînd la masă, cînd pe acoperiș, cînd în salon, cînd în sac? Dar anii au trecut, mișcările și glasul actorului nu mai sînt cele de altădată, în ciuda faptului că amfitrionul nostru a făcut totul pentru a alunga, pentru cîteva clipe, povara anilor care s-au așternut peste ființa sa.

— Cum am debutat? Întrebarea mi se pare cel puțin bizară, deoarece eu fac parte din categoria actorilor care susțin că toată cariera trebuie să fie un debut. Există desigur în viața mea, ca și în viața altori actori, momente de referință care au contribuit la definirea personalității artistice.

— Tocmai despre asta este vorba. Opriți-vă, vă rog, la acele cîteva momente pe care le socotiți definitorii și care au contribuit la conturarea celui care a slujit cu dăruire și talent ani în șir scena românească și care acum, la 76 de ani, trebuie să readucă în mintea generației tinere crîmpeie din viața unui mare actor.

— Dacă acceptăm ideea, și vă rog s-o acceptați, că am debutat toată viața, atunci vă propun să numim momentele asupra cărora ne vom opri acte ale unui spectacol care se numește debut.

— De acord.

— Am început să joc teatru ca amator în orașul meu natal, Brăila. Dimineața o făceam pe funcționarul, după-amiază repetam iar seara jucam. Și pentru că eram nebun după teatru jucam în două locuri: la trupa lui Mărculescu-Fotino și la o asociație culturală.

A fost primul act, dar cel mai hotărîtor din viața mea, deoarece după un timp, convins de talentul meu, am fugit la București. Actul doi are ca decor Capitala iar acțiunea se petrece la Conservatorul de artă dramatică, la clasa lui Ion Livescu. Din anul II încep să joc la teatrul „Fantome și Paiațe" al lui Mielu Constantinescu.

— Socotim acest moment ca actul trei?

— Îl socotim nu înainte de a zăbovi timp de cîteva rînduri, pentru a face cunoscut celor mai tineri cum era acest teatru. Se jucau drame în 2 acte, care aveau mare succes de public pe acea vreme. Patronul a simțit nevoia să intercaleze între spectacole și o comedioară. Deci, se juca drama, urma comedioara și din nou drama. Eu jucam numai în comedii unde aveam mare succes nu atît datorită creațiilor artistice, cît psihologiei spectatorilor care doreau, între două lacrimi, puțină destindere. Succesul, ca orice succes, îți dă aripi, drept care iată-mă jucînd pendei pe la diferite cinematografe.

— Un moment, trecem în actul patru?

— Trecem. Jucam pe Grivița, pe Rahovei, aproape prin toate colțurile Capitalei. Acum fac cunoștință cu Giugaru și cu Kanner, și tot atunci personajul meu începe să prindă contur: tipul omului necăjit care își petrece tot timpul prin spitale ori policlinici și căruia nu i se face niciodată dreptate.

Brusc încăperea se cufundă în liniște. Nu realizez exact ce se întîmplă, preocupat fiind să notez tot ce-mi aud urechile. Dar ce-mi aud urechile? Un cuplet spus de amfitrionul meu cu măiestria-i inegalabilă care dorește să-mi demonstreze că neaua anilor s-a așternut numai peste ființa lui fizică. Spre final însă se încurcă și-i citesc dispe-

rarea în ochi. Numai pentru o clipă, căci din camera alăturată intervine glasul salvator. Aflu cu acest prilej că soția sa, Florica Trestian, a fost balerină la Tănase și că împreună cu dumneaei învăța și repeta toate rolurile.

— Urmează deci...

— Actul cinci al debutului meu. Termin conservatorul și mă angajez la compania Kanner-Pisoni, care aveau grădina „Colos". Joc în fiecare seară și încep să fiu cunoscut și în provincie datorită numeroaselor turnee. Partener nedespărțit și prieten — Giugaru, care după un timp îmi poartă pașii spre marele nostru Constantin Tănase. Întîlnirea nu a fost de bun augur pentru mine, Tănase fiind cam sceptic în ceea ce privește talentul.

— Intrăm cred în actul cel mare din piesa pe care cu voia dumneavoastră, o intitulez „Drumul spinos al unui mare actor".

— Hai să-i zicem actul șase, pentru că ăsta urmează. Care începe cu refuzul lui Tănase de a mă angaja, dar care se termină cu happy-end în sensul că sînt angajat ca „bun la toate": funcționar, regizor de culise, mașinist, om de alergătură și actor. Jucam teatru după principiul salamului de Sibiu, dar jucam. Important pentru mine era faptul că mă revedea publicul la un teatru de prestigiu. Știam că am talent și credeam în el. Cu talent nu se poate să nu reușești. Trebuie să deschidem o paranteză pentru a vă explica metamorfoza numelui. Tănase cerea nume de afiș. Ce-i aia Stănescu? Sînt o mie de Stănești numai în București. Caută-ți, fiule, un nume sonor, de afiș. Numai de asta nu-mi ardea dar dacă marele Tănase cerea înseamnă că știe el de ce. Mi-am amintit că bunicului meu, Stan Stănescu, i se spunea Stan Trestie datorită fizicului său care aducea a trestie. Am amestecat cele două nume, am lăsat afară ce era de prisos și mi-am zis Trestian, nume sonor și ușor de reținut.

Ei, dacă mă numeam Trestian, dacă jucam la Tănase, dacă eram convins că am talent nu mi-a mai rămas decît să lupt pentru afirmarea numelui, dar o luptă dreaptă, nu de culise, în fața publicului, pentru că vreau să subliniez faptul că toată viața am avut un susținător, un singur susținător: PUBLICUL SPECTATOR, pe care niciodată nu mi-am permis să-l înșel. În mai puțin de doi ani am început să mă afirm. Plăcerea mea cea mare era să urmăresc cota numelui meu de pe afiș, care la început se afla pe ultimul rînd și care începea să urce după fiecare premieră, dar pînă sus mai era o cale destul de lungă. Am început să fiu degrevat de munci pînă am rămas ceea ce doream: actor. Momentul de cotitură mi l-a adus cupletul „Sportivul", pe care mi l-a dat bietul Tănase cu toate că era scris special pentru dumnealui. Acest cuplet m-a aruncat în capul afișului. Nu mai figuram la capitolul „mai participă", ci la locul rezervat vedetelor care era precedat de formula sacrosantă: „își dau concursul".

Dar iată că vine vremea marilor trădări...

— Un moment. Nu intrăm oare în ultimul act ?

— Cine poate ști care este ultimul act? Dar, hai să-l numim așa. De multă vreme nutream gîndul de a părăsi teatrul de revistă, pentru a-mi încerca forțele într-un teatru cu alt profil. Momentul se ivește cînd dispare de pe scenă marele Tănase și cînd eșafodajul teatrului Armatei începe să prindă contur pe firmamentul Bucureștiului. Dar mai era un motiv pentru care am părăsit revista: textele care mi se scriau nu mă mai mulțumeau. Pentru textieri genul cupletelor mele era facil de scris, dar eu nu-mi mai iubeam personajul. Mereu bolnav, mereu prin policlinici și spitale, mereu victima încurcăturilor, mereu afanisit, niciodată voios și optimist. Căpătasem la un moment dat în realitate figura personajului meu. Aveam mersul încovoiat, privirea mai mult spre podea, de parcă eram într-un veșnic dialog cu pămîntul.

Astăzi nu regret plecarea de la teatrul de revistă, deoarec la Teatrul Armatei am atacat cu succes marele repertoriu. Am jucat în „Căsătoria", „Jucătorii de cărți", „O zi de odihnă" și altele unde am putut să-mi probez talentul. Aplauzele cu care eram răsplătit seară de seară mi-au confirmat acest lucru. Vă rog să rețineți că a juca comedie, nu-i lucru ușor.

— Film ați făcut ?

— Puțin, dar cînd am văzut cum devine cazul cu obiectivul aparatului nu mi-a mai trebuit.

— Adică ?

— Eu sînt un mare emotiv. E de rîs dar în fața sălii îmi trece. De ce? Pentru că acolo sînt oamenii, pentru că sala înseamnă aplauze, comunicare, ai în ochii cui privi, sala fiind pentru mine doi imenși ochi, niște mîini și un mare suflet, pe cînd obiectivul aparatului e rece, rigid, înregistrează tot și nu aplaudă niciodată. Pentru mine aplauzele din sala de cinema sînt aplauze tardive. Actorul, după mine, trăiește cu aplauze atunci la scenă deschisă. Poate sînt un retrograd sau poate nu am fost făcut pentru cinema.

Mă pregătesc de plecare dar sînt rugat să mai iau loc. Gheorghe Trestian ține să-mi citească cîteva cuplete de sertar. Ultimul scris absolut á la Tănase este un monolog între dumnealui și inima care după atîta amar de vreme l-a trădat tocmai pe el care o viață întreagă a iubit-o și a respectat-o. Întins în pat, actorul citește după toate regulile artei, cînd blînd, cînd revoltat, cînd tandru, cînd furios. În fine actorul spune un cuplet în care nu mai este nevoit să interpreteze veșnicul său personaj. În timp ce ascult cupletul răsfoiesc cîteva albume reprezentînd momente din munca și realizările artistice ale marelui Gheorghe Trestian. Îmi atrage atenția coperta interioară a primului album. Nu rezist tentației și o copiez: cîteva din cronicile, caricaturile, cancanurile, cupletele scenetele, afișele și adresele lui Gheorghe Trestian. Ce-ar mai putea adăuga reporterul în plus decît mulțumirea de a putea petrece cîteva ore în compania unui mare actor care mai bine de 30 de ani a descrețit frunțile celor care iubeau această minunată artă a suferinței și bucuriei omenești?

Cum ați debutat în teatru?

Cum ați debutat în teatru?

Raluca Zamfirescu

„Cine-și mai amintește de „Domnița Zăpădița"

Mi-am început cariera de actriță din îndemnul și voința părintelui meu, scriitorul George Mihail-Zamfirescu. El mi-a dat să învăț primul text și tot el este primul regizor de la care am primit primele indicații.

Eram la Iași și tata împreună cu Ion Sava asigurau regia la Teatrul Național. Se punea în scenă o piesă pentru copii de Adrian Pascu, „Domnița Zăpădița", și era nevoie de un copil pentru rolul principal. Eu eram în cursul primar și visul meu era să fac biologie, dacă nu să devin parașutistă. În orice caz îmi era capul numai la joacă și tot ca o joacă am primit și vestea că voi fi încercată împreună cu alți copii pentru rolul Zăpădiței. Am primit și am învățat un text în versuri și într-o dimineață m-au ascultat mai mulți: tata, autorul piesei, Constantin Ramadan și Miluță Gheorghiu, directorul teatrului — poetul George Topîrceanu... Ei au hotărît distribuirea mea în rolul titular. După primele repetiții l-am auzit pe tata spunînd acasă:

— Fata noastră mică o să facă teatru.

Ca regizor, tata era sever, nu-mi acorda nici un răgaz, nu mă răsfăța, îmi cerea să fiu serioasă la repetiții, atentă, pasionată, ca toți actorii profesioniști cu care jucam. Am vrut o dată să-i spun că nu pot să fac ce-mi cere, și că „mîine" o să încerc. — Nu mîine, azi! Aici nu e joacă, aici e muncă și n-avem timp de pierdut.

Într-adevăr, timpul pentru el a fost necruțător. N-a trecut mult și moartea lui nedreaptă și tragică ne-a despărțit.

Am rămas însă știind ce am de făcut cînd o să fiu mare: doar teatru.

La 17 ani, în anul 2 de facultate, am dat replica, la un examen de absolvență, unei colege care juca Fedra. Eu eram Oenona și nu aveam de spus decît două versuri:

„Tezeu s-a-ntors, stăpîno. A și sosit în port.

Poporul năvălește din mii de părți să-l vadă".

Pe urmă stăteam în scenă o jumătate de oră fără să spun nimic. Mă îmbrăcase maestrul Ion Manolescu într-o rochie lungă mov cu un voal pe cap și stăteam lîngă o coloană ca un element de decor. Ascultam. Atît. Cînd s-a lăsat cortina însă a venit la mine regizorul Marin Iorda și mi-a spus că mă caută imediat Victor Ion Popa. M-am îmbrăcat imediat cu rochia mea de studentă săracă, lucrată de mama, din stambă ieftină și am alergat în fața maestrului. Era în sala Naționalului vechi în primul rînd de fotolii alături de maeștrii noștri, profesori de la institut, Mihai Jora, Maria Filotti, Marioara Voiculescu, Paul Gusti.

— M-ați chemat.

— Dumneata? Parcă pe scenă erai mai înaltă și mai voinică.

— ?

— Cum te cheamă?

— Raluca.

— Să vii mîine la mine la teatru, te angajez. Ce sînt părinții dumitale?

— Mama e funcționară. Tata a murit acum doi ani. A fost scriitor.

Ochii lui s-au făcut mari, a mirare.

— A cui ești, copilă?

M-am înroșit toată și am plecat privirea de teamă să nu vadă că întrebarea lui mă doare.

— Pe tata l-a chemat George Mihail-Zamfirescu.

— Tu? Tu ești fata lui Gemi?

Era în 1942, anul debutului meu de artistă profesionistă.

Primul meu rol pe o scenă bucureșteană a fost Brîndușa de Brieux, o melodramă de mare succes. V. I. Popa a devenit părintele meu și maestrul meu.

Lor, tatei și lui Victor Ion Popa, le datorez cariera mea, și cu gîndul la ei și pentru cinstirea numelui lor muncesc pînă la sfîrșitul activității mele de actriță a Teatrului Național.

Olimpia Arghir

„Cind a fost, oare, debutul?

Debutul ? Cind se intimplă el oare in viaţa unui actor profesionist ? Cind intră in conservator, cind il absolvă sau cind atacă primul rol ca profesionist ? După mine este greu de precizat, deoarece fiecare din aceste momente se circumscrie intr-un tot unitar, care in ultimă instanţă definesc personalitatea actorului...

Acum treizeci şi nouă de ani imi susţineam, pe mica scenă a Conservatorului de muzică şi artă dramatică din Cluj — examenul de admitere. Şocul cel mare a fost pentru mine momentul cind s-a apropiat marele Zaharia Birsan, care cu un glas molcom mi-a zis : „Fato, pe tine te iau la clasa mea". Şi aşa a fost. După un timp a aflat că urmez concomitent şi canto la clasa Liei Pop. „Poţi face şi canto, dar tu tot artistă vei fi" a fost cea de-a doua remarcă a maestrului. A fost oare acesta debutul ?

După primul an de studii am plecat pe drumul dureros al refugiului, pe drumul bejeniei stabilindu-ne la Timişoara. Acolo ne-am continuat studiile, de data aceasta sub conducerea maestrului Iosif Vanciu, eminent om de artă şi cultură. În anul III am interpretat rolul Clitemnestrei din piesa lui Victor Eftimiu „Atrizii". Înaintea premierei eram foarte răguşită, abia mi se auzeau vorbele. Socoteam că se impunea inlocuirea mea. Trebuie să joci, zicea maestrul, şi dreptate a avut. Din cauza emoţiilor sau poate din cauza mirajului scenei, minunea s-a produs, revenindu-mi instantaneu glasul. A fost oare acesta debutul ? Poate da, de vreme ce a doua zi am fost chemată pentru angajare de directorul Teatrului Naţional. Am muncit foarte greu : seara jucam, noaptea stăteam la cozi, iar dimineaţa repetam şi-mi creşteam copilul.

Scriu aceste rinduri in preajma zilei de 23 August şi gindul imi zboară in urmă cu ani cind am urmărit, cu justificată emoţie, evoluţia evenimentelor care au adus eliberarea ţării, dindu-ne posibilitatea să ne reintoarcem in oraşul nostru drag. La 14 septembrie 1945, cu unul din trenurile de marfă, sosea din refugiu trupa Teatrului Naţional. Era o dimineaţă superbă. Soarele sclipea din gene deschizind zările toamnei. Nicăieri toamna nu are zări atit de deschise ca la Cluj-Napoca.

Adăpostiţi pe unde puteam, ne-am reinceput activitatea. Repetiţii peste repetiţii, urmate de spectacole pe şantiere ori la sate. După reintoarcerea noastră, maestrul Zaharia Birsan a revenit in mijlocul colectivului, reintilnind vechi studenţi, acum actori. Am jucat impreună in „Papa Leonard", „Fintina Blanduziei", piese in care am căutat să invăţ cit mai multe de la marele meu dascăl de care am fost despărţită atita amar de vreme. După fiecare spectacol Neica Zaharia, cum ii spuneam noi, ne lua cu el şi ne arăta ce este bine şi ce nu. De la el am invăţat că artistul nu poate şi nu trebuie să fie niciodată mulţumit de sine, că tot timpul mai rămine ceva de făcut, mai rămine ceva de invăţat şi că fărima aceea de viaţă ce se scurge intre ridicarea şi căderea cortinei este strop din sufletul şi din mintea ta, strop ce nu suportă minciună ci numai adevăr de viaţă, credinţă şi dragoste de oameni. Maestrul m-a distribuit alături de el in „Trandafirii roşii", unde jucam rolul Zefir in travesti, premieră ce din păcate n-a mai avut loc, din cauza dispariţiei din viaţă a celui ce a fost Neica Zaharia. Mă intreb acum ; să fi fost atunci la Cluj-Napoca debutul ?

Am continuat să joc, dar eram distribuită numai in drame ori tragedii. Credeam că acesta este destinul meu artistic. Dar iată că apare pe atunci foarte tinărul regizor V. I. Popa care intempestiv mă distribuie in primul spectacol de comedie (rolul Dacia din „Titanic Vals"). Sint consternată. Nu am incredere in mine, in ciuda faptului că regizorul era foarte mulţumit. La premieră mare succes. Apoi am inceput să fiu distribuită in mai multe comedii. Să fi avut oare loc acum debutul ?

Aşa cum spuneam la inceput cred că este foarte greu de stabilit cind debutezi, deoarece, după părerea mea, fiecare spectacol trebuie să fie un debut. Actorul care după un număr de spectacole se blazează, intră in scenă fără emoţii, acel actor, după părerea mea, trebuie să se lase de meserie. Nu există roluri mari ori roluri mici, după cum nu poate, nu trebuie să existe actor care să se fi despărţit de emoţiile fireşti de dinaintea unui spectacol.

Treizeci şi şase de stagiuni s-a ridicat cortina Naţionalului din Cluj-Napoca peste zeci şi zeci de spectacole in care am adus şi eu prinos teatrului românesc, dar in fiecare seară am păşit pe scindura scenei cu emoţia şi fiorul debutului.

Interviuri de DAN BIRLADEANU ■

„Ca un fagure de miere“...

Cînd marele nostru Eminescu lăuda, în poema *Epigonii*, opera literară a scriitorilor care i-au premers, el amintea componenta creației acestora, asemuind-o unui „fagure de miere". :

„Văd poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere"...

Comparație și metaforă în același timp, fagurele de miere i-a apărut genialului poet ca o formulă adecvată pentru a exprima însăși chintesența vorbirii românești : dulceața și mireasma ei fermecătoare. De unde provin acestea și ce le asigură permanența ? Din îmbinarea armonioasă a sonurior ei și din spiritul lor incandescent — spiritul însuși al poporului care se exprimă în această limbă.

Între viața poporului nostru, milenară și tumultuoasă, cu durerile, bucuriile și aspirațiile spre un orizont de lumină a libertății și dreptății, între ceea ce constituie substanța specifică a existenței lui și limba sa se află o legătură structurală și, pe măsură ce vicisitudinile apărute în cale, de-a lungul veacurilor, au fost învinse, vorbirea lui s-a îmbogățit cu noi mijloace de comunicare, s-a rafinat continuu, ca acele pietre peste care apele curg, șlefuindu-le. Ea poate să exprime — și exprimă — astăzi în forme dintre cele mai nuanțate, sentimente de mare delicatețe și idei oricît de subtile. Are pentru aceasta tot ce-i este în trebuință : un vocabular de o rară bogăție și o sintaxă suplă, cu virtuți de claritate și precizie.

În ultimele decenii, aceste calități au dobîndit noi străluciri — cum era și firesc — o dată cu progresele realizate în toate domeniile de activitate. Capacitatea lexicală a sporit considerabil printr-o sumedenie de termeni tehnici, științifici și din sectorul noțiunilor abstracte, iar fraza și-a însușit și alte ingenioase structuri. Poeții, prozatorii, publiciștii aduc o contribuție valoroasă la îmbogățirea modalităților de exprimare ale limbii noastre naționale.

A păstra nealterate, a îmbogăți continuu virtuțile inestimabile ale vorbirii românești — iată o datorie patriotică a fiecăruia dintre noi.

În lumina acestui comandament înalt, dorim să fie privite observațiile ce urmează :

Însemnări despre cum scriem

Înainte de a semnala unele negative fapte de limbă, asupra cărora nu trebuie să închidem ochii, am vrea să ne referim la cîteva dintre acele aspecte care, deși se abat de la o anumită regulă, nu au totuși un caracter nociv.

Iată, de exemplu, cazul verbelor *a preceda* și *a (se) succeda* ; potrivit regulii că verbele de conjugarea I au aceeași formă pentru persoana a III-a, la singular și la plural, ele ar trebui să fie întîlnite numai astfel : el (ea), ei (ele) *precedă* și el (ea), ei (ele) *succedă* (*se succedă*). Ce demonstrează însă realitatea lingvistică ? La tot pasul, uzul a impus formele : el (ea) *precede*, (se) *succede*, ei (ele) *preced*, (se) *succed*. Semnificativ este faptul că înșiși autorii *Gramaticii limbii române* (ediția a II-a revăzută și adăugită, 1966) după ce consemnează regula amintită de noi mai sus, privind cele două verbe folosesc, totuși, atunci cînd au nevoie să le utilizeze, nu numai formele *precedă-precedă*, *succedă* — (se) *succedă*, pentru persoana a III-a, singular și plural, ci și pe cele considerate „necorecte". De exemplu : „Uneori corelativele adverbiale preced imediat conjuncțiile modale" (vol. II, p. 307) și : „...timpurile se succed în ordine inversă" (ib., p. 357).

Chiar și în tratatul *Istoria limbii române*, 1965, pot fi întîlnite formele pe care lucrările normative le socotesc nerecomandabile: „...fiindcă ele preced transformarea structurală a limbii..." (p. 7), „...în perioada care *precede* dezmembrarea..." (p. 197), „...iar adverbele preced termenul..." (p. 283).

Un alt caz din aceeași categorie îl reprezintă sintagmele *din punctul de vedere al*... și *din punct de vedere*... Despre prima dintre ele ni se spune în revista *Limba română* (nr. 2, an VI, 1957): „Cînd formula sintactică *din punct de vedere* este urmată de un substantiv (care este întotdeauna la genitiv), *punct* trebuie să primească articolul hotărît enclitic... Cu alte cuvinte, uzul corect care de o parte *din punct de vedere teoretic*, de alta *din punctul de vedere al teoriei*".

Destul de frecvent ne întîmpină însă și formele : *din punctul de vedere teoretic* — *din punct de vedere al teoriei*. Citez un exemplu, care nu este singurul de acest fel, chiar din revista în care „greșeala" a fost combătută : „Apreciate *din punct de vedere al vorbitorului* sau al ascultătorului"... (L.R., nr. 1, XXII, 1973, p. 77).

Cazurile amintite invederează că limba — în dinamica ei vie — depășește uneori anumite restricții prea rigide și, firește, faptul acesta nu este propriu-zis dăunător evoluției sale. Gravă cu adevărat este, se înțelege, încălcarea flagrantă a unor reguli elementare de care trebuie să țină seama exprimarea, pentru a fi corectă și frumoasă. Indiferent dacă greșelile de tipul celor la care ne vom opri, mai departe, se datoresc ignoranței sau neglijenței — ele nu sînt mai puțin condamnabile.

Sub raport lexical, cele mai multe erori provin din folosirea unor elemente, de obicei neologice, cu alt sens decit cel pe care li-l atribuie autorii textelor respective. Citeva exemple :

● „...mijlocaşul clujean trebuia să facă faţă nu numai unui atac oportunist (în loc de oportun), ci şi unui trio de clasă".

● „De la scriitor la narator e o distanţă care trădează artificiul şi care face povestirea inautentică. Tonul e egal, lasciv, fără nerv". Lasciv poate pentru lent, căci lasciv trebuie să stea în legătură cu ceva care aţîţă la plăceri senzuale".

● „Şi ca un pandantiv (în loc de pandant) al omogenităţii, acţiunile individuale decisive ale..."

Cît priveşte unele aşa-zise „creaţii" lexicale, ele ni se par hazardate, de vreme ce nu au o reală bază lingvistică :

● „Rezultă o proză (...) constant autentică, sinceră, confiativă..."

● „...poetul nutreşte nostalgia candorii, mustrîndu-şi iubita la modul condiţionat-îngăduitor deosebit de cel eminescian – imputativ..."

● „O sinceritate rousseauistă (...) prezidează întregul acestui confesional construit din pitorescul frămîntat al devenirii personale..." Confesional „creat" pentru a desemna o carte, un volum de confesiuni, înseamnă, în realitate, altceva cînd are formă substantivală – anume : „Cabină amenajată în biserica catolică, unde preotul spovedeşte pe credincioşi" (v. Dicţionarul explicativ al limbii române, 1975).

● „Şi vom începe citarea cu..., care lasă friu liber unei patetice şi fanteziste decrepiri..."

Vine apoi la rînd, aci, referirea la preferinţa (unii autori ar zice apetenţa) exagerată pentru neologisme :

● „...criticul se mulează pe textul critic" (sic !).

● „Bănăţeanul X practică un soi de lirism exorcizant".

● „În poeziile primei părţi a volumului, transferată în alt sistem de repere, cauzalităţile se degradează sublim şi iremediabil, consecinţele previzibile în ordinea comună a lucrurilor desigur rămînînd în gratuit şi joc, în imaginar...".

● „Creaţie umană, neipostaziată într-o factice autonomie, ci ancorată în dezvăluirea apartenenţei reale de gen, şi de specie" etc.

Lăsînd cititorului „plăcerea" să sublinieze neologismele folosite cu şi, mai ales, fără rost în ultimele două pasaje, să mai cităm un enunţ :

● „...în aceste pagini (ale corespondenţei lui Turgheniev cu Marina Savina, (n.n.), a puizat confortabil Pavlovski şi din ele a făcut osatura dramei sale". A puizat de la fr. puiser = a scoate, a împrumuta. (Ce auteur puise partout = autorul acesta împrumută de la toţi).

Am zice, spre a-l parafraza pe autorul acestui ultim pasaj, că, dacă nu un exces de respect pentru limba în care ne exprimăm, cel puţin un elementar bun simţ s-ar cuveni să oprească lansarea unor „creaţii" de felul celor semnalate...

Pierdute cu firea pot fi caracterizate şi gravele dezacorduri de ordin gramatical, mult prea frecvente, din păcate :

● „Personajul cel mai pregnant – Ozana – hotărăşte să se întoarcă singură..." (în loc de singur, căci acordul predicatului se face cu subiectul, nu cu apoziţia acestuia, Ozana, greşeală care poate fi observată şi în pasajul :

● „Varianta „total optic", adică sistemele de telecomunicaţii integral optice, vor apărea..." (în loc de va apărea.)

Dar, comportarea articolului posesiv (genitival) al, ai, a, ale, în anumite situaţii contextuale ? Iată :

● „...în numele adevăraţilor iubitori ai sportului cu balonul rotund, a (în loc de al) celor care doresc"...

● „...întreceri care au captat interesul tinerilor,mai ales a (în loc de al) acelora care îndrăgesc atletismul...".

● „Un învăţător din satul spaniol Nervio a descoperit şapte grote ale (în loc de ai) căror pereţi...".

● „Rari erau cei a (în loc de ale) căror trupuri erau...".

Nu mai puţin incorectă este, uneori, apariţia relativului care, atunci cînd, precedat de articolul posesiv (genitival) ni se prezintă, de pildă astfel :

● „...cînd avem la îndemînă argumentul unei întregi evoluţii care s-a înfăptuit şi al cărui (în loc de cărei) principal factor...".

● „...nuvelă al cărui (în loc de cărei) succes...".

● „...o lungă călătorie al cărui (în loc de cărei) punct final...".

Ne oprim aci, fără a ne referi şi la alte aspecte negative ale limbajului folosit în unele texte, cum sînt clişeele, repetiţiile nejustificate, îmbinările cacofonice, ale anumitor cuvinte, prolixitatea, bombasticismul, căci exemplele pe care le-am citat sînt, cred, destule, pentru a se putea desprinde concluzia că, limba fiind un bun comun, avem datoria de a o păstra cu dulceaţa şi mireasma unui fagure de miere...

N. MIHĂESCU ■
doctor în filologie

Dreptul de a da bacşiş

Iată ce întîmplare extraordinară mi-a povestit Georgescu I. Georgescu. Am s-o reproduc cu exactitatea unui proces verbal, convins că tocmai sinceritatea nefericitului ne va ajuta să înţelegem dramatismul problemei. Trebuie să precizăm de la bun început că Georgescu I. Georgescu nu este o ființă ideală, a avut la un moment dat poprire pe salariu şi o înclinaţie spre o altă ființă decît cea legitimă. Dar păcatele modeste ale lui Georgescu I. Georgescu nu justifică în nici un fel ticăloşiile altora. Şi acum să ascultăm cu evlavie, cu şapca-n mînă, mărturisirea dramatică şi autocritică a lui Georgescu I. Georgescu :

— Nu sînt un om perfect, am susţinut asta cu mîna pe inimă, de faţă cu martori de multe ori. Şi la un moment dat, pentru cineva care mi-a reparat contra plăţii legale instalaţiile sanitare, am simţit nevoia să-i dau un bacşiş. Oarecari mustrări de conştiinţă am avut totuşi şi asta m-a bucurat. „De ce să-i dau bacşiş, dacă are şi el salariu şi nu dintre cele mai rele"? Totuşi, ştii cum e făcut omul, simte nevoia să dea bacşiş, dacă nu dă, se simte un nemernic. Să dai un bacşiş ? Pentru nespecialişti, pentru cei rupţi de viaţă, pare foarte simplu. Scoţi sutişoarele şi le laşi să se ducă, precum păsările călătoare. Uite că n-a fost aşa ! Cînd m-am dus şi i-am spus secretarului, că-şi înjghebase şi un secretar, deşi n-avea dreptul, că am venit, cu inima curată, cu modestie, să dau un bacşiş, am fost foarte prost privit. Mă îmbrăcă din creştet pînă-n tălpi, cu o privire încărcată de dispreţ.

— Azi e vineri, azi sîntem ocupaţi, azi nu primim bacşişuri. Că dacă ne-am lua după toţi care vor să ne dea bacşişuri, am ajunge la pepeni. Revii dumneata luni !

Am revenit cu modestie luni. Secretarul s-a arătat de data asta mai înţelegător cu mine. M-a întrebat de unde sînt, ce fac, unde lucrez, dacă am vechime în cîmpul muncii, dacă sînt căsătorit. Cînd i-am mărturisit că vreau să dau un bacşiş, s-a arătat foarte sceptic. E o problemă foarte gingaşă, toată lumea vine cu bacşişuri, cu plocoane. Nu mai reuşesc să fac faţă situaţiei. Totuşi îi păream simpatic şi va încerca să mă ajute, va încerca să-l îmblînzească pe şef, îl va îmbuna, îl va îndulci, doar va lua sutişoarele şi curcanul îndopat şi educat în acest scop.

— Încearcă dumneata marţi. Aşa de multe bacşişuri primeşte, încît i s-a făcut lehamite de ele. Poate-l prindem într-o zi bună. Căci are şi zile bune, cînd iubeşte oamenii, îi stimează, nu se uită de sus şi primeşte chiar plocoanele modeste.

Am venit marţi. Recunosc că am dat bacşiş, pentru a obţine dreptul sacru de a da bacşiş. În sufletul meu bîntuia totuşi îndoiala. Secretarul părea şi el cam obosit, galben la faţă şi neîncrezător.

— Ce credeţi ? Astăzi o să aibă bunătatea să-mi ia sutişoarele, o să aibă amabilitatea de a se înfrupta din modesta mea gîscă ? O să aibă delicateţea umană de a pufăi din kenturile mele ?

Cu bunătate, secretarul ad-hoc încerca să-mi tempereze entuziasmul.

— Şi ca să dai bacşiş trebuie să ai o pilă. Că degeaba vrei tu să dai, dacă nu ţi se primeşte. Am să vorbesc eu cu-n prieten de-al meu, poate, poate-l convinge să-ţi ia sutişoarele, gîsca şi calupul. Vino joi, poate reuşim să facem ceva.

Am venit joi dimineaţa, am tremurat de emoţie. Secretarul a venit spre mine, m-a îmbrăţişat plin de căldură şi mi-a dat vestea cea mare :

— Da, e de acord, primeşte sutişoarele, gîsca şi calupul.

Şi Georgescu I. Georgescu şi-a terminat astfel ciudata lui mărturisire :

— Ce fericit am fost, cît de enorm am plîns, cînd după o viaţă de om, după atîta muncă, mi s-a dat, în sfîrşit, dreptul de a da bacşiş. Am dat sutişoarele, gîsca şi calupul şi am plîns de fericire !

TEODOR MAZILU ■

Sic transit...

Exista, cu două decenii în urmă, o practică nu prea fericită în gazetărie, cu execuţie obligatorie, mai ales pentru cei ce încheiau plutonul redacţional. Practica era aceea de-a ni se rezerva din planul de număr o temă de strictă actualitate, menţionîndu-se însă şi genul în care se cerea scrisă. La o astfel de temă, cu indicativul „poezie", a trebuit să răspund într-o bună zi, mobilizîndu-mi întreaga fantezie întru demonstrarea necesităţii contractărilor de porci!

Chinuri de Tantal. În primul rînd fiindcă mă îndoiam că datorită poeziei mele vor

creşte contractările de porci (fie chiar şi printre prieteni). Şi în al doilea rînd pentru că acel act, pe care îl înţelegeam şi-l justificam foarte bine din punct de vedere economic, mă inhiba de îndată şi încercam să-i pun şaua vreunei rime. În plus, mai trebuia să am şi haz!

Avem noi, românii, o vorbă: „cînd vrea omul, poate". Dacă mai şi trebuie, atunci poate sigur!

M-am aşezat, deci, în faţa hîrtiei şi, cum două lucruri îmi erau foarte clare (faptul că încheierea contractărilor se făcea iarna şi neapărat în mediul rural), am început să scriu, pînă spre adîncul nopţii, zeci de versuri despre... frumoasa iarnă dintr-un sat frumos şi harnic. Plouau metaforele cum plouă în India, la poalele Himalaiei, fără oprelişti. Scrisesem peste treizeci de strofe, inventasem pastelul epic, dar bucuria descoperirii se topea văzînd cu ochii apropierea dimineţii şi a termenului de predare. În cele din urmă, cam la al treilea cîntat al cocoşilor din vecini, a venit, în sfîrşit, (probabil de frică) şi ideea! Adică, subiectul...

Pînă la ora actuală (şi am cîţiva saci cu ore în spate) nu mi s-a întîmplat să nu-mi îndeplinesc conştiincios sarcinile redacţionale. Mărturisesc însă că nici una dintre ele nu mi-a dat bătaie de cap ca aceea.Dar, cum spun, am rezolvat-o. Poezia, intitulată „Gelozie", a apărut la 30 ianuarie 1958. Iat-o în rezumat:

Ţurţuri sub streşini ca nişte săbii fără teacă, noapte, lună, linişte profundă, o întreagă butaforie de sezon (dar numai în trei strofe). Ion se întoarce acasă pe uliţa satului. Ajuns în faţa domiciliului personal îşi îndreaptă privirea spre fereastra luminată. Şi ce vede? Îşi vede mîndra citind o scrisoare de dragoste (crede el!). Ce face orice Ion în asemenea situaţie?

Pătruns de-un gînd ce nu se scrie
Decît în cărţi de aventuri
Şi mistuit de gelozie
În prada legitimei uri

Ion a năvălit în casă
Cu-accente fioroase-n grai
Şi-a smuls cuţitul de pe masă
Scrîşnind dramatic : „O să-l tai !"

Dar cum mîndra lui tocmai citea cu nevinovăţie contractul pentru porcul lor aflat în plină maturitate,

I-a spus cu glasu-nduioşat :
„Gîndeşte-te, de ce să-l tai ?
Mai bine să-l predăm la stat !".

Şi ca şi cum n-ar fi avut destul „haz" şi aşa, i-am trîntit şi un happy-end de toată frumuseţea:

Şi-a sărutat Ion nevasta
Şi-a zis deodată-nveselit :
„Trăiască, Leano, clipa asta
Cînd amîndoi ne-am... lămurit !".

Asta fusese poezia. Spre surprinderea mea, succesul a fost imens, deoarece oricine o citea izbucnea, homeric, în rîs (să mă ierte bunul Homer pentru că îl amestec într-o asemenea poveste). Adevărul e, că şi astăzi, după atîţia ani, mă îndoiesc că aş putea pleda mai bine o cauză atît de dificilă...

Tot în acea vreme, răsărise din senin, mai precis de pe băncile universităţii din Iaşi, un tinerel foarte bătăios, cu pana sprinţenă, care împînzea revistele cu articole şi note scăldate în suc de mătrăgună şi vitriol. Pentru asemenea fiinţe care n-au nimic sfînt, poezia mea era cerească. Şi aşa a fost. Mai întîi, o notă în „Luceafărul" intitulată „Moft". Desfiinţare, fără nici un fel de menajamente. De teamă, probabil, că scap (ca pe vremea cruciadelor cînd răstignitul, după scoaterea din piroane, era spînzurat), proaspătul meu adversar, mai publică, la o săptămînă, într-un subsol generos, articolul „Umorul şi poezia" despre aceeaşi nefericită „Gelozie" şi profund consternata autoare. Articolul a apărut în „Gazeta Literară" făcînd praf, prin repetiţie, politicoasa lege a dispersiei. Asta m-a cam supărat puţin...

Şi totuşi, mai ales acest ultim articol mi-a folosit teribil de mult. Din clipa aceea n-a mai avut nimeni curajul să-mi spună CE să scriu. Lăsată fiind, ca să zic aşa, de capul meu, pentru tot ce-am realizat de-atunci încoace, bun sau rău, răspund în exclusivitate, aşa cum dealtfel, se şi cuvine.

Drept pentru care trebuie să-i mulţumesc, deşi tardiv, acelui tinerel bătăios, care se numea încă de pe-atunci Marin Sorescu!

RODICA TOTT ■

P.S. Urmînd să verific exactitatea celor de mai sus, am descoperit o eroare. Nu este vorba de poezia **„Gelozie"** apărută în 1958, ci de **„Bălţata noastră"** (bălţata românească : rasă de vaci, medaliată la acea dată, pentru producţia de lapte), apărută la 15 iunie 1962. Încolo lucrurile s-au petrecut întocmai...

UN ZÎMBET DE ANUL NOU

Fabula economiilor

S-a observat, făcîndu-se
Analiza pe „ramuri"
Cărora li se mai spune
În limbaj popular : crăci
Că nepunîndu-și fanteziei hamuri,
Multe trimestre bune
De la Mistreți la Lilieci,
Indiferent de postul de-ncadrare
De-i vietate cu păr
De-i vietate aleasă, cu aripă
Cu toate s-au dedat
La o prea cruntă risipă...
Acesta-i purul adevăr
Și, din prudență, nu mai vom
Aminti de rapoartele false
Cu depășiri de norme
Și economii
Trecute-n fel și fel de forme
Ca-ntr-un teatru compus doar din farse,
Nu le vom mai aminti, nu le vom
C-ar trebui să fie toată pădurea-n pom.
Așa se face că-n poiană, deci,
Se adunară intr-o zi sub „ramuri"
— Cărora in popor le spune crăci —
Vreo, animale, douăzeci
De la Mistreți la Lilieci...
Și se rostiră critici foarte multe
(Adesea dure că păreau insulte
Urechilor deprinse să n-asculte
Decît la ronțăitul personalelor măsele)
Trăi pădurea bune ceasuri rele.
S-au spus in incheiere-angajamente
Scrise solemn pe-o coajă de mesteacăn
Urmind ca Secretara să le treacă-n
Procesele verbale, din zilele curente...
Or mai fi fost și mici omisiuni
Căci Cioara n-a urmat stenografia
Și cind ședința e in zi de luni
Mai are cîte-un lapsus și hirtia.
Intactă s-a păstrat insă esența
Ferm rezumată, să se țină minte,
Eradicind rapid indiferența
Ce-ar compromite fapte și cuvinte :
„Grav s-a decis,
In spiritul aleselor idei,
Ca Licuricii, prea risipitori,
Să se-nțeleagă repede-ntre ei
Să micșoreze de la subsuori
Bengala jertfă de scintei...
Atita foc e interzis
Pină și-n Iad și-n Paradis...
De nu !, se vor aduce corective
Să înțeleagă Licuricii că sint
De mult, pe pămînt
Insecte supranormative.
Delictu-i grav
(Se-apropie de crime)
A irosi in van
Din mic abuz megaloman
Neîncetat lumina
Ce e pe drept regina
Materiilor prime..."

Și, cind te gindești că
In loc de morală
Pe-aceeași coajă,
Cu-aceeași cerneală
S-a mai luat o decizie
Model de fermitate și concizie !
O reproducem, deci, fără greșeală
Să fie și-altora invățătură :
„S-a hotărit de toți, fără cirteală,
Fără porniri, spre haz și-njurătură,
Neintrecutul Castor chiar de mîine
Brazii mai bine să-i măsoare,
Dintr-o tulpină să cioplească
In cazul cel mai rău, o scobitoare.
Deși, s-ar socoti faptă firească
Și s-ar putea, chiar două să croiască !"

NICOLAE DRAGOȘ

Cheia

Rhstilav Hajnos (R.S. Cehoslovacia)

— Bună ziua. Sper că am venit bine. Îl caut pe responsabilul cu spațiul locativ.

Omul de la birou privi zimbind spre blondina ce intrase în încăpere.

— Da, eu sint, doamnă... Sau domnișoară ?

Fata roși ușor coborînd privirea.

— Domnișoară. Amalka Teofilkova.

— Îmi pare bine. Te rog să iei loc și să-mi spui ce te aduce la mine.

— Am o problemă gravă, tovarășe responsabil.

Bărbatul de la birou urmărea cu atenție vorbele și comportarea tinerei fete care luase loc pe scaun.

— Problemă ? zise el încurajator. La vîrsta dumitale ?

— Nu bănuiți despre ce este vorba ?

— Cum să nu bănuiesc ? deveni el familiar. Vrei o locuință. De cum ai intrat am știut ce îți trebuie. Dar pentru asta, copila mea, nu e cazul să-ți faci probleme. Cite camere vrei să aibă apartamentul ?

Tînăra aproape că își pierdu graiul de emoție.

— Vai, ați putea să-mi dați, pentru început, un apartament cu trei camere ?

— Modestia e podoaba reginelor, zise el. Bine, trei. Și ce etaj ți-ar conveni ? Mai jos, mai sus ?

— Nu mă considerați pretențioasă dacă vă cer etajul doi ? În caz că se strică liftul...

— Gîndești forte logic, o felicită bărbatul. Deci un apartament cu trei camere, etajul doi. Confort sporit ?

— Care e deosebirea ?

— La confort sporit sînt două balcoane, camerele sînt tapetate, există telefon, mașină de spălat rufe, televizor în culori. La țară....

— Vreau sporit ! strigă fata.

— Perfect, exclamă bărbatul deschizînd sertarul biroului. Iată cheia.

Fata sări în picioare. Apoi, de emoție, se lăsă moale în scaun.

— Fantastic, șopti ea. Mi-ați și dat cheia. Se vede că glumiți. Pentru un asemenea apartament trebuie să aștepți cîțiva ani...

— Drept cine ne iei, fată dragă? Să aștepți cîțiva ani ? păru omul mirat. Noi sîntem oameni serioși. Ai cerut apartament ? Poftim. Ai aici cheia, semnează de primire și gata !

Fata se liniști. Semnă, mulțumi de cîteva ori și ieși ținînd strîns cheia în mînă. .

Bărbatul de la birou ridică plictisit receptorul telefonului :

— Alo, soră, trimite-mi pacientul următor. Și mai adu-mi un rînd de chei...

Din punct de vedere juridic

de A. Tedesci (Italia)

Casa unui cunoscut avocat din Roma. Prin sala de așteptare zboară ca vîntul, direct spre biroul avocatului, o tînără extrem de furioasă :

— Cu ce vă pot fi de folos, doamnă ? a întrebat-o politicos omul legii, ridicîndu-se de la birou.

— Din păcate, sînt doar domnișoară, rectifică fata. Mă numesc Sandra. Spuneți-mi, un tînăr care promite unei fete că o ia în căsătorie, poate să-și retragă cuvîntul ?

— Acea tînără ești dumneata ?

Sandra dădu afirmativ din cap.

— Hm, cam greu de crezut, obervă avocatul. Crezi că tînărul nu te mai iubește ?

— Ne iubim foarte mult, zise fata. Singura piedică e tatăl său.

Avocatul zîmbi :

— Iartă-mă, dar ce tînăr mai e și ăsta ? Dacă aș fi în locul lui nu m-ar putea opri nimeni să mă însor cu dumneata.

— Sînt o fată săracă.

— Aha, și el face parte dintr-o familie bogată, veșnica poveste. Ei bine, cu atît mai mult e obligat să-și țină cuvîntul. Tînărul e major ?

Fata confirmă.

— În cazul acesta nu mai are nevoie de încuviințarea părinților.

— Dar ar putea să-l dezmoștenească, sări fata.

— Absurd ! strigă puțin enervat avocatul. Fiul are dreptul la o anumită parte din avere.

— Da, dar iubitul meu se teme atît de mult de taică-său încît e gata să jertfească totul...

Sincer impresionat de lacrimile apărute pe obrazul Sandrei, avocatul o cuprinse, binevoitor, de după umeri.

— Lasă că-i venim noi de hac. Ai vreo dovadă că fiul său te-a cerut în căsătorie ? Scrisori ? Martori ? Splendid ! Îl avem la mînă. Vom dovedi că, încrezătoare în cuvîntul lui, ai renunțat la serviciu etc. etc.

Fata îl privi nedumerită :

— Dar eu...

Avocatul n-o lăsă să continuie :

— Puteai să-ți pierzi slujba ? Puteai. Și, în afară de asta, întrucît promisiunea n-a fost respectată, starea sănătății ți-a fost vizibil alterată...

— Dar eu sînt perfect sănătoasă, protestă fata.

— Prostii ! Ți se pare. Nu numai eu, dar orice avocat ar putea dovedi că ai suferit un șoc. Mirele dumitale, sau mai bine zis, tatăl său, va plăti scump ! O să-i cerem acestui tătic drept despăgubire pentru trauma pe care ai suferit-o două milioane de lire.

— E mult prea mult, șopti fata. Pentru început, nouă ne-ar ajunge o jumătate de milion.

— Nici să nu-ți treacă prin gînd.

— Nu, nu. Ne ajunge. Cu banii aceștia putem face rost de-o casă confortabilă și de-o mobilă destul de luxoasă. Principalul e să ne dați banii cît mai repede.

— Eu? De ce eu ?!

Sandra răspunse rîzînd :

— Am uitat să vă spun că e vorba de fiul dumneavoastră. Dar ce s-a întîmplat ? Nu vă simțiți bine ?

Traducere de T. Cutlic ■

Un principiu viabil

J. HELI (R.D. Germană)

Șeful i-a spus noii sale secretare :

— Și acum aș vrea să vă fac cunoscute cîteva principii, care la noi s-au înrădăcinat și s-au dovedit corespunzătoare ușurîndu-ne munca. Dacă apar oameni cu reclamații sau critici la adresa întreprinderii le spuneți că „nu sînt aici, sînt la ședință, la minister. Nu se știe cînd mă întorc". Problema se rezolvă, în felul acesta, singură.

Noua secretară și-a notat : „reclamație, critică, minister, nu se știe cînd vine".

— A doua situație, a continuat șeful, e aceea în care vine cineva cu o problemă ce trebuie rezolvată urgent. În acest caz, notați-vă : „sînt în concediu medical pe o perioadă de șase săptămîni și tocmai am plecat de o zi". Problema o va rezolva timpul. A treia situație, foarte importantă, e aceea în care cineva de sus vine să ne laude, să ne mulțumească, să ne scoată în evidență meritele. Așa ceva nu se amînă. Introduceți persoana respectivă, imediat, în biroul meu. E clar ?

— Da, a spus noua secretară și și-a notat : „laude, mulțumiri, imediat la șef".

Trei săptămîni, conform acestor principii, s-a lucrat bine. Șeful a fost de cîteva ori la minister sau a fost plecat în concediu medical. A treia situație nu s-a ivit.

În a patra săptămînă a apărut un bărbat care a cerut foarte insistent să fie primit de șef.

— În ce problemă ? l-a întrebat secretara.

— Ca întreprindere cu care cooperăm, avem de făcut cîteva observații critice în privința livrărilor, urmînd, bineînțeles, să se ia măsuri urgente. Desigur că avem și aprecieri pozitive la adresa activității întreprinderii dv. Trebuie să vă aducem chiar mulțumiri și laude în anumite probleme...

— Regret foarte mult, a rostit secretara îngîndurată, dar în ceea ce privește critica nu văd cui o puteți adresa, deoarece șeful meu e plecat la minister, la o ședință foarte importantă. Dealtfel, nu poate lua nici o măsură urgentă, fiind plecat într-un concediu medical de șase săptămîni, început ieri. Într-o problemă aveți, totuși, noroc. Mulțumirile și laudele i le puteți transmite, personal, chiar acum. Dați-mi voie să vă conduc...

Porumbul travestit

L-au prins pe Ilie furînd porumb din tarlaua cooperativei și l-au adus pe sus la președinte.

— L-am prins, tovarășe președinte. Și ieri a furat, dar azi l-am prins cu corpul delict în mînă. Deșartă-i, Ilie, pe birou să vadă și dînsul ce știuleți ai luat tu din bunul nostru al colectivului.

Ilie răsturnă desaga și umplu biroul cu porumb.

— Tovarășe președinte, asta-i ură personală. Eu am fost la tîrg, am cumpărat castraveții ăștia, iar ei au tăbărît pe mine și m-au adus aici ca să mă facă de rîsul satului...

— Cu cît i-ai luat ?

— Ce ?

— Castraveții... sau mă minți și nu i-ai luat de la tîrg ?

— Cu trei lei kilu, dar face, că-s mici și numai buni de murat...

— Care mici mă, și care castraveți ?

— Tovarășe președinte, eu nu mai rabd. Fă-i să tacă.

— Tăceți, mă, și lăsați omul în pace. Du-te Ilie și cînd s-or face să-mi aduci și mie unul de poftă.

— Am înțeles, o să-ți aduc trei să le dai și lor. La revedere...

— Păi unde pleci așa ? Ia-i și pe ăștia de pe biroul meu...

— Pe care ăștia ?

— Ia-ți, măi, porumbul, că te-a iertat tovarășul președinte... Să-ți stea în gît.

— Tovarășe președinte, eu îi reclam.

— Fii serios, Ilie, ia-ți castraveții și iartă-i...

— Bine. Am plecat dar rămîn la părerea mea că e ură personală... Și n-o să-mi treacă așa ușor. Mîine mă duc iar la tîrg, vedeți poate-mi săriți iar în cap...

— Du-te Ilie sănătos, cumpără castraveți cîți vrei, că e tîrgul bogat, nu ?

— E drept că mai sînt destui, acolo...

Și Ilie își luă porumbul, umplu desaga și plecă acasă.

— Neam nu ți-e, prieten nici atît, eu nu te pricep.

— Îl prindem cu flagrantul delict în traistă și mata în loc să chemi șeful de post...

Președintele i-a luat pe amîndoi de cîte o ureche și i-a dat cu nasul de un grafic.

— Ați semnat și voi graficul ăsta, că sînteți membri în consiliu. Ziceți, l-ați semnat ?

— L-am...

— Păi atunci, dacă noi am raportat că am terminat de recoltat porumbul de pe toată suprafața primii pe județ, de unde să fure Ilie știuleți ? Măi, vouă vi s-a urcat la cap locul ăsta unu...

— Dar ce semănau...

— Ce semănau ?

— Castraveții ăia, jurai că-i porumb...

VIOREL BURLACU

MOTORUL LUI CIURCU

Contribuţia românilor la dezvoltarea tehnicii mondiale este consemnată, de-a lungul anilor, în numeroase publicaţii străine. Între altele, găsim o menţiune în revista franceză «La Nature», din decembrie 1886, care se referă la experimentarea pe Sena, la Paris, a unui motor inventat de doi cercetători: francezul Just Buisson şi românul Alexandru Ciurcu. Aceştia urmăreau să realizeze un mijloc de propulsare a navelor aeriene şi construiseră un motor pe principiul forţei de reacţie a presiunii gazului închis într-un recipient; era deci primul motor cu reacţie aplicat la un mijloc de transport. «Aveam o credinţă neclintită — va spune Ciurcu mai tîrziu — în putinţa de a rezolva în mod practic problema navigaţiei aeriene, şi am reuşit».

POFTIŢI LA SPECTACOL

În anul 1898 americanii au construit peste rîul Niagara, în apropiere de locul unde se formează grandioasa cascadă ce-i poartă numele, un pod metalic lung de patru sute de metri. Calculele inginerilor arătau că acest pod — la vremea aceea, cea mai spectaculoasă construcţie de acest gen, din întreaga lume — va rezista oricăror calamităţi. Previziunile s-au dovedit însă a fi neîntemeiate. În ianuarie 1938, gerul năprasnic abătut asupra regiunii a îngheţat total apele rîului, podul avînd de suportat presiuni uriaşe, neprevăzute de proiectanţi. S-au luat imediat măsuri de preîntîmpinare a unei catastrofe, dar totul a fost inutil. Şi atunci s-a anunţat iminenta prăbuşire a podului. La 27 ianuarie 1938, colosul de oţel (2 600 de tone) a fost frînt de gheţuri ca o jucărie, în faţa celor peste zece mii de amatori de senzaţional, aflaţi pe maluri, instalaţi în tabere, în aşteptarea marelui şi ineditului spectacol.

EXTRATEREŞTRII

Cele mai recente «vizite» pe pămînt ale unor «extratereştri»:

La 3 ianuarie 1977 a căzut pe o casă din oraşul Bourbon-Lancy, din Franţa, un glob de gheaţă de forma şi mărimea unei mingi de fotbal. Se crede că aceasta este un record mondial absolut, întrucît pînă acum nu s-a mai cunoscut un astfel de uriaş de gheaţă picat din nori.

*

Venit mai de departe — din cosmos — un meteorit în greutate de peste două tone, a aterizat, la 21 iunie 1977, pe un teren deşert din California. N-a fost însă un record, oamenii de ştiinţă avînd înregistrat un alt meteorit, de treisprezece tone, căzut cu mult mai înainte în regiunea Oregon, şi descoperit în 1975.

*

La 29 iulie 1977 o vizită mai spectaculoasă: un meteorit, care s-a rupt în două bucăţi la intrarea în atmosfera terestră, a căzut pe insula Madagascar; o bucată în apropierea oraşului Antananarivo şi cealaltă la cinci sute de kilometri mai spre nord.

Un bilanţ: numărul meteoriţilor căzuţi pe pămînt şi descoperiţi de cercetători, pînă în prezent, este de aproape două mii, cel mai «bătrîn» dintre ei părînd a fi avînd vîrsta de patru miliarde şi jumătate de ani. A sosit pe Terra în anul 1969 şi a poposit în nordul Mexicului. Are două tone greutate.

REŢEAUA DE CABLURI

În întreaga lume se află în prezent circa 700 000 de km de cabluri telefonice şi telegrafice, care străbat apele mărilor şi ale oceanelor, unind continentele şi ţările între ele. Aceste fire calde, cum au fost denumite, continuă să fie folosite cu precădere, deşi telecomunicaţiile prin sateliţi le fac acum o concurenţă acerbă. Numai Oceanul Atlantic este traversat de zece cabluri, a căror lungime ajunge la aproape 70 000 de km. În luna octombrie 1977 a fost dat în exploatare cel mai recent cablu «pozat» în apele care despart Europa de America. Este vorba de cablul dintre Venezuela şi Insulele Canare (Spania); care poate fi socotit cel mai lung din lume. Alt cablu, lung de 6 700 de km, fusese instalat cu doi ani mai înainte — în aprilie 1975 — între Canada şi Marea Britanie.

Primul cablu subacvatic din ţara noastră a fost montat în anul 1894, în albia Dunării, între Brăila şi Măcin, şi a fost folosit pentru menţinerea legăturii permanente, prin telefon, între şantierele de construire a podului de la Cernavodă; amplasat pe ambele maluri ale Dunării. Al doilea cablu a fost montat în anul 1905, în apele Mării Negre, între Constanţa şi Constantinopol, pentru întregirea legăturilor telegrafice europene Berlin-Viena-Bucureşti-Constanţa-Constantinopol.

OCHELARII — CINCI MILENII

S-a crezut că ochelarii n-au o vechime mai mare de un mileniu şi jumătate; dar cercetările arheologice au adus dovezi mai concludente în această privinţă. Oamenii de ştiinţă japonezi au descoperit pe insula Hokkaido, în săpăturile făcute pentru scoaterea la suprafaţă a unor construcţii vechi, un bibelou, vechi de cinci mii de ani, care reprezintă chipul unui locuitor de atunci, avînd ochii ocrotiţi de nişte ochelari uriaşi, cu lentile de sticlă. Aşadar ochelarii de soare, cu lentile mari, fabricaţi în zilele noastre, nu sînt o invenţie modernă, ci foarte, foarte veche.

Recorduri ale corpului omenesc

Organismul omenesc funcționează în mod optim la o temperatură de 36,9° C, și la pulsul de 70—85 bătăi pe minut. Mușchii rezistă la o viteză de circa 8 km pe oră, la mers. Cei 22 km pe oră, în medie, obținuți de alergătorul DAVE BEDFORD în anul 1973, cînd a stabilit recordul mondial pe distanța de 10 000 metri, fac parte dintr-o realizare extremă a corpului omenesc.

Corpul omenesc este format din 206 oase. Cel mai lung dintre ele este cel al coapsei (în jur a 50 cm), iar cel mai mic osișor este cel din componența urechii de mijloc, avînd în mod obișnuit mărimea de 2,6—3,4 milimetri. Oasele sînt „acoperite" de 639 de mușchi, care totalizează circa 40% din greutatea corpului omenesc.

Potrivit datelor statistice, statura mijlocie a unui om de rasă albă este de circa 175 cm, greutatea 79 kg și poate ajunge la o vîrstă medie de 73 de ani, în cazul morții naturale.

Despre „capacitatea" stomacului omenesc s-a putut citi în numărul din decembrie 1960 al revistei Societății medicale din S.U.A. Se arată aici că unui pacient, cu ocazia operației efectuate, i s-au scos din stomac 258 de obiecte, în greutate totală de 1,36 kg. Colecția era într-adevăr interesantă: 26 de chei, mărgăritare din trei coliere, 18 amulete, broșe, lănțișoare de aur, 3 pensete. 4 cleștișoare pentru unghii, 39 pile pentru unghii, 3 lănțișoare de ceas și 88 de monezi.

BILLY și BENNY MC. CREARY sînt cei mai grași gemeni din lume. Împreună cîntăresc 509 kg. La început își cîștigau existența furînd, dar cum la închisori nu prea au avut o viață „comodă", paturile nu prea rezistau, s-au reprofilat, acum fiind atracția unui circ din S.U.A., cîștigul abia ajungîndu-le pentru mîncare!

ROBERT P. WADBOW din ALTON statul ILLINOIS — S.U.A. nu făcea parte dintre oamenii „mijlocii". El se uita la ceilalți oameni „de sus", avînd o înălțime de 272 cm. ROBERT EARLE HUGHES se „distingea" prin greutatea sa. Deși în timpul vieții sale, între anii 1926—1958, situația economică în

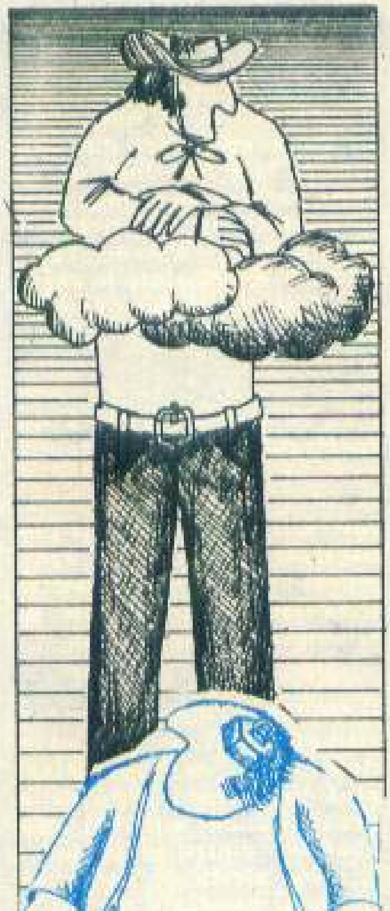

America nu era cea mai strălucită, el a reușit să ajungă la o greutate de 485 kg. Adevărat că de această „reușită" el nu s-a bucurat prea mult, murind la vîrsta de 32 de ani. Inima sa n-a suportat o asemenea enormă povară.

Medicii pot spune mai mult chiar decît statisticienii. În noaptea de 21 ianuarie 1956 într-o casă părăsită din MARSHALL — TOWNIOWA — S.U.A. a fost găsită fetița de trei ani VICKIE MARY DAVIS. În clădire temperatura era de minus 31°C, temperatura corpului fetiței 16°C. Activitatea inimii abia se mai înregistra. După la spital, după 12 ore, temperatura corpului său a revenit la normal.

Într-un spital din Anglia o bolnavă a avut o temperatură de 44,4°C și totuși a supraviețuit.

Cînd PAULINE MUSTERS, originară fiind din OHSENDRECHT (Olanda), a decedat la vîrsta de 19 ani, ea „ajunsese" la o înălțime de 59 cm., avînd o greutate de numai 4 kg. Traiul zilnic și-l asigura în S.U.A. ca o atracție a bîlciurilor.

KAROLINA KARSSON, născută în anul 1862 în MONSTERAS — Suedia, a stat în comă 32 de ani și 99 de zile după o operație. Revenindu-și a mai trăit 42 de ani, ajungînd la vîrsta de 88 ani.

În vinele noastre circulă 6—7 litri de sînge; JOSEPH EIMALEH din Marsilia a donat sînge de 624 ori. În 43 de ani de viață corpul său a produs mai bine de 500 litri din acest lichid prețios.

Canadianul PIERRE JOUBERT nu era nici prea înalt, nici prea scund, nici prea greu și nici prea ușor, dar a reușit să ajungă la o vîrstă neobișnuit de înaintată. S-a născut la 15 iulie 1701 și a trăit 113 ani și 124 zile, pînă în 18 noiembrie 1814. Trebuie subliniat că aceasta s-a întîmplat cînd știința medicală, cu mijloacele sale de întinerire, era încă în fașă.

De cînd lumea, oamenii se căznesc să realizeze unii mai mult decît ceilalți, așa s-au născut și acele recorduri nebunești. Deținătorul recordului mondial de a merge cu spatele înainte îl deține un oarecare PLENNIE L. WINGO. Acest american a parcurs în acest fel 12 874 km.

Lui MICHAEL WALKER din STAPLEFORD Anglia, în vîrstă de 22 ani, adus inconștient la spital, i s-a constatat existența în sînge a unui procent de 6,4 alcool. Contrar prevederilor medicilor, tînărul a scăpat cu viață.

Picături din „biografia“ ...apei

De la suprafaţa oceanului mondial se evaporă anual cite 448 000 km.c. de apă, sau, altfel spus, un strat acvatic gros de 1,2 m, iar de la suprafaţa uscatului, 71 000 km.c. de apă ; aşadar, întregul Pămînt elimină anual prin evaporare 519 000 km.c. de apă, însă exact aceeaşi cantitate recade pe Pămînt sub formă de precipitaţii ; atita doar că precipitaţiile nu sint distribuite de natură... după un plan pe deplin util.

Pe globul pămîntesc, ciclul de circulaţie a apei în natură diferă. În unele locuri el durează cîteva luni, în altele zeci de milioane de ani. Un circuit complet al apei în hidrosferă durează circa 2 800 de ani. Cea mai lungă perioadă de „înnoire“ totală o au apele freatice. Cei 60 de milioane de kilometri cubi ai volumului lor constant se schimbă în 5 000 de ani. Oceanul Mondial, cu un volum de 1 370 de milioane km.c., se reinnoieşte cam o dată la 3 000 de ani. Apele lacurilor au nevoie de 10 ani, iar cele ale fluviilor şi altor ape curgătoare de numai 0,032 de ani spre a efectua un circuit complet. Oamenii de ştiinţă sovietici au calculat că locuitorii Moscovei beau o apă „în vîrstă“ de cinci ani : aceasta este perioada de circulaţie a apei din bazinul rîului Moscova. Dar apele termale din Armenia au o vîrstă de 360 de ani ; apele din Caucazul de nord au circa 170 zile, cele din Kirghizia — 100 de zile, în timp ce apele termale din Maţesta (Caucaz) au... 30 milioane de ani !

Apa reprezintă o cantitate constantă, care nu poate fi nici mărită ca lemnul, nici micşorată, ca în cazul petrolului sau cărbunelui.

Un studiu privind resursele hidrologice ale Terrei indică faptul că mările şi oceanele lumii (apa sărată) deţin 97% din total. Cele trei procente reprezentînd apa dulce sint şi ele departe de posibilitatea de a fi utilizate în întregime. Din cantitatea totală de apă dulce a planetei, doar 1% se găseşte în lacuri şi ape curgătoare, deci uşor utilizabile. Restul de 99% se găseşte în formă de gheaţă, şi, bineînţeles, nu numai la mare distanţă de zonele în care nevoia de apă se resimte acut, dar şi foarte greu valorificabilă.

Un litru de apă conţine un număr de molecule egal cu numărul de kilograme cîntărit de întregul glob pămîntesc, iar un nor mijlociu cîntăreşte aproape 300 000 tone.

În termele lui Caracalla din Roma puteau încăpea peste 20 000 de persoane. Apa consumată pe vremea aceea pe cap de locuitor atingea cantităţi cu care s-ar putea mîndri multe oraşe moderne. Apeductele romane erau lucrări tehnice de o grandoare care uimeşte chiar pe inginerii zilelor noastre.

După ultimele măsurători, mările şi oceanele ocupă 70,7% din suprafaţa pămîntului, uscatului rămînîndu-i 29,3%. Numai Oceanul Pacific, cu cei 197 700 000 km.p. este mai întins decît toate continentele luate la un loc.

Recordul debitului de apă pe glob îl deţine fluviul Amazon (America de Sud). Pe Amazon se scurg 120 000 m.c. apă pe secundă, de 20 de ori mai mult decît pe Dunăre. Tot Amazonul este fluviul cu cel mai mare bazin fluvial din lume, avînd o suprafaţă de circa 7 050 000 km.p. Amazonul transportă anual spre ocean 3 210 km.c. de apă. Pe locul următor se situează fluviul Congo, iar pe locul al treilea Gangele. Un amator de calcule extravagante a socotit că dacă toate oceanele de pe Pămînt ar seca şi s-ar folosi numai fluviul Amazon pentru umplerea lor, ar fi necesari 345 000 de ani !

Într-o viaţă de 70 de ani bem circa 30 000 litri de lichide, adică ne înlocuim de aproape 1 000 de ori toată apa din corp. Evident, această „circulaţie“ a lichidelor depinde de mulţi factori. Raportată la greutatea corporală, cantitatea de lichide necesară scade constant odată cu vîrsta. Astfel, dacă la 6 ani este de 100 ml. pentru un kilogram, la 18 ani nu mai este decît de 50 ml.

Puterea apei sub formă de valuri este extraordinară. Prin forţa sa, valul se înalţă uneori 30—60 m, fiind cunoscute cazuri cînd valurile au ridicat bucăţi de stînci cu o greutate pînă la 13 tone la o înălţime de 20 m. Energia unei singure lovituri a valului, măsurată de-a lungul coastei de vest a Franţei, a avut 75 milioane cai putere.

Un singur petrolier modern elimină în ocean, cu prilejul unei simple toalete de curăţire, o cantitate aproximativă de 3 000—5 000 tone de apă otrăvită, care cuprinde, în conţinutul ei, 100—200 tone de hidrocarburi pure. Şi cîte asemenea petroliere nu cutreieră zi şi noapte mările şi oceanele lumii !

În evul mediu consumul zilnic pe cap de locuitor era de numai 10—15 litri de apă, în secolul trecut el a crescut de trei ori, iar în momentul de faţă numai nevoile domestice ale unui ins reclamă 150—600 litri în 24 de ore. Dacă luăm în considerare şi consumul de apă în industrie şi agricultură, consumul total de apă al unui francez, de pildă este de 1 200 litri, iar al unui american de 6 500 de litri de apă în 24 de ore.

Dacă s-ar topi toată gheaţa aflată la Polul Sud, apa rezultată ar putea alimenta toate fluviile pămîntului timp de 800 de ani ; pentru a se realiza cantitatea de apă existentă în subsolul Pămîntului ar fi necesar să se adune debitul de apă al tuturor fluviilor timp de 132 de ani ; cea mai mare cantitate de apă aflată în atmosferă provine din evaporarea transpiraţiei vegetaţiei (exemple : o varză mijlocie transpiră un litru de apă pe zi, iar un arbore mare — 206 litri).

Bela Karolyi:

În '79 vom recîştiga poziţia pierdută

Nadia: „În gimnastică nu mi-am spus încă ultimul cuvînt"

Bela Karolyi, dacă mai era nevoie s-o spunem

Otopeni. Seara zilei de 31 octombrie 1978. Aşteptăm cu emoţie, alături de numeroşii admiratori ai gimnasticii româneşti, sosirea echipei feminine de gimnastică a ţării noastre, vicecampioană mondială la Strasbourg. În fruntea echipei se aflau Nadia Comăneci, campioană mondială la bîrnă şi vicecampioană la sărituri, şi mezina echipei, Emilia Eberle, de trei ori medaliată cu bronz, la bîrnă, paralele şi sol. În primăvară poposisem în municipiul Deva, care pe atunci nu era, cum i se spune acum, o citadelă a gimnasticii. Ca martor ocular, consemnasem nişte gînduri frumoase şi un reportaj: „La Deva, Bela Karolyi porneşte din nou la drum". Antrenorii emeriţi Marta şi Bela Karolyi, cu o pasiune care nu mai este un secret pentru nimeni, selecţioneri cu perspicacitate recunoscută, au dat deja o nouă gimnastă de valoare, este vorba de Emilia Eberle, campioană europeană absolută de junioare. După sosire, cu multă amabilitate, Bela Karolyi ne-a oferit prilejul unei scurte convorbiri.

– Ce a însemnat pentru dumneavoastră etapa Strasbourg?

– Un coşmar, bine că a trecut. Să sperăm că de acum încolo vom avea perioade mai liniştite.

– Liniştite?!

– Evident. Pentru a ne prezenta la viitoarele competiţii foarte bine este imperios necesară, după părerea mea, o echipă naţională cu perioade de antrenamente lungi, intense şi centralizate. Or, asta înseamnă linişte şi siguranţă. Va trebui să păşim pe un drum pe care l-am pierdut în urmă cu doi ani şi pe care să ne menţinem foarte tare.

– Înţeleg că este vorba de o reîntoarcere la un drum cunoscut.

– O reîntoarcere mai ales la o echipă naţională care să lucreze sub imperiul unui stil de muncă unic, intens, ordonat, condus de ideea dăruirii totale şi a disciplinei.

– Cum s-ar spune, totul pentru o idee.

– Bineînţeles. Totul la dispoziţia ideii amintite. Să ştim ce vrem, să ştim să luptăm şi să nu ne ferim de sistemul de lucru tip laborator. Sîntem un popor puternic, talentat şi vom avea totdeauna ceva de spus în gimnastică. Dar, neavînd o populaţie şcolară prea numeroasă, ba chiar mică în comparaţie cu acelea pe care le au puterile cu care ne

Echipa feminină de gimnastică a țării noastre la sosirea pe aeroportul Otopeni

batem în gimnastică, mă refer la Uniunea Sovietică, R.D.G. și mai nou Statele Unite, nu ne putem permite deci să risipim talentele. În vara trecută am răscolit tot județul Hunedoara, am testat 10 000 de fetițe dintre care am ales 240 de micuțe grațioase. Cine știe ?... Încercăm imposibilul confirmat de noi ca fiind posibil.

— Cum ?

— Alegind cel mai scurt drum. Începem cu refacerea potențialului uman, cu valorificarea elementelor existente, înainte de toate cu aducerea la pregătiri centralizate, de pe tot cuprinsul țării, a tuturor gimnastelor valoroase din generația cea mai tînără. Altfel spus, tot la bază trebuie căutat.

— Îndrăznesc să vă întreb și despre arbitraj.

— Și vă răspund. Fără ezitare. Arbitrajele sînt foarte bune cînd ești la distanță de adversari. Cînd ești aproape, arbitrele încearcă să te țină la respect. Putem spune că la Strasbourg n-au apărut noutăți, o nouă vedetă de talia Nadiei nu s-a ivit, valorile s-au apropiat și distanța de lideri s-a redus. Chiar și arbitrajele au rămas la fel. Am trăit clipe cu care n-am mai vrea să ne întîlnim. Se știe că arbitrajul rămîne o problemă deschisă și subiectivitatea nu va dispărea. Contra unui arbitraj nu se poate lupta decît cu o valoare deosebită, așa cum am făcut la Montreal și la alte multe competiții care au fost. Acest capitol, al arbitrajului, e bine să fie încheiat. Să fim noi cei mai buni și această problemă va dispare.

— Ce vă doriți în '79, ce vă propuneți ?

— Îmi doresc un an de liniște în sensul în care aminteam la începutul discuției. Să fie un an de muncă, un an de acumulări și viitorul gimnasticii românești va fi asigurat. Numai așa vom putea recîștiga poziția pe care am dobîndit-o cu ani în urmă. Ne așteaptă mondialele de la Dallas, prilej cu care vom intra în circuitul marilor bătălii cu o echipă tînără, omogenă, călită în focul luptelor, înțelegînd prin aceasta concursurile oficiale pe care nu le vom ocoli.

— Vă mulțumim pentru aceste noi gînduri frumoase și demne de un început de an nou. Vă dorim succes !

ION PREDOȘANU ■

Cele două Virginii

La Brighton, ca dealtfel în toate orașele pe unde trece caravana celor mai bune jucătoare de tenis din lume, se joacă în două reuniuni, una după-amiază, televizată în direct, iar alta seara, al cărei rezumat filmat se transmite în jurul orei 23,00. S-a ajuns în sferturile de finală. Virginia Ruzici se odihnește în camera ei, iar eu privesc în holul hotelului la tv meciurile de după amiază. Se joacă un dublu neinteresant. În pauze, John Barret, crainicul televiziunii engleze, nu scapă nici un prilej pentru a anunța telespectatorilor că Virginia Wade va juca în meci vedetă la ora 18,00. De campioana noastră se vorbește puțin, în ciuda faptului că unul din ziarele de dimineață anunța în subtitlu: „Virginia Ruzici, singurul obstacol serios în calea reginei tenisului britanic, înaintea marii confruntări cu Chris Evert. Mai sînt aproape două ore pînă la începerea meciului dintre cele două Virginii și eu văd cînd totul în roz, cînd totul în negru. Rămîn pe gînduri. Wade este o jucătoare în plină maturitate, cîștigătoare indiscutabilă a Wimbledon-ului '77. Jocul său este agresiv și tenace. Punctele slabe sînt puține, iar pentru a cîștiga există o singură soluție, să domini de la începutul pînă la sfîrșitul meciului. Dublul neinteresant se termină. John Barret își ia rămas bun de la telespectatori fixîndu-le rendez-vous cu regina tenisului britanic în jurul orei 23,00. Pe scările hotelului coboară Virgi. La recepție i se întinde un maldăr de scrisori de la admiratori. Printre ele o fotografie, un tînăr cu alură de star de cinema, trăgînd ștrengărește dintr-o țigară. Pufnește în rîs. Afară, o mașină trimisă de secretariatul concursului ne așteaptă. La radio, unul din cîntecele acelea la modă pe care Virgi le dansează cu talent. Am impresia că fredonează melodia și întorc capul, dar ea privește absentă jocul pescărușilor pe plajă. Ne apropiem de sală. Mă întreabă dacă are șanse și eu răspund că da. Sîntem de acord că va trebui să atace mai mult ca în meciurile precedente, pentru a nu-i da posibilitate Virginiei Wade să-și desfășoare jocul agresiv. Ajungem în fața lui Brighton Center, imensa sală, unde în 1976 Bing Crosby își făcea ultima apariție în public. O mulțime nerăbdătoare așteaptă să intre. La casa de bilete un afiș imens: „Closed". Se joacă cu casa închisă, începînd de astăzi, toate biletele sînt vîndute.

Virginia Ruzici, cîștigătoare a Rolland Garros-ului

Virgi se duce în vestiar, iar eu mă așez în tribună, cît mai aproape de terenul de joc. Mă uit din nou pe clasament. O eventuală victorie, ar dubla punctele acumulate de campioana noastră în acest concurs, ar mări avantajul față de cehoslovaca Marsikova, înfrîntă surprinzător în primul tur, și ar constitui, fără îndoială, un pas important spre „masters"-ul de la Palm Springs.

– Nu mai e necesar să calculezi, Ruzici cîștigă în două seturi ! mi se adresează cineva în franceză. E Bruno, logodnicul Mimei Jausovec, optimist ca întotdeauna. Din păcate, Bruno este doar un amator în tenis, iar în mintea mea stăruie încă semifinala de la Wimbledon dintre Virginia Wade și Chris Evert. Jocul acela inteligent al campioanei britanice, care o scotea din minți pe imperturbabila Evert. Voleurile implacabile, retururile și, mai ales, dorința de a nu-și dezamăgi propriul public.

Ultimii veniți își ocupă locurile. O parte din luminile sălii se sting. Crainicul prezintă fetele de mingi și arbitrii îmbrăcați în costume negre cu tăietură sobră, cămăși albe și papion. Apoi luminile se sting de tot. Două reflectoare luminează intrarea. O liniște de catedrală cuprinde sala. Crainicul a-

BRIGHTON 1978

VIRGINIA RUZICI – S. WALSH (S.U.A.) = 6–4 6–0.
VIRGINIA RUZICI – B. THOMPSON (Anglia) = 6–0 6–3.
VIRGINIA RUZICI – V. WADE (Anglia) = 6–3 6–4.
VIRGINIA RUZICI – K. REID (Australia) = 6–3 6–4.
VIRGINIA RUZICI – B. STOVE (Olanda) = 5–7 6–2 7–5.

nunță: și acum cele două Virginii, Virginia Wade și Virginia Ruzici din România. Cinci mii de spectatori aplaudă. Cele două Virginii pășesc alături, în lumina reflectoarelor, spre scaunele din apropierea arbitrului. Se aprind luminile. Virgi mă caută în tribună. Ridic discret mina, iar ea îmi confirmă că m-a văzut...

După meci o aștept împreună cu Mima și Bruno la ieșirea din vestiar. E veselă, miroase a săpun bun, ne sărută pe toți.

„Nu-mi vine să cred că am bătut-o pe Wade la ea acasă". Apoi, deodată: „Dacă voi pierde miine la Kerry Reid, lumea va spune că scorul a fost o surpriză, că Virginia Wade a avut o zi proastă de care eu am profitat".

O asigur că a fost cel mai bun meci de pînă acum, că Wade a greșit puțin și că și-a vîndut greu pielea, agățîndu-se pînă la ultima minge.

Virgi dă autografe, iar eu rămîn cu Kerry Reid în minte. Jucătoare sigură pe sine, de mai mulți ani în elita tenisului mondial, Reid, fostă Melville, este o adevărată piatră de încercare pentru

In zilele cînd aceste pagini luau drumul tiparului, Virginia Ruzici ocupa locul patru la „Masters"-ul de la Palm Springs, în California, în întrecerea cu cele mai bune jucătoare de tenis din lume.
Un succes de prestigiu, o confirmare, dacă vreți, a valorii incontestabile a tinerei noastre sportive.

toate tinerele ce urcă spre vîrf.

Seara mîncăm la restaurantul hotelului. Bruno spune bancuri, iar noi ridem cu gura pîn-la urechi. Virgi e chemată la telefon, o simțim fericită că poate anunța mamei sale marea veste.

Apoi unul dintre organizatori se apropie de masa noastră și ne mărturisește cu o voce șoptită: „Chris Evert s-a retras din concurs. O întindere la picior".

Victoria asupra lui Wade și retragerea lui Evert fac din campioana noastră marea favorită a turneului și asta schimbă complet datele problemei. Presiunea psihică în acest sfîrșit de concurs va fi foarte mare și eu mă întreb dacă de această conjunctură nu va profita una din adversarele ei mai experimentate. În orice caz, Virgi va trebui să se gîndească cît mai puțin la ce va urma și de aceea îl încurajez pe Bruno să-și continue glumele.

A doua zi, Reid profită de cîteva ezitări ale jucătoarei noastre și se distanțează rapid la 5–1. Mă tem ca Virgi să nu intre în panică, dar tocmai atunci totul se limpezește deodată.

Greșelile se răresc, iar primul serviciu și lovitura de dreapta devin fulgerătoare. Virgi cîștigă opt jocuri la rînd, publicul aplaudă după fiecare punct, iar australianca pare că nu mai înțelege nimic.

În dimineața finalei, Virgi se antrenează cu Mima. Alături de terenul de joc, trei tinere fete ce par a fi prezentatoare de modă, învață pe parcursul a două ore să poarte cît mai grațios Cupa pe care lordul Snowdon o va înmîna cîștigătoarei. Trofeul transmisibil, oferit de firma de automobile B.M.W. și asigurat pentru suma de 10 000 lire sterline, este, de fapt, un cilindru de sticlă în interiorul căruia se învîrte o minge de tenis din argint masiv.

După finală, în lumina reflectoarelor, fetele au purtat grațios cupa, lordul Snowdon a înmînat-o cu mișcări sobre, iar Virgi a primit-o relaxată de parcă ar primi în fiecare zi una. Apoi crainicul B.B.C.-ului a rugat pe cele două finaliste să împărtășească spectatorilor și telespectatorilor care au urmărit finala cîteva gînduri. Conform tradiției, a vorbit mai întîi învinsa, Betty Stove, care a elogiat jocul învingătoarei. La rîndul ei, Virgi, după ce a consolat-o glumind pe Stove a mulțumit fetelor de mingi, arbitrilor și organizatorilor și a spus: „Vă mulțumesc, de asemenea, dumneavoastră, celor care în ultimele zile ați umplut sala și sper că tenisul nostru v-a plăcut".

Cinci mii de spectatori au aplaudat minute în șir. S-au aprins luminile...

ȘTEFAN GEORGESCU ■

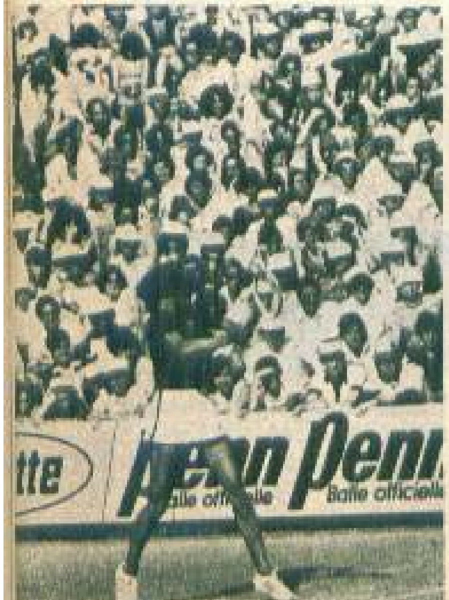

Viaţa şi moartea lui Stere Adamache

AFLAM TRISTA VESTE a morţii tragice a internaţionalului Stere Adamache, cel mai vechi component al echipei Steagul roşu. Inhumarea va avea loc astăzi...

În plină vară, lumea fotbalului nostru a fost zguduită de o ştire lapidară, apărută în ziarul de specialitate. „Ai auzit, a murit Adamache !", şi vestea s-a răspîndit cu iuţeala fulgerului, chiar dacă parcă nimănui nu-i venea să creadă. „Cum a murit ?", întrebau cei care încă nu aflaseră amănuntele. „S-a înecat în Dunăre !"

Apoi, încet, încet vestea a devenit aproape banală. Oamenii au început să se obişnuiască pînă şi cu ideea că Stere Adamache, pînă mai ieri adulatul publicului, nu mai există pe acest pămînt. O moarte, mai cu seamă cînd ea se petrece la vîrsta de numai 37 de ani, este fără îndoială ceea ce se cheamă „o dispariţie prematură". Dar oare n-a spus atît de bine cineva (cine oare ?!) că un fotbalist moare de două ori în cursul vieţii ? Prima oară, poate moartea cea mai dureroasă, cînd părăseşte scena fotbalului, cînd trece din mijlocul stadionului în tribuna sa, laolaltă cu anonimii spectatori şi iubitori ai sportului cu balonul rotund, pierzînd mult mai repede decît s-ar fi aşteptat toate onorurile şi semnele de adulaţie ale publicului, pierzînd uneori pînă şi simpatia suporterilor, devenind cu alte cuvinte cel mai muritor dintre oameni. A doua oară, desigur, cînd îşi găseşte obştescul sfîrşit, ca orice fiinţă pămînteană, întreţinîndu-se în ultimii ani ai vieţii— să ne mai mirăm oare ? — tot cu amintirile tinereţii, cu aduceri aminte din timpurile cînd publicul îl admira parcă numai pe el, favoritul stadioanelor. Dar, iată, Stere Adamache a dispărut dintre noi la prea puţin timp de la dispariţia lui de pe stadioane pentru ca acest timp să mai conteze, de parcă pentru el fotbalul ar fi însemnat viaţa însăşi, viaţă pur şi simplu, care, odată încheiată, nimic nu l-ar mai fi putut reţine între noi... Lucrurile nu sînt chiar aşa departe de adevăr cum poate par ! Pentru că viaţa lui Stere Adamache s-a confundat practic cu timpul pe care el l-a petrecut pe stadion, la antrenament sau la meciuri, iar moartea lui Stere Adamache, pe cît de stupidă şi de bizară a fost ea, n-a venit decît să pună punct unei uriaşe nemulţumiri, unui cert sentiment de frustrare, pornite din necazul unui final de carieră ratat, un final nemeritat fără îndoială, fiindcă altfel ar fi trebuit să creadă că întreaga sa viaţă n-a fost altceva decît o viaţă ratată.

Cînd a fost la Braşov pentru a întregi documentarea poveştii adevărate pe care o veţi citi în continuare, reporterul s-a trezit nu o dată felicitat pentru ideea lui, pentru simpla idee de a nu lăsa încă vălul uitării să se aştearnă peste personalitatea aceluia care a fost Stere Adamache, s-a trezit, spre surpriza lui, cu mîinile strînse de oameni pe care nu-i cunoscuse pînă atunci, dar oameni care se bucurau vizibil pentru fostul lor prieten, în locul fostului lor prieten dispărut. Mi s-a spus de mai multe ori că n-aş fi făcut decît un act de adevărată justeţe, pe care cel despre care aveam să scriu îl merita cu prisosinţă. „E păcat că s-a sfîrşit aşa, ziceau oamenii, Stere ar fi meritat altceva !" În fapt, dacă e să ne aducem puţin aminte, vom observa că nu numai Adamache n-a avut parte de o retragere oficială pe măsura uriaşelor servicii pe care le-a adus clubului braşovean Steagul roşu. De aceeaşi soartă s-au „bucurat" majoritatea foştilor săi colegi de echipă, astăzi retraşi de mai multă vreme de pe terenul de fotbal, cum e cazul lui Jenei sau Györffi, în vreme ce lui Ivăncescu, nu Steagul roşu, ci Tractorul, unde şi-a încheiat cariera de fotbalist, i-a organizat festivitatea de retragere din viaţa sportivă... Fără îndoială că o asemenea festivitate ar fi meritat şi Adamache, oricîte necazuri ar fi produs el Steagului roşu ! Să nu uităm, Stere Adamache a rămas la Steagul roşu — ca un adevărat port-fanion al echipei braşovene — mai bine de 13 ani de zile !

Pentru aceste motive, ca şi pentru altele, nemărturisite aici, dedicăm aceste rînduri celor care l-au iubit cu adevărat pe Stere Adamache...

Fotbalul se hotărăşte pe centru !

S-a născut la 17 august 1941. Îl chema de fapt, Sterică Adamache, dar vom continua să-i spunem Stere, aşa cum îl striga toată lumea. Era gălăţean, adică vreau să spun că s-a născut în Galaţi, fiindcă se legase desigur între timp mai mult de Braşov, în care s-a mutat la nici 22 de ani, decît de oraşul de pe Dunăre. N-a avut o

copilărie fericită. Tatăl său a murit pe cînd Stere avea numai 11 ani. Mama, Iordana, torturată de atîtea griji și de atîți copii, și-a căutat refugiu uneori dincolo de gardul curții proprii. Stere a fost învățat de mic cu băutura. Mai tîrziu avea să spună, fiind certat pentru periodicele sale „scăpări" — „Ce vreți de la mine, eu sînt fiu de podgorean, nu-s ca voi. Eu sînt botezat în vin, nu în apă sfințită !" Locuind mai spre marginea orașului, lîngă aeroport, n-a dus niciodată lipsă de cîmp liber pentru joacă. Bineînțeles, fotbal de dimineață pînă seara. Juca în cîmp (și la propriu și la figurat !), stoper sau centru înaintaș. Și mai tîrziu, cînd a ajuns în poartă, era de părere că fotbalul se hotărăște numai pe centru, marginile terenului sau ale echipei fiind mai de umplutură ! Într-o zi s-a dus cu băieții de vîrsta lui la terenul echipei Dinamo Galați. I s-au dat o pereche de teniși strîmți și un tricou, ținea bine minte, cu alb și roșu. Și-a scris seara numele pe el, cu cretă, și așa a ajuns intr-o echipă de pitici. Curînd mama l-a dat la școala profesională a Șantierului naval, trecînd imediat, desigur fără forme deosebite, la echipa de juniori a Ancorei Galați. Într-un meci (așa cum se întîmplă întotdeauna !), portarul titular s-a accidentat, iar Gogu Ivanov, antrenorul, i-a strigat să intre el în poartă, în locul lui unui Ilie, cel accidentat. Ce s-a mai întîmplat cu Ilie nu mai știe nimeni, dar Stere a rămas de atunci în poartă. Prin 1958, echipa de seniori a Ancorei avînd un meci amical cu formația Metalosport Galați, Adamache apără foarte bine și, deși încă junior, trece la echipa „mare". Nu după multă vreme, la Galați se înființează Clubul sportiv orășenesc, din care fac parte foștii jucători ai lui Dinamo, dar și alți cîțiva fotbaliști mai buni din oraș, între care și tînărul Adamache. Ca antrenor este numit Virgil Economu, mare personalitate a fotbalului românesc, fost selecționer unic al echipei naționale. El este cel care-l consacră pe Stere ca portar. Economu văzuse toți marii portari ai Europei și, apoi, era un teoretician perfect, cunoscînd jocul de fotbal în toate chichițele sale, deși, lucru curios, nu dăduse niciodată cu piciorul într-o minge ! De la el Stere a avut de învățat o mulțime de lucruri. Între care, să nu pună pe el lucruri țipătoare, după teoria că o culoare deschisă atrage ochiul atacantului, care vede portarul și șutează în colțul opus ! În fapt, circulau pe atunci tot felul de astfel de teorii, vă mai aduceți aminte desigur de cea cu chiloții peste genunchi, pentru ca să nu se vadă fenta... Dar, Virgil Economu avea dreptate dintr-un alt punct de vedere. Îmbrăcat în negru, portarul impune respect. Negrul înseamnă respect. Portarul trebuie să fie un jucător foarte serios, ce se cere a fi respectat. Altfel, dispare siguranța ! Tot Economu, „nea Virgil" cum îi spunea toată lumea (a murit tot în vara lui 1978, cu numai cîteva zile înaintea lui Adamache !), l-a învățat pe Stere să dirijeze apărarea. „Portarul, spunea, este jucătorul care vede cel mai bine jocul în teren !" Cu voce tare, care să poată trece peste vuietul tribunei — atribut important al portarului de clasă. Stere avea calități native foarte bune, se antrena extrem de sîrguincios, îi mai trebuia doar puțină știință a jocului. Virgil Economu născocise și o mică șmecherie cu o sfoară, o chestie poate rudimentară, dar foarte practică. „Asta e alfabetul portarului, zicea. Cine nu știe geometrie în poartă,

poate să plece acasă !" Sigur, de atunci încoace s-au născut cîteva generații de portari, fără să aibă habar de chestia cu sfoara, dar poate că n-ar fi fost rău s-o cunoască. Se leagă sfoara de cele două bare și se întinde în teren, în unghi ascuțit. Antrenorul ține cu mîna de vîrf, acolo ar fi atacantul cu mingea, iar portarul, în poartă, calculează unghiul optim de parare a șutului. Omul cu sfoara deplasează unghiul spre stînga și spre dreapta, pînă la linia de fund, în unghi zero. Este un fel de geometrie plană, dar foarte necesară portarului de fotbal !

După Virgil Economu, Stere a mai lucrat la Galați cu Baratki și cu Costică Marinescu. C.S.O. se afla în diviza B, luptînd pentru promovare în prima divizie. În primul an a promovat Știința Iași, iar în al doilea Metalul Tîrgoviște. La Tîrgoviște (tot Tîrgoviște, la care vom ajunge spre final !), în meci decisiv pentru promovare în „A", echipei din Galați îi era suficient un meci nul pentru a-și păstra primul loc în serie. La pauză scorul era 1—0 pentru echipa oaspete ! Tîrgoviștenii au egalat, apoi au înscris al doilea gol din 11 metri, cam prin minutul 92 ! O singură consolare pentru Stere : pe banca de rezerve a Metalului stătea antrenorul Valentin Stănescu, marele său prieten de mai tîrziu, la Steagul roșu...

Ajungem în anul 1962. Fotbalul nostru se pregătea pentru Turneul de juniori UEFA, care l-a găzduit în acel an. Antrenorului Gheorghe Ola i se fixase un singur obiectiv : cîștigarea primului loc ! Atunci, Ola a triat toți tinerii mai talentați din țară, fără să prea țină seama de vîrsta lor. I-a plăcut Adamache, pentru seriozitatea lui la jocuri și în pregătire, pentru talentul lui. Stere avea deja 21 de ani, dar a fost adus imediat la lotul de... juniori. A intrat astfel în circuitul fotbalului de adevărată performanță, a început să deschidă ochii în lume, observînd că jocul acesta cere și foarte multe sacrificii. Se pregătește luni de zile extrem de intens, cu antrenamente cum nu mai făcuse pînă atunci, cîte două pe zi, antrenamente în sala de forță, cu haltere și saci cu nisip, cu cantonamente prelungite și aproape nici măcar o singură zi liberă într-o săptămînă de muncă extrem de intensă. Alături de el sînt acum Suciu (de la Turda), Jamaischi (Fălticeni), Haidu (Sf. Gheorghe), Matei (Iași), Petescu și Răcelescu (Timișoara), Pall și Voinea (Ploiești), Gergely (Baia Mare), Pavlovici și Dumitriu II (veniți de la Petroșani), D. Popescu (Pucioasa), Neșu (Cluj), S. Avram (Bacău), Năsturescu (Giurgiu) și încă alții. Echipa este înscrisă la tradiționalul turneu de juniori de la Viareggio, în Italia, sub numele de... Progresul. Dar, în chiar primul meci (sistem tur-retur), naționala noastră de juniori cade împotriva echipei Internazionale, avînd toți jucătorii tineri care mai tîrziu vor face faima Inter-ului : Domenghini, Mazzola, Corso și ceilalți ! În primul meci, 3—3 ; în al doilea, 1—2 ! Internazionale cîștigă turneul din acel an de la Viareggio, dar echipa noastră va triumfa, cîteva luni mai tîrziu, în Turneul UEFA, de la București. Stere nu va juca însă decît ceva mai mult de o repriză, fiind apoi înlocuit de Suciu, care va apăra pînă în finală. Adamache fusese de fapt titularul echipei, dar în primul meci al reprezentativei noastre (2—2 cu Belgia, pe stadionul Republicii) încasase două goluri pe sub el, iar Ola, poate văzîndu-l cît este de nervos, s-a hotărît să-l schimbe, trimițîndu-l în poartă pe Suciu, ca și pe Dumitriu dealtfel, în linia de atac. În vara aceluiași an, atît Stere și Suciu, cît și ceilalți foști coechipieri ai naționalei de juniori formează echipa Viitorul, înscrisă în campionatul diviziei A. Adamache debutează astfel în prima divizie, împreună cu toți ceilalți „tineri minune" ai echipei proaspăt formată, la 9 septembrie 1962, în meciul Viitorul București — „U" Cluj, încheiat cu scor alb. Istoria acestei echipe, atît de mult simpatizate, este de acum cunoscută. După ce a făcut destule victime printre mai vechile divizionare A (6 victorii și 3 meciuri nule din 14 meciuri), Viitorul a fost desființată ! Între meciurile remarcabile ale acestei echipe-fantomă se numără și acela cu... Steagul roșu, formația la care va trece

mai tîrziu Stere, învinsă la București cu scorul fluviu de 7—1 ! Putea avea viitor echipa numită Viitorul ? Este greu de răspuns astăzi, dar e poate bine să avem în vedere și un experiment mai nou al federației de fotbal, care a înscris în 1978 două echipe de juniori într-o serie a diviziei C. Ele ocupă locuri din subsolul clasamentului. Și este vorba de divizia C, nu de prima divizie !!

Cînd Domide, Oblemenco și compania încep să se enerveze...

Cînd s-a desființat Viitorul, Suciu, Petescu, Sorin Avram și Pavlovici au plecat la Steaua, Haidu și Gergely la Dinamo, Dumitru Popescu la Progresul, Dumitriu și Jamaischi la Rapid, Neșu la Universitatea Cluj, Pall la Petrolul și așa mai departe. Adamache a ajuns la Brașov, dar și asta este o poveste interesantă. La Galați, Siderurgistul se afla în fine pe primul loc al seriei după meciurile turului, așteptîndu-se o promovare care dealtfel avea să se împlinească în vara anului 1963. Stere își mărturisise însă intenția de a juca la Steaua și formele erau ca și perfectate. Într-o noapte, la București apare însă fostul antrenor al Steagului roșu, regretatul Silviu Ploeșteanu, care insistă ca Stere să vină la Brașov. Nu știm ce i-o fi spus Ploeșteanu lui Adamache, cum l-o fi convins, dar fapt este că Stere s-a urcat în acea noapte în „Volga" neagră venită de la Brașov, pe nesimțite de nimeni, luîndu-și cu el cele două valize cu lucruri și, poate, regretul de a fi părăsit o echipă care începea să semene a familie. Așa a ajuns Stere la Brașov, fiindcă îi făcuse foarte bună impresie bătrînului Ploeșteanu, și așa l-a luat Steaua pe Suciu, în locul lui Adamache.

La Steagul roșu, titularul porții era C. Ghiță, actualul arbitru de fotbal. Stere n-a apucat să joace în primăvara anului 1963 decît 9 meciuri, în majoritatea intrînd după pauză în joc, dar Silviu Ploeșteanu simțise că Ghiță nu mai făcea față și-l pregătea în liniște pe Stere. Iar cînd Ghiță a luat un gol de la vreo 40 de metri de la Tătaru, în meciul Steagul roșu — Steaua, Adamache devine titular de drept și de fapt. Foștii lui colegi de echipă vorbesc astăzi toți în același fel, adică numai în cuvinte foarte bune despre felul în care se antrena Adamache, venit la Brașov cu destulă „firmă", dar el fiind nevoit să mai muncească încă multă vreme pentru a cîștiga simpatia publicului și încrederea echipei. „Silviu Ploeșteanu i-a fost ca un părinte — **spune astăzi fostul său coechipier Iuliu Jenei, de care Stere a fost legat pînă în clipa morții de o mare prietenie, întregită printr-o aceeași mare prietenie între soțiile celor doi jucători.** Cînd a venit la noi, mulți l-au privit cu neîncredere. După ce Ghiță s-a retras, în concurență cu Mache, așa îi spuneam noi lui Adamache, s-au aflat portarii Liebardt și Carol Haidu, ultimul la fel de talentat ca Stere. În cele din urmă Haidu a plecat la Steaua, iar Stere a rămas titular, dovedind tot mai multă constanță, sobrietate în joc, o alură cu adevărat de mare portar, cu care impresiona pe toată lumea. Eu, ca stoper al Steagului roșu, am jucat mai bine de 10 ani de zile cu el în spate, meci de meci. Cînd nu-l simțeam în poartă, cînd lipsea deci de pe teren, parcă nu mai aveam aceeași siguranță în joc. Nici eu, nici ceilalți jucători din apărare. Am avut o linie de fund dintre cele mai bune din întreaga divizie. Vă mai aduceți aminte : Adamache — Anghelini (sau Ivăncescu), Jenei, M. Olteanu, Rusu. În fața noastră jucau Pescaru, Cadar, Balint... Au fost meciuri cînd puteam să jucăm și o zi întreagă și n-am fi primit gol ! Îmi aduc aminte de un meci la Arad. U.T.A. era în formă mare. Broșovschi, Domide și toți ceilalți ne înghesuiseră rău în careul nostru, iar la poarta lui Stere era un adevărat bombardament * Dar Mache era într-o zi cînd nimeni nu i-ar fi putut da gol. La un moment dat, după ce Stere a scos o altă minge de la păianjen, Domide a exclamat : «Să-l ia dracu pe ăsta ; eu nici nu mai trag la poartă !» Spre finalul meciului, U.T.A. bagă în teren un puști, un debutant îmi pare. Primește o minge și trage la poartă de la vreo 30 de metri. Toți au început să strige la el : «Ce mă, ai înnebunit ? Noi nu putem să-i dăm gol de la 5 metri și tu tragi de la 30 ?!» În ziarul de a doua zi, jucătorii de la «Steagul» au primit numai note de 6 și 7. Stere a luat nota 10 !"

După mulți, Stere Adamache era un pedant. Îmbrăcat întotdeauna la costum, de preferință bleu-închis, cămașă albă, cravată la gît. Pantofii întotdeauna lustruiți, străluceau. După cum se știe, echipamentul de fotbal se spală de fiecare dată, după meci, la spălătoria clubului. Dar Stere nu se mulțumea numai cu atît. De multe ori, în cantonament fiind, se apuca și-și spăla de unul singur, încă o dată, tricoul lui de portar, la fel și chiloții, jambierele, ba chiar și șireturile de la ghete le freca cu apă și săpun, pînă deveneau imaculate. Ținea extrem de mult la impresia pe care o lăsa pe teren. A jucat în total exact 253

* Meciul s-a disputat în campionatul 1974—75. Raportul statistic a fost următorul : 18—0 la cornere ; 16—3 la șuturi la poartă (10—1 pe spațiul ei). În „Sportul" titlul cronicii a fost : „Portarul oaspeților, imbatabil !" n.a.

de partide în prima divizie, dintre care numai 5 pentru Viitorul, restul pentru Steagul roşu... Iată care este părerea lui Csaba Györffi, fosta extremă stingă a echipei braşovene, despre Adamache : „Stere era în primul rînd un meseriaş al fotbalului. Trăia pentru fotbal ! Pentru el îşi dădea sufletul, îşi dădea tot ce avea. Adamache n-ar fi intrat la un antrenament dacă nu era în stare să scoată tot din el. Mai bine rămînea pe margine. Şi nu era meci la care să nu se «omoare», să apere «pe rupte», cum spunem noi. Îmi aduc aminte de un meci jucat la Craiova, cu Universitatea. Echipa lui Oblemenco era atunci pe primul loc şi mai erau doar cîteva etape pînă la sfîrşitul campionatului. Noi însă nu stăteam prea bine, şi ne-am gîndit să-i rugăm pe craioveni să fie mai miloşi, să nu ne bată aşa de tare şi, poate, să ne lase să luăm şi noi un punct ! «Poate aţi înnebunit, ne-a spus Oblemenco, azi vă dăm cel puţin patru !» Era anul în care Craiova mergea nemaipomenit, învinsese la Bucureşti pe Steaua cu 6—2 şi pe Rapid cu 6—1, şi nimeni nu părea că poate să le stea în cale pentru cucerirea titlului de campioni. Numai că Adamache n-a fost de aceeaşi părere ! Cum a început meciul, noi am marcat un gol prin Mateescu, apoi Stere a început să-şi facă numărul. Aproape 40 000 de olteni priveau uluiţi pe «Centralul» craiovean şi nu le venea să creadă. Stere a scos absolut tot. Şi şuturi de la 6 metri spre vinclu, trase de Oblemenco cu toată forţa ! A fost un adevărat bombardament. Au tras Bălan, Oblemenco, Deselnicu, Ţarălungă, Marcu, Niţă, ba chiar şi fundaşii şi mijlocaşii, Strîmbeanu, Sameş, Bădin, Velea, veniţi în careul nostru pentru golul egalării. Stere prindea minge după minge şi le mai făcea şi cu tifla craiovenilor ! De cîteva ori ne şi întorsesem cu spatele la poartă, fiindcă văzusem mingea în gol... Numai că Stere apărea iarăşi, ca prin minune, şi, cu palma împingea balonul în corner ! Lovitura de colţ tot el o prindea, deasupra tuturor... În final, ajunseseră craiovenii să ne roage să le dăm un punct, fiindcă altfel pierd campionatul, dar meciul* s-a terminat cu scorul de 1—0 pentru Steagul roşu !"

Dar n-a fost întotdeauna aşa. Cu Adamache în poartă (înlocuit uneori cu Haidu, apoi cu Papuc), Steagul roşu a ocupat locul 6 în campionatul 1962—63, tot 6 în 1963—64, apoi locul 4 în 1964—65 (după Dinamo, campioană al patrulea an consecutiv, Rapid şi Steaua), locul 5 în 1965—66 (dar la numai un punct de locul al treilea, ocupat de Dinamo), locul 7 în 1966—67 — deci în general locuri din partea de sus a clasamentului primei divizii de fotbal a ţării. În campionatul 1967—68 însă Steagul roşu ocupă ultimul loc în clasament, al 14-lea, cu numai 21 de puncte din 26 de partide ! Căderea e prea spectaculoasă pentru a nu fi cauzată de un adevărat accident — iar accidentul se numeşte în primul rînd... Stere Adamache. Mai cu seamă spre sfîrşitul campionatului, Stere apără din ce în ce mai slab, primind goluri pe care, altfel, nici nu s-ar fi putut concepe să le primească. Lipseşte tot mai des de la antrenamente. Braşovul întreg e la curent cu ultimele sale aventuri. Cineva l-a văzut ameţit într-o bodegă, aruncînd cu bancnote de-o 100 în lături, scoase mototolite din buzunare. Un altul l-a găsit într-o dimineaţă fără haină — şi-o pierduse, se părea, într-o aventură galantă, sfîrşită penibil. Papuc apără tot mai des poarta Steagului roşu. Cariera lui Adamache pare să se apropie de sfîrşit. În vară are loc barajul pentru promovarea în prima divizie (după sistemul adoptat în acel an, baraj de patru echipe, ultimele două din „A", plus cîştigătoarele celor două serii de „B"). Steagul roşu cîştigă cu 2—0 în faţa Politehnicii Galaţi dar face numai 1—1 cu Crişul şi pierde cu 0—3 în faţa Progresului, cealaltă candidată la retrogradare. În cele trei meciuri Stere nu apără decît cîteva minute, în ultimul joc, după scorul de 0—3. Rămîne în divizia A Progresul şi promovează Oradea. S-a sfîrşit cariera lui Adamache ? La numai 27 de ani el are tot ce este nevoie pentru a se numi un fotbalist terminat. Clubul începe dealtfel să se gîndească să-l „mărite" cu o altă echipă, oricare ar fi fost ea, numai să fie în stare să mijlocească o sumă de bani...

Cel mai mare jucător al Braşovului a fost, totuşi, Adamache !

În toamna anului 1968, la Braşov se petrece însă o schimbare care va avea o importanţă covîrşitoare pentru viaţa lui Stere Adamache. Soseşte ca antrenor al Steagului roşu „bătrînul lup" Valentin Stănescu, care promite revenirea în prima divizie. „Cînd am ajuns la Braşov — ni se destăinuie astăzi V. Stănescu — pe Stere Adamache l-am găsit bolnav grav. La club, în oraş, cu toţii erau dispuşi să scape cît mai repede de el. M-am gîndit să-i întind o mînă. «Să mai încercăm, am spus în faţa conducerii locale. Daţi-mi şi

* Partida s-a disputat în campionatul 1972—73. Universitatea avea înaintea meciului cu Steagul roşu (disputat cu 4 etape înainte de final), 4 puncte avans, faţă de urmăritoarea sa, Dinamo, avans ce părea decisiv pentru titlul de campion. În ultima etapă, craiovenii au pierdut la Arad (amintiţi-vă de golul lui Broşovski! rămas celebru) şi Dinamo a cîştigat titlul de golaveraj, — pentru un gol în plus. Dar, într-un fel, în acel an Stere Adamache a decis cîştigătorul campionatului... — n.a.

mie voie să încerc cu el, măcar un an de zile». După un an de zile Stere apăra în echipa națională. Dar se antrena fantastic. Eu n-am mai văzut așa ceva pînă acum. Cînd îi trăgeam la poartă, nu se lăsa pînă nu obosea și trebuia să-l las eu în pace Era așa, cum să-ți spun, ori eu, ori tu — care pe care ! Un mare sufletist, ce mai ! Cu băutura am rezolvat simplu. De exemplu, a doua zi era luni, zi după meci și deci zi liberă pentru fotbaliști. «Mă, îi spuneam, mîine să bei 5 kile de vin !» «Nu pot, nea Tinele, zicea, nu pot mai mult de două !» «Nu mă, tu să faci cum îți spun eu — bea 5 !! Dar să știi că marți la antrenament o să te omor !» Și s-a potolit Stere. Sau îi spuneam, în ajun de meci : «Mă, Stere, am mare teamă de cutare (vreunul din echipă, n-are importanță cine), mi-e frică să nu facă vreo prostie tocmai acum ! Te-aș ruga pe tine să te ții de el, să nu-l lași să facă vreun pocinog, că altfel mîncăm bătaie. Și Stere al meu nu-l scăpa din ochi nici o singură clipă, păzindu-l ca nu cumva să calce strîmb. Iar eu, de fapt, rezolvam problema cu el !"

Astfel au urmat cei mai frumoși ani din viața lui Adamache. Nu-i mai puțin adevărat că tot atunci s-a căsătorit. Fata, Elena Ivanov, de fel din comuna Crișan, sat de pescari aflat în plină deltă, fata suplă, cuminte și crescută în spiritul muncii, i-a adus multă liniște în viață, i-a ordonat casa și sufletul, l-a ajutat enorm să se maturizeze. Nici n-ar fi meritat Stere o asemenea fată, spun cei care n-au fost în stare să-i cunoască sufletul și inima cea mare. S-au mai certat din cînd în cînd, fiindcă Stere tot mai sărea calul cîteodată, mult mai rar, e adevărat, dar soția sa a născut un băiat, apoi și o fată, iar pentru Adamache cuvîntul familie a început să însemne într-adevăr ceva, ba chiar ceva important, pentru care ar fi fost în stare să facă orice sacrificiu. În campionatul care a urmat, 1968—69, deși echipa brașoveană a început toamna cu două înfrîngeri pe terenul propriu (cu Oțelul Galați și Poiana Cîmpina !), Steagul roșu avea să încheie meciurile în divizia secundă cu un avans de 6 puncte față de principala sa urmăritoare, Politehnica Galați. Din 30 de meciuri, Papuc apără în 16, iar Adamache în 14. Începînd însă din toamna anului următor, 1969, Stere este de neînlocuit. Timp de patru ani, din 1969 pînă în 1973, Adamache apără poarta Steagului roșu în 119 meciuri de campionat din totalul de 120 !!* Nu lipsește deci decît o singură etapă, în mai 1971, la Arad (1—3 cu U.T.A., cînd apără Albu). Nu mai vorbim de meciurile din Cupă, de „amicale" și așa mai departe... Dar va trebui să vorbim de meciurile internaționale, pentru că Valentin Stănescu reușise într-adevăr să-i deschidă drumul spre vîrful performanței în fotbal, echipa națională. Adamache mai fusese, e adevărat, chemat de cîteva ori la lotul reprezentativ, prima dată în noiembrie 1967, pentru un meci la București, cu selecționata de tineret a orașului Sao Paulo. L-a înlocuit la pauză pe Coman, iar meciul s-a terminat 1—1. În iarna aceluiași an pleacă cu lotul într-un turneu în America de Sud, apărînd la concurență cu Coman în meciurile cu cîteva echipe de club din Brazilia și Ecuador. Cît privește jocurile oficiale, el nu avea la activ decît o prezență în echipa reprezentativă B, într-un meci disputat la Craiova (2—2 cu Polonia B), cînd l-a înlocuit spre finalul partidei pe Mihai Ionescu. În 1968 și 1969 nici nu mai poate fi vorba de a fi convocat la lot, poarta echipei naționale disputîndu-și-o Coman și Gornea, pînă în momentul cînd apare... Răducanu, cel care va apăra și la Lausanne (1—0 cu Elveția, mai 1969), meci decisiv pentru calificarea la campionatul mondial din Mexic. Cum am văzut, în octombrie 1968, la Brașov apare Valentin Stănescu, care cere un an pentru Adamache. Exact după un an de zile, octombrie 1969, Stere joacă în poarta echipei olimpice, la Varșovia (2—1 cu „olimpicii" polonezi) și în aceeași toamnă în „amicalele" lotului național, între care și cel cu Vojvodina Novi Sad (4—1, la București, cînd îl înlocuiește pe Răducanu). Luna ianuarie a anului 1970 îl găsește în turneu cu lotul olimpic, toc-

* Locurile ocupate în acest timp de Steagul roșu au fost următoarele : 8 în 1969—70 (la 2 puncte de locul 5, ocupat de Dinamo), 5 în 1970—71 (la egalitate de puncte cu Steaua, aflată pe locul 3), 5 în 1971—72 și 7 în 1972—73 — n.a.

mai în indepărtatul continent australian, împreună cu Pescaru, Ivăncescu (ar fi trebuit să meargă și Györfi, al patrulea brașovean, dar el a fost reținut pentru lotul A), Popovici, Bădin, Angelescu, Antonescu, Both, Anca, Grozea, Tătaru, Oblemenco, Kallo, Tufan și Oprea. Ca antrenor fusese desemnat Virgil Mărdărescu. După două „încălziri" la Tel Aviv (2—1 și 1—0 cu reprezentativa Israelului), olimpicii noștri străbat victorioși continentul australian, repurtînd șapte victorii în tot atîtea meciuri. Prima echipă reprezentativă era însă în America de Sud, iar Răducanu părea titular indiscutabil... Totuși, la 28 aprilie 1970, Adamache debutează într-un meci pentru echipe reprezentative A, intrînd la pauză în locul lui Răducanu, marele său rival la echipa națională, în partida amicală Franța—România, disputată la Reims (2—0 pentru francezi, ambele goluri în prima repriză !). Urmează un alt „amical" de pregătire, de data asta ca titular din primul minut, la București, în meciul România — Iugoslavia (scor 0—0) și, apoi, plecarea spre Guadalajara, în Mexic.

Venită cu trei săptămîni înaintea deschiderii turneului final al campionatului mondial din 1970, echipa României își pregătește aclimatizarea și își definitivează formația. În primele două meciuri amicale apără Răducanu, Stere îl înlocuiește la meciul cu Atlas (2—2), apoi apără Gornea (cu F.C. Guadalajara), din nou Răducanu (cu F.C. Oro), înlocuit de Stere la pauză. Este ziua de 28 mai. Cinci zile mai tîrziu, la 2 iunie, este data primului meci oficial, cel cu Anglia. Răducanu are o „sincopă" în pregătire și Angelo Niculescu ia o hotărîre pentru care va fi aspru criticat mai tîrziu. La 2 iunie, pe stadionul din Guadalajara, Angelo Niculescu îl trimite în teren pe Adamache, ca titular al echipei naționale. Stere are 29 de ani, dar — uimitor — este primul lui meci oficial la nivelul echipelor reprezentative ! Ce s-a întîmplat mai departe este de acum bine cunoscut. Englezii au cîștigat cu 1—0, printr-un gol înscris de Hurst, dintr-un unghi foarte închis. Stere a ieșit să-i micșoreze unghiul (vă mai aduceți aminte de chestia cu sfoara ?!), dar înaintașul englez a șutat surprinzător de repede, fără pendulare aproape, iar balonul s-a dus norocos, printre picioarele lui Adamache, în plasa porții echipei României... Răducanu ar fi putut face mai mult la acel meci ? Întrebarea rămîne desigur fără răspuns, mai cu seamă că Angelo Niculescu, cum avea să declare după ani de zile, nu și-a regretat niciodată decizia de la Guadalajara. Au urmat meciurile cu Cehoslovacia (splendidă victorie românească, cu 2—1) și cu Brazilia. Primul gol al brazilienilor l-a înscris Pele, după ce lovitura liberă a fost repetată, la cererea arbitrului. „Zidul" nostru a făcut greșeala de a-l primi între jucători pe Rivelino. Brazilianul l-a împins ușor, chiar în momentul șutului, pe Dumitru, s-a ferit și el, iar mingea a trecut chiar pe lîngă el, oprindu-se în plasă. La al doilea gol, Paulo Cezar a driblat tot, l-a scos și pe Stere din poartă, ca la hochei, apoi a centrat în fața porții. Trei brazilieni se și aflau acolo, și : 2—0. Adamache ridică mîna, semn văzut de tot stadionul, cerînd să iasă din teren ! Nervii îi cedaseră. Este minutul 28 al partidei și în poartă intră Răducanu, portarul care a avut totul...

Astfel, „domnia Răducanu" reîncepe, durînd fără contracandidați pînă în iunie 1972, cînd, la București, într-un meci amical cu selecționata Italiei (scor 3—3), Stere joacă din nou titular, „marele Rică" fiind accidentat. Dar se scurseseră doi ani de zile, iar Adamache avea acum 31... În noiembrie al aceluiași an 1972, Stere joacă ultimul său meci în echipa națională, contra reprezentativei Albaniei, la București (2—0, meci în preliminariile C.M. 1974). După ce Valentin Stănescu devine antrenorul „naționalei", Adamache este chemat pentru un turneu de pregătire în Franța și Spania, dar nu joacă decît o singură partidă, la Sevilla (februarie 1973). Stere avea deja 32 de ani, iar Răducanu părea mai bun ca oricînd. Lui Adamache îi trebuiseră șase ani de zile de prezență în preajma echipei naționale pentru a aduna 7 selecționări ! Dar, să nu uităm, el a fost portarul titular al echipei naționale la cea

mai prestigioasă reprezentare a fotbalului românesc, turneul final al C.M. 1970... Pentru același considerent, dar și pentru o mulțime altele, Stere Adamache a fost proclamat de către cei mai mulți dintre iubitorii fotbalului ca fiind cel mai valoros jucător al Brașovului, un adevărat portfanion al echipei întreprinderii de autocamioane. Nici Năftănăilă, și el decedat tragic, nici Jenei, nici mai „bătrînii" Campo, Seredai sau Gane, nici măcar Pescaru, care astăzi încă joacă, nu s-au bucurat în cursul carierei sportive de o asemenea faimă, de un asemenea renume național, de o iubire atît de mare din partea publicului. Se știe că pentru echipa națională vest-germană, campioană a lumii în 1954, dar și foarte valoroasă formație continentală după aceea, cele mai frecvente încurajări ale suporterilor erau prelungitul „Uwe, Uwe !", după exemplul adevăratului luptător Uwe Seller. Ei bine, la Brașov, nu o dată spectatorii au încurajat Steagul roșu scandînd pur și simplu „A-da-ma-che, A-da-ma-che !", ca o deplină recunoaștere a celui mai valoros jucător al formației brașovene, în care Stere a jucat mai bine de 13 ani de zile. Oferte, ce-i drept, a avut destule — ba chiar și foarte tentante. Cînd a fost în Grecia a fost botezat pe loc Adamachis și curtat pentru una dintre formațiile elene. Ce-i interesant, spun coechipierii lui, e că Stere chiar avea ceva rude în Grecia, dar transferul dorit nu s-a putut perfecta, așa cum și oferta din R.F.G. a căzut, opunîndu-se clubul și federația, pentru ca mai tîrziu, zic cei care l-au iubit, Steagul roșu să-l arunce ca pe o măsea stricată, dar asta e o altă poveste, care va veni mai tîrziu... În anul 1971, cînd Adamache avea totuși 30 de ani, Dinamo a făcut presiuni importante pentru a-l legitima și, desigur, în cazul în speță nimeni nu s-ar mai fi putut opune ! Cel mult Stere, care n-a vrut în ruptul capului să părăsească Brașovul, nici măcar la insistențele soției, care întrevăzuse prin mutarea la București un alt viitor și, poate, un alt sfîrșit al istoriei pe care o citiți astăzi. Cînd Steagul roșu a jucat la Barcelona în competiția numită pe atunci Cupa orașelor tîrguri, împotriva lui Espanol, deși gazdele au învins oarecum confortabil, la două goluri diferență, ziarele au scris a doua zi că „de la Zamora încoace, nimeni în afara lui Adamache n-a mai apărat așa !". Stere s-a și fotografiat cu marele Ricardo, venit să-l felicite pentru partida reușită la Barcelona. Dar, dintr-o grozavă ironie a soartei, după ce Steagul roșu izbutise să remonteze handicapul la Brașov*, în al treilea meci (disputat după două zile tot la Brașov, așa cum stipula regulamentul la acea vreme), cel care avea să încline balanța victoriei, și deci a calificării în turul superior, a fost... Adamache, care a greșit copilărește la unicul gol al partidei. În fapt, povestesc colegii lui, șutul înaintașului spaniol fusese destul de anemic, Stere s-a îndreptat sigur spre minge, ridicînd în același timp capul, pentru a vedea terenul și deci jucătorul brașovean cel mai demarcat, căruia să-i arunce balonul. Mingea i-a jucat însă o festă, strecurîndu-i-se printre palme în plasă ! O catastrofă cum se poate întîmpla numai în fotbal...

* Meciurile s-au disputat în toamna anului 1966 : 1—3 și 4—2 — n.a.

Final de carieră, final de viață...

În campionatul 1973—74, cînd Steagul roșu, acum cu Nicolae Proca la cîrmă, avea să termine pe locul al 3-lea în clasamentul final, care conținea 18 echipe începînd din acea ediție, Adamache joacă primele 10 partide la rînd, pînă la jocul C.S.M. Reșița — Steagul roșu 2—0, cînd în poartă intră Purcaru, practic un debutant în prima divizie. Adamache, acum rezervă, mai apare tocmai în etapa a 28-a, la Petroșani, la scorul de 2—0 pentru Jiul. „Sincopa" lui Stere era din nou evidentă, mai cu seamă că antrenorul Proca îl prefera de departe pe Purcaru, mai tînăr și destul de talentat, chiar dacă acesta se va dovedi și el, prin trecerea anilor, un jucător deloc împăcat cu disciplina de echipă. În vara care urmează, Purcaru fuge însă la Craiova, fără dezlegare din partea clubului (dar cu... carantină, după vechiul regulament de transferări) iar Stere redevine titular, avîndu-l rezervă pe Clipa. În a doua etapă a noului campionat, 1974—75, Adamahce apără senzațional la Arad (primind acea notă de 10, de care am amintit mai înainte), după un meci în care cronicarul „Sportului" susține că „egalul obținut la Arad este egalul lui Adamache". După cîteva etape, echipa brașoveană joacă la Reșița, gazdele înving printr-un gol marcat de Bora în minutul 88, și Stere ia 9 ! La fel se întîmplă la Constanța (gol min. 70, nota 9) și chiar și la București, în ultima etapă a turului (0—1 cu Dinamo, gol Dinu, Stere fiind surprins de traiectoria șutului). În aceeași toamnă avuseseră loc și meciurile din Cupa U.E.F.A. Amintiți-vă de acea fantastică partidă de la Brașov, cu Beșiktas Istanbul, cînd oaspeții (învingători cu 2—0 în primul meci) mențînuseră scorul alb pînă în minutul 87. Cadar a marcat în minutul amintit, apoi Șerbănoiu un minut mai tîrziu și, tot el, în minutul 90 ! La 0—3, scor la care Beșiktas era eliminată din competiție, antrenorul turc Turel Metin își smulgea părul din cap... Dar, într-un fel, victoria împotriva formației din Turcia a fost de rău

augur pentru echipa brașoveană. În turul următor Steagul roșu e obligată să înfrunte puternica echipă vest-germană Hamburger S.V. În primul meci, cu 0—2 la pauză și 0—3 în minutul 50, Proca are nefericita idee de a-l înlocui pe Adamache cu Clipa. Stere parase pînă atunci cel puțin alte trei goluri, iar Clipa va primi încă cinci. Cu 0—8 în primul meci, Steagul roșu devine o echipă complet debusolată, care pierde și returul (1—2), dar și cîteva meciuri importante de campionat, ajungînd în finalul turului de campionat pe locul al 13-lea din clasament. În iarna anului 1975, antrenorul Nicolae Proca ia o hotărîre stranie, trimițîndu-l pe Adamache să joace la Metrom, în divizia B! Își scuză gestul prin mult discutata viață nesportivă pe care o ducea Adamache, de duminică seara pînă marți dimineața, singurele lui zile în care se simțea cu adevărat liber, scăpat de consemne și constringeri; liber să se oprească pe stradă și să vorbească ore în șir cu oricine îl ținea de vorbă, șofer sau profesor universitar fără preferință, liber să bea o „tărie" împreună cu muncitorii de la „Steagul" sau de la „Tractorul", dator parcă în fața lui însuși să se distreze după cum îi plăcea sau cum îl ducea capul, precum cel mai simplu dintre muritori. Joacă astfel la Metrom, într-o echipă tînără și fără prea multă experiență, intră acum în fiecare zi în secția din care a făcut întotdeauna parte, avînd numărul 540, de presaj matrițe, a Întreprinderii de autocamioane, muncind dealtfel destul de bine acolo, cot la cot cu ceilalți muncitori. În primul meci din returul campionatului, Steagul roșu (cu Clipa în poartă) pierde însă chiar pe teren propriu în fața Sportului studențesc, printr-un gol marcat de Leșeanu. Urmează cîteva rezultate mai bune (1—1 la Galați, 2—0 cu U.T.A., 0—0 la Cluj-Napoca, cu C.F.R., 4—1 cu F.C.M. Reșița, 0—1 la București, cu Steaua), dar și 0—1 la Brașov, în fața echipei F.C. Constanța! Clipa apără, astfel, 12 etape la rînd — dar, iată, în a 13-a etapă Stere e rechemat la Steagul roșu, pentru a scoate echipa din impas. Adamache apără la Timișoara (2—2 cu „Poli"), într-un meci în care gazdele, autoare a 20 de șuturi la poartă, egalează abia în ultimul minut, prin Giuchici! După un 0—0 cu „U" Cluj-Napoca, la Brașov, urmează 1—0 cu F.C. Argeș și 0—1 la Rm. Vîlcea, duminică în care Politehnica Iași cîștigă în mod cu totul surprinzător la București (2—1 cu Dinamo !?), rezultat care îi va aduce salvarea, in extremis, de la retrogradare. În ultima etapă Steagul roșu învinge și ea Dinamo cu același scor la Brașov, dar va retrograda în divizia secundă, cu toate că — probabil pentru întîia oară în fotbalul nostru! — avea un golaveraj pozitiv: 39—30! Cu 31 de puncte, „Steagul" termină campionatul pe locul 16, la un punct distanță de ultimele „salvate" (C.F.R. și Jiul) și la numai două puncte de locul... 9, ocupat de Olimpia Satu Mare (golaveraj 38—44). În același campionat, Politehnica Iași primise 56 de goluri, Chimia 54, iar Galațiul 65! D-ale fotbalului nostru... Meciul cu Dinamo, la Brașov, avea să fie ultimul în prima divizie pentru Stere Adamache. Al 253-lea. Între timp, Steagul roșu se despărțise de antrenorul Proca, fostul dinamovist Traian Ivănescu avînd ideea, cînd a preluat echipa, să-l aducă înapoi și pe Adamache. Pentru echipa brașoveană, cu Ivănescu la cîrmă, reîncepe astfel calvarul luptei din divizia secundă, pentru promovare. Deși pornită favorită, echipa lui Adamache întîlnește un adversar oarecum neașteptat în disputa pentru primul loc, pe numele său C.S. Tîrgoviște. Cap-la-cap cea mai mare parte a campionatului, brașovenii și tîrgoviștenii urmează să se întîlnească într-un meci decisiv pentru promovare, la Tîrgoviște. Desigur, prima șansă este de partea gazdelor, dar suporterii brașoveni nu se pot împiedica să nu spere într-o minune, săvîrșită între alții, desigur, și de Stere Adamache! În ziua meciului, stadionul din Tîrgoviște este arhiplin, cu oameni cățărați pe casele din împrejurimi, prin copaci, pe garduri, peste tot acolo de unde ar fi putut arunca măcar un ochi spre terenul de joc. Partida se anunța echilibrată, cu atît mai mult cu cît experiența de joc se afla, indiscutabil, de partea jucătorilor brașoveni. Numai că, după noi, factor decisiv în soarta partidei, antrenorul lui C.S. Tîrgoviște se numește... Nicolae Proca! Ex-brașoveanul este un cunoscător perfect al echipei brașovene și, mai cu seamă, a slăbiciunilor ei... Proca nu se va da în lături să exploateze toate punctele slabe ale fostei sale echipe. El îl cunoștea atît de bine pe Adamache. Îi cunoștea tot atît de bine pe Pescaru, pe Györffi, pe toți ceilalți. Știa, spre exemplu, că Adamache este foarte greu de învins pe teren, dar mult mai ușor de învins... în afara lui. Așa se face probabil că, tocmai în săptămîna premergătoare meciului cel mare, în viața lui Stere apare o femeie cu morală dubioasă și, pe deasupra, plină de bani, gata să cheltuiască oricît pentru a-l vedea pe portarul Steagului roșu „fericit". Și Stere uită de meciul cu C.S. Tîrgoviște, chefuiește zile întregi, nu se antrenează deloc cum trebuie. În preziua meciului, Steagul roșu trebuie să ia o hotărîre majoră: cu sau fără Adamache?! Să-l lăsăm pe Iuliu Jenei să povestească.

„Toți jucătorii, fără excepție, au fost de părere să apere Stere! În el aveau mare încredere, ș-apoi mai avusese el aventuri cam la fel, dar totul ieșise bine. Mi-aduc aminte de un meci disputat la Iași, cu

C.S.M.S.* Stere dispăruse de-o săptămînă. L-am găsit abia vineri seara, cînd trebuia să plecăm la Iaşi. A dormit tot drumul. A doua zi a făcut o baie fierbinte, apoi iar a dormit. Cînd a început meciul, mingile zburau pe lîngă el de parcă ar fi fost păsărele! Au dat ieşenii şi vreo trei bare, iar Stere îmi striga: «Ai văzut Cucule, aşa îmi zicea el mie, am scos-o şi p-asta!» În a doua repriză însă şi-a revenit, de unde pînă atunci stătuse ca lemnul în poartă, acum apăra fenomenal, de parcă abia se născuse. La C.S.M.S. jucau Moldoveanu, Lupulescu, Cuperman, Marica, Simionaş — numai şuteri foarte buni. A fost însă imposibil să-i dea cineva gol în ziua aceea lui Adamache... Băieţii îşi aminteau cu toţii de meciul cu pricina, ca şi de altele, aşa încît au fost de acord să joace cu Stere, cum se întîmplase întotdeauna, chiar dacă îl găseam miercuri, sau joi, sau chiar vineri!" **La Tirgovişte n-a mai fost însă aşa de plăcut! Steagul roşu a fost zdrobită, suferind o înfrîngere catastrofală. Adamache a încasat, unul după altul, şapte goluri, între care unele şi de la 20 de metri! Mai apoi, toţi au dat vina pe Stere. Dar a fost oare numai el de vină? În echipa braşoveană au lipsit cîţiva titulari, lucru care mulţi l-au uitat. Apoi, Proca, ştiindu-l pe Hîrlab cît este de irascibil, a pus un om lîngă el să-l enerveze, să-l şi scuipe din cînd în cînd, pînă ce braşoveanul şi-a ieşit din pepeni şi a lovit fără balon. Eliminare! La 0—2, Pescaru a plecat deodată în faţă, dorind să încerce egalarea... Dar a lăsat apărarea descoperită, lui Adamache nerămînîndu-i de făcut altceva decît să scoată balon după balon din plasă. Aşa a ajuns Stere Adamache un fel de „caz Dreyffus", cum se exprima atît de bine Iuliu Jenei! Cineva, cu alte cuvinte, trebuia să fie vinovat... La Braşov s-a deschis o anchetă, dar ea s-a stins repede, cineva afirmînd limpede: „Şi ce-am demonstra? Că n-o să-şi piardă tot oraşul vremea cu aşa ceva." Nimeni nu a mai întrebat-o pe cetăţeanca numită Stella Grumăzescu, recomandată de cartea de vizită drept „dipl. ing." şi lucrînd la CITMA Braşov, ce a fost adevărat cu privire la legătura cu Stere Adamache, care a fost rolul ei pentru meciul de la Tirgovişte — şi astfel acuzaţiile au rămas, au crescut şi mai mult în dimensiuni, s-au transformat cîteodată în calomnii. Stere a fost la un pas de desfacerea contractului de muncă. A terminat definitiv cu fotbalul, dar acum parcă întreg oraşul era împotriva lui, toţi îl priveau cu suspiciune, nimeni nu mai părea dispus să-i acorde vreun merit în**

* Partida a avut loc în decembrie 1970 (scor 1—0 pentru oaspeţi; prin golul marcat de Györffi în minutul 77) n.a.

fotbalul braşovean, pe care-l servise mai bine de 13 ani. Strigau după el copiii pe stradă, la fabrică veneau oameni din alte secţii şi se uitau la el, de parcă nu l-ar mai fi văzut vreodată ! Era un lucru practic de nesuportat, un adevărat calvar. De fapt, cel mai rău îl durea că părăsise fotbalul pe uşa din dos, ratîndu-şi astfel parcă întreaga viaţă, întrucît pentru el, fără îndoială, fotbalul şi viaţa au însemnat aproape acelaşi lucru...

Epilog

Între timp, trecînd totuşi doi ani de zile, lumea începuse oarecum să uite pînă şi ultimul eveniment al carierei sportive a lui Adamache. Într-o vreme, antrenorul Teaşcă părea hotărît să-l cheme din nou la echipă pe Adamache, aşa cum a făcut-o şi cu Györffi („N-am uitat de Tîrgovişte decît după ce m-a adus nea Titi înapoi !"), dar a fost sfătuit să se răzgîndească. Adamache a antrenat un timp o echipă de copii, apoi a dat bir cu fugiţii. Juca însă fotbal la uzină, în campionatul inter-secţii, ca şi într-o echipă de „bătrîni", alcătuită de unul dintre mulţii lui prieteni, pe nume Mircea Spinu. Punea suflet pînă şi în meciurile acelea amicale, plonjînd peste smocurile de iarbă sau pe pămînt bătut, pentru... stăruinţa, cu aceeaşi dăruire cu care o făcuse pentru echipa naţională pe gazonul impecabil al Guadalajarei. În iulie a luat concediu de odihnă, hotărînd să plece cu soţia şi copiii la Crişan, în Deltă, la socri. Iată ce îşi aduce aminte Elena Adamache, soţia celui dispărut. „Am plecat în 4 iulie spre Deltă, am dormit o noapte la Galaţi, apoi am mers cu «Pescăruşul» pînă la Crişan, la părinţii mei. Era o vreme minunată. Vineri ne-am sculat devreme, iar Stere a plecat să facă o baie înainte de micul dejun. Înota minunat, ca un adevărat gălăţean ce era. Am mîncat, apoi am plecat cu bărcile în baltă, la „grădină" cum îi spunem noi, acolo unde părinţii mei au o bucată de pămînt. Ne simţeam foarte bine, am făcut întrecere cu bărcile, ne-am stropit, vă rog să mă credeţi că a fost una din zilele cele mai frumoase pe care le-am petrecut cu Stere. Am săpat ardeii, apoi el s-a aşezat sub o salcie şi s-a apucat de povestit cu cîţiva localnici, despre fotbal desigur. Era soare, iar eu m-am întins să fac plajă. Stere a venit lîngă mine, cu un buchet de flori de «nu-mă-uita» în mînă şi m-a întrebat : «Ştii cum se numeşte floarea asta ?» Ne-am întors la prînz, am făcut din nou o masă bogată, poate prea bogată chiar, iar la sfîrşit Stere s-a dus şi a cules un buchet din cele mai frumoase margarete, mi le-a adus şi mi-a spus, n-am să uit niciodată : «Pe astea să le pui pe mormîntul meu !» M-a sărutat şi a plecat spre Dunăre..."

Să fi fost în jur de ora şase după-amiaza, în ziua de 7 iulie, cînd Stere Adamache a intrat pentru a treia oară în apă în ziua aceea. A plonjat magnific, plonjon de înotător încercat, sau dacă vreţi de portar, s-a cufundat în adînc, apoi a aruncat o ultimă privire spre mal. A ridicat o mînă, poate o încercare disperată de a se apuca de ceva, poate un semn de adio, apoi a dispărut din nou sub apă, pentru totdeauna. Stop cardiac. Nu suferise niciodată cu inima. Era un atlet superb, 1,84 m înălţime la 82 de kilograme şi, chiar dacă se mai îngrăşase în ultimul timp, tot ar fi putut să treacă Dunărea înot, aşa cum o mai făcuse de atîtea ori. Apa rece, curenţii şi probabil mîncarea şi băutura din stomac i-au jucat însă o festă capitală, iar inima a cedat neaşteptat. A fost găsit după trei zile, dar mulţi dintre prietenii lui au refuzat să-l privească, dorind să rămînă pentru totdeauna în minte cu imaginea cea cunoscută, nu cu deformarea ei, cu o imagine absurdă. A fost înmormîntat luni, 10 iulie, la Crişan. Numai 18 persoane au putut veni, în ultima clipă, din Braşov, între care foştii lui coechipieri Campo, Jenei, Meszaroş şi Rusu, preşedintele clubului, Ioan Borbely, şi cîţiva colegi de la uzină. Vreo sută de persoane l-au condus pe ultimul său drum, 4 kilometri de praf, cît face drumul din comună pînă la cimitir, într-o căldură toridă. După ce preşedintele Borbely a rostit cîteva vorbe aşezate una după alta în mare grabă, dar nu fără emfază („Astăzi pe cerul vieţii a fulgerat o stea, Adamache Stere, acela care pînă mai ieri era cunoscut ca un mare sportiv, atît în ţară cît şi în străinătate"... „Tu ai plecat dintre noi, dar amintirea ta va fi o parte din viaţa noastră mereu" etc.), sicriul a fost coborît în groapă. Pe fundul gropii a trebuit să se aştearnă însă stuf, pentru ca coşciugul să nu fie aşezat direct în apă ! Familia a primit 1 500 de lei de la club, alături de mai multe promisiuni, desigur neonorate mai tîrziu. Nu s-a uitat meciul de la Tîrgovişte ?

Stere a lăsat în urma lui doi copii, Paul — 8 ani şi Andreea — 5 ani („Unde-i tăticul, mamă ?"), o soţie îndoliată, cîţiva prieteni îndureraţi şi prea puţine regrete, prea puţine amintiri despre el. De asemenea, o simplă hîrtie : Certificat de deces Seria D. 5, nr. 622524, întocmit în anul 1978, luna iulie, ziua 11 de către Consiliul popular al comunei Crişan, judeţul Tulcea...

Aşa a dispărut Sterică Adamache, fotbalist.

DUMITRU GRAUR ■

Acesta este Pavel Kozak

Anul trecut, in luna octombrie, revista „Flacăra" a publicat articolul intitulat „Cine ești dumneata, Pavel Kozak ?". A doua zi, dar chiar a doua zi, și în săptăminile care au urmat, telefoanele redacției parcă luaseră foc. Sute și sute de oameni, din București și din toată țara, solicitau un singur lucru : adresa autodidactului dermatolog Pavel Kozak. Peste numai citeva zile avea să se pornească marele tăvălug al scrisorilor, citeva mii la număr într-un răstimp de trei-patru luni. Și nu erau doar niște simple scrisori, ci adevărate strigăte ale suferinței și ale speranței, in același timp, intrucit majoritatea celor care ne scriau, suferind de diferite boli de piele, țineau să-și povestească pe larg peripețiile bolilor lor. Inceraseră tot felul de tratamente, prin numeroase clinici și spitale, fără să-și vadă alinate durerile fizice și, deopotrivă, morale. Datele articolului nostru, deși sumare, i-au convins că pot îndrăzni să spere, mai ales că nu puțini aflaseră despre propriile lor boli cum că ar fi de nevindecat. Speranțele s-au intețit, ca să zicem așa, in clipa in care autodidactul dermatolog Pavel Kozak a răspuns citorva intrebări ce i-au fost adresate, in cadrul unui am-

Reproducem mai jos doar patru din cele citeva zeci și chiar sute de cazuri vindecate de dermatologul Pavel Kozak. În partea stingă, pacienții inainte de inceperea tratamentelor Kozak ; in partea dreaptă, pacienții după tratamentul Kozak.

Epidermoliză buloasă distrofică, maladie congenitală. Durata tratamentului Kozak – 6 luni.

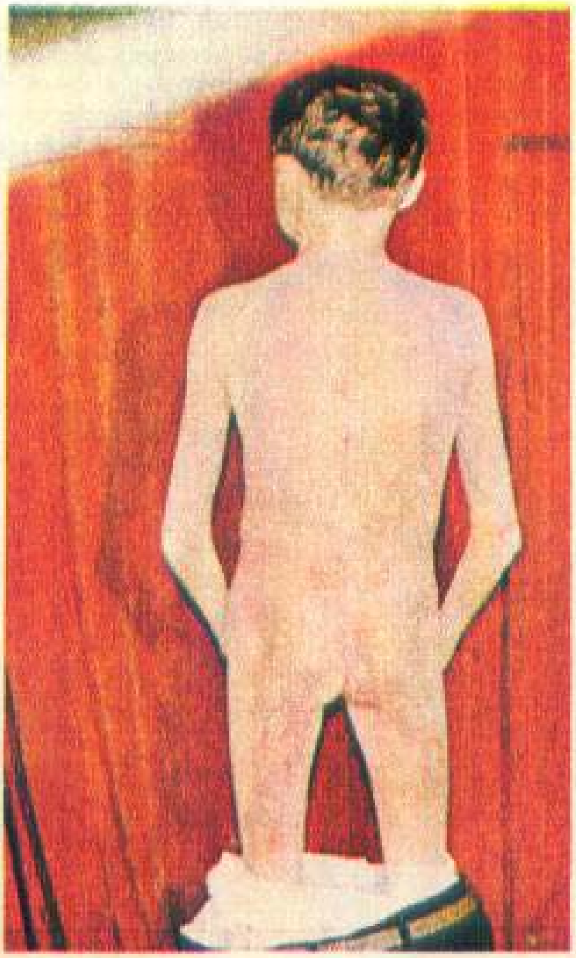

Lupus eritematos disiminat. Vechimea bolii – 15 ani. Durata tratamentului Kozak – 2 luni

plu interviu, de către redactorul şef al revistei noastre. Despre o sumedenie de boli pe care specialiştii de pretutindeni, nu numai de la noi din ţară, afirmaseră că sînt nevindecabile, Pavel Kozak a precizat, în interviu, dar mai ales a dovedit prin numeroasele declaraţii ale celor ce au avut şansa să beneficieze de tratamentele sale, că sînt totuşi vindecabile. Mai exact spus, Pavel Kozak a susţinut că tratamentele sale vindecă în întregime cîteva din acele boli, iar pe celelalte le ameliorează în proporţie de 80–90 la sută, ceea ce practic înseamnă smulgerea bolnavului din ghearele necruţătoare ale unei suferinţe ce l-a aruncat, pur şi simplu, la marginea vieţii şi a societăţii. Ar mai fi de spus că revista „Flacăra" a publicat în continuare cîteva articole prin care s-a străduit să informeze permanent opinia pu-

Eritrodermie psoriatică. Vechimea bolii – 24 de ani. Durata tratamentului Kozak – 2,5 luni

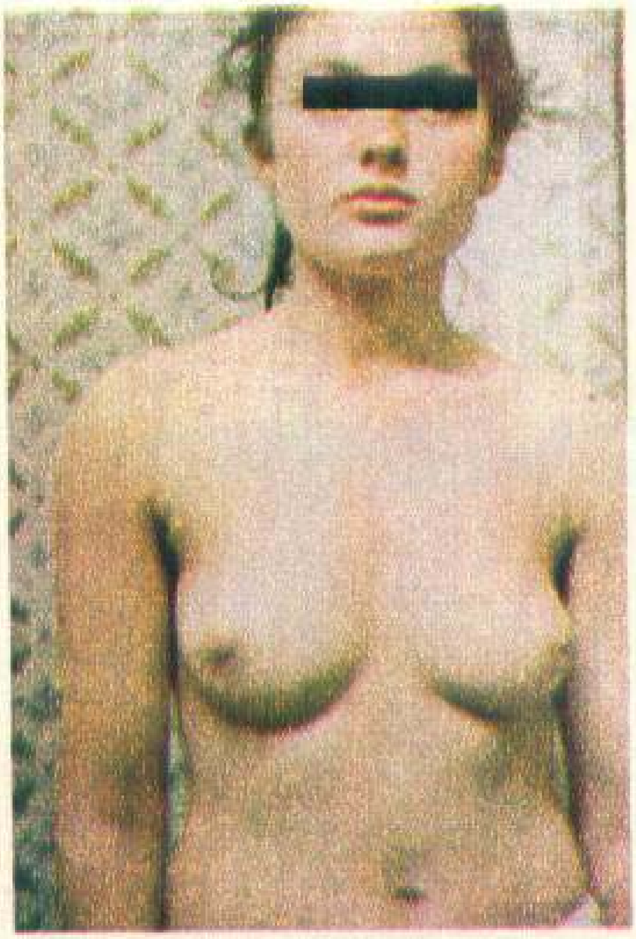

Ichtioză, maladie congenitală. Durata tratamentului Kozak – 3 luni

blică, îndeosebi pe cei direct interesaţi, asupra evoluţiei, adică a normalizării activităţii dermatologului Pavel Kozak, împotriva tuturor opreliştilor care, de ce să nu o recunoaştem, s-au ivit. În legătură cu acest aspect al problemei, se cuvine să subliniem faptul că, prin telefoane sau scrisori, din partea unor oameni aparţinînd celor mai diverse categorii sociale, am fost permanent îndemnaţi, ba, mai mult decît atît, obligaţi, acesta este cuvîntul, ca nu care cumva să abandonăm situaţia dermatologului Pavel Kozak. Dinamizaţi de această forţă a opiniei publice care a cerut testarea tratamentelor Kozak, martori oculari ale unor spectaculoase vindecări, convinşi în faţa unor probe de necontestat că Pavel Kozak deţine secretul ştiinţific al vindecării şi ameliorării cîtorva din cumplitele boli de piele, considerate pînă mai ieri-alaltăieri ca netratabile, am consemnat pentru cititorii noştri principalele momente ale luptei pentru normalizarea situaţiei Pavel Kozak. Şi trebuie să mărturisim – şi astfel ne facem o datorie de onoare – că în această luptă, pentru că a fost într-adevăr o luptă, am avut permanent sprijinul şi înţelegerea organelor de partid şi de stat. Drept urmare a acestui sprijin, dermatologului Pavel Kozak i-au fost puse la dispoziţie pentru testare, în vara şi toamna acestui an, la Spitalul clinic Fundeni, un număr de 20 de locuri. Dincolo de întîmplările mai mult sau mai puţin triste legate de această testare, întîmplări pe care revista noastră le-a comentat la timpul potrivit şi a luat atitudinea cuvenită, putem afirma că, datorită rezultatelor obţinute într-un cadru ştiinţific de necontestat, confirmate nu doar de înfăţişarea pacienţilor, sau de simpla lor mărturisire, ci şi de amănunţite analize de laborator, dermatologului Pavel Kozak i se acordă în continuare tot sprijinul şi toată încrederea ce le merită. Mai concret, şi acest amănunt îl consemnăm cu o nespusă bucurie, la propunerea Ministerului Sănătăţii, pentru activitatea ştiinţifică desfăşurată de-a lungul a peste 20 de ani, i s-a acordat dermatologului autodidact Pavel Kozak titlul de cercetător ştiinţific principal, gradul I, rezervîndu-i-se în continuare, pentru aprofundarea cercetărilor sale, un număr de 20 de locuri la acelaşi Spital clinic Fundeni, unde va conduce un colectiv format din doctorand biolog Gruia Ionescu, biolog Cristian Rarinca, biolog Dumitru Berindei precum şi a medicului specialist dermatolog Anca Rotaru, ce s-a adăugat, cu competenţa şi experienţa sa, acestui colectiv în vremea mai de din urmă. A trecut, deci, iată, un an şi cîteva luni pînă cînd să se poată răspunde la întrebarea noastră de mai de mult „Cine eşti dumneata, Pavel Kozak ?". Cercetător ştiinţific principal, gradul I, Pavel Kozak şi colectivul său îşi desfăşoară activitatea la Spitalul clinic Fundeni, avînd ca prim obiectiv fundamentarea ştiinţifică integrală a tratamentelor sale pentru, deocamdată, două diagnosticuri : lupus eritematos cronic cutanat şi ichtioză.

VICTOR NIŢA ■